

دو و پست

نه ره ننگی هه ره بی و کوردی به به هه نه بهت

هونراوی :

سه لاء عبدالکرمی مدرس

ماموستای خویندنگای قایینی شیخ عبدالقادی سه بلانی
وه پیش نوژو خو به خوینی مزگوتی نه حمیدی نه بهغدا

۱۳۶۰ هجری - ۱۹۷۰ میلادی

بهغدا - چاپخانهی [سلمان الاعظمی]

دودشتم

نه ره ننگی عربی و کوردی به به له له است

هونراوی :

مه لاجبدا لیکری مدرس

ماموستای خویندنگای نایینی شیخ عبدالقادی گه بلانی
وه پیش نوژو خوبه خوینی مزگوتی نه حمیدی له به لانا

۱۳۹۰ هیجری - ۱۹۷۰ میلادی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(رحمان) و (رحیم) به حق میهره بان
 به خشندهی روزی به جانده وهران
 خاوند یحسانه خصوص بو نینسان
 نهوه پایه در به خاوند نینسان
 بایرهی به شهر له سر رووی عالم
 کردی به دایک بو هموو به شهر
 بو گشت تیره به که له کورهی عالم
 ده لیله له سر به رزی خودامان
 نه نایی بو نهو له به ننده کانی
 هوی په پیدابوونی که ونو مه کانه
 تاجی شهره فی نه نهوهی نادم
 له سر گیانی نهو هم نالو یاران
 هم له سر باقی تیی ره بهرمان
 جوشی جه فای چه رخ لابدا لیمان

به ناوی به رزی خودای دوو جیهان
 میهره بان له گهل گشت گیان له بهرمان
 خاوند که مالو پاکه له نوصان
 نهوه خالیقی نه رزو نینسان
 نهو دروستی کرد خه زرتی نادم
 له بالووی چه بی جهوای خسته در
 نهو نیشانی دا وتار به نادم
 بیایی رهنگ و شیوه و صدامان
 نه نه دازهی گشت نیمه ته کانی
 خصوص و نهو به نندهی شای به ننده کانه
 معنی (محمد) سه رووی عالم
 روود بیاری به وینهی یاران
 هم براکانی له یغه بهرمان
 لکو سه روازکا سه راوی بومان

* * *

له پاش دروودی سه روکی نینسان
 نه نهوهی پاکی نه زادی کوردان
 برای نینیی گلهی سه ره بین

ش ستایی پادشای عه للام
 مرزم نیمه به نمی نهوهی مردان
 مه گه لکی خاوند سه سه بین

بو زینی برا له گهل برادا
 بوم هونینوه به شیوهی ته دمب
 هر له فظی که شمع به کاری بینی
 هیوم وه هایه که خاوهن سوود بی
 خاوهن به ما بی لای پیرو که نجان

* * *

(اِسْم) ناو ، (الله) ناوه بو خودا
 هر نهو (خَالِق) و پهروه درگاره
 هر نهو (واجب) و پویسته بوونی
 هر بو نهو نهی به حق عیادت
 (حَسْب) زیندووه ، (عَلِيم) زانا
 (مُرِيد) به غنی خاوهن تیراده
 هر شتی بووه هه به یا نه بی
 به بی خواستی نهو هیچ شتی نای
 (سَمِيع) شنهوا ، (بصیر) بینایه
 نه بیسه دهنگی میرووله بی دهنگ
 (ذَرَّة) نه بینی له ناو هه وادا
 (مُتَكَلِّم) خاوهن که لامه
 (حَبَاة) و (عَلِيم) و (اِرَادَة) و (قُدْرَة)
 ژینه و زانسته و خواسته و توانین

له یهك نیشتمان ، له یهك ماوادا
 (ذوو رشته) ی لوغعت بو کوردو عه رب
 (دوو رشته) به شمع به معنای نهو بینی
 چرای رووناکی ریگای مه سوود بی
 ههروهك دوورشته ی یاقوت و مه رجان

پهروه درگاری هه موو (ما سوی ')
 بو عالم : بی گیان یا خود گیان داره
 غهیری نهو یه که بوون و نه بوونی
 به نده گی له بو مایه ی سعادت
 (قَادِر) خاوهن هیزو تهوانا
 (اِرَادَة) خواسته به کوردی ساده
 هه موو به خواستی خودا دیته بی
 چ له به رچاو بی و چ له به نا بی
 نه بی و نه بینی چی له دنیا به
 و رکو دهنگی پاچ که بیده له سهنگ
 یا له ناو نه رزا یا له ده ریا دا
 (کلام) وتاره به واتهی عامه
 (سَمِيع) و (بَصَر) و (کَلَام) به لوغعت
 بیسترو بینین ، وتار بزاین

(واحد) نه نیا هدر نهو خودایه نهو دروست گه ری هموو نه شیا به

به ندهی راستی هدر بو نهو نه کری

(سُجُود) و کورنووش هدر بو نهو نه بری

(واجب) هدر نهو یویسته بوونی

(قَدِيم) پیشکه وتوو له هدرچی هدی به

(آَزَلِي) به معنی نهو ملی نی به

(مُسْتَفْنِي) به غه بر یویستی نی به

(قَائِم بِالذَات) راوه ستاو به خوی

(لَيْسَ مِثْلَهُ شَيْءٌ أَبَدًا)

★ ★ ★

(إِيْمَان) باوره به ووی یغه مبه ر

به معنی باوره به خوار یغه مبه ر

به وکیانه هانوو نه ته خوار

به فضاو قه در ، به حوکمی خودا

★ ★ ★

(نَبِي) خه به ردار به معنی هه وال زان

(رَسُوْل) یغه مبه ر به معنی به یتام به ر

(نَبِي) بو خو به و (رَسُوْل) بو خه لکه

(مَلِك) فریشه ، (مَلَائِك) بو گه ل

نه نیرن نه می به بی داکو بساب

خاوه ن ناینه له سه ر رووی جه مان

به یتامی خودا دینی بو به شه ر

ده ر که وت یغه مبه ر گه لی به که لکه

وان له فه رمانی خوی (عَزَّ وَجَلَّ)

دروست گراون بی حه ددو حیساب

ههريهك خاوهنى مهقامى مهعلوم

مهخلووقن له نوور له لطيف ومهعصوم

* * *

(ديو) بو تاوانبار، (بهري) بو بهري
دهرچوو له ئهمرى جهان ئافهزين
بويه گهليكان له چاكه دووره
زيانسان ناي دانیشه ئهمين

(جين) جنوكهيه چ ديو چ بهري
له جنوكهيه بهيغنهيتانى لهعين
مايهى ئهمانه ئاگرى سووره
بهلام بىخواستى (رب العالمين)

* * *

هاتون بو ئهو يغهبهرانه
سى كيب له بو حهزرتى ادرىس
ناويان(صُحُف) به گوپرى قورئان
(انجيل) بو عيسى به ئهمرى مهعبوود
ئهمينتهوه حوكمى تائه بهد

(كُتُب) بهمعنا ئهو كتيابه
(ده) بو ئادمه و (بهنجا) له بو شيت
(ده) بو ابراهيم صه به بى نوقصان
(توراة) بو موسى (زبور) بو داوود
(قرآن) هاتهخواز له بو (محمد)

* * *

دنيايى كهيه پاش ئهه دنيايه
دنيايى تازه ديتهروو بو مان
زيندوو ئهبنهوه مردوو سه رانسهر
جى گردبوونهوى جنوكه و بهشهر
لهسهر كردهوه و شيوهى مه بهستى
ئهرون بو دوزهخ يا خود بو بههشت

(يَوْمُ الْآخِرَةِ) روزى جهزايه
دنيا ئهگورى ئهرزو ئاسمان
لهپاش مردنى ههموو گيان له بهر
به ئهمرى خودا ئهرون بو مهشهر
ههركهس نامهى خوى ئهدرينه دهستى
پاش حساب ههموو روونهكه نه دهشت

به مهر رووداوی گسوا رووندا
گموره یا بچووك گشت لهو په پدایه
بو چاك یا خراب زور له كمس ناك
نارازی و ناهز به ئیشی ناپاك

(قَضَاء) به معنا زانستی خسودا
(قَدَر) به معنا خهلقی خودایه
لمسر كمسبی خوت بوت ددوست نه كا
بهلام رازی به له كرده وی چاك

* * *

بی مل كهچی دل ئیشت ماته
پیوستی هموو موسولانان
حج و زه كات و روژووی رهمه زان

(اسلام) به معنا مل كهچی دل
مل كهچی له بو شه و كرده وان
دوو شه هادته و پینچ فهرزه ی نويزان

* * *

(اُمَّة) كومهلی پهیره وانی دین
(امام) یشه وای كومهلی ئیسلام
نه یكهی هوی باری دوردو عذاب
بیکه ی باعینی باری عقیابه
نه گهر نه ئیشی كهی سزا نادر ی
كه هاتوو كردت به نازار ناگه ی
نه به نه واپو نه عقیاب نه گه ی

(مِلَّة) بو (دین) و (شَرِیْعَة) تاین
(مَذْهَب) ری گوزره یا یری (امام)
(واجب) پیوسته بیکه ی نه واپه
(حَرَام) ناره و نه یكهی نه واپه
(مَنْدُوب) بو (سُنَّة) به سووده بیکه ی
(مَكْرُوه) نه واپه به چاك واپه نه یكهی
(مَبَاح) ره واپه بیکه ی یا نه یكهی

* * *

(مُحَدِّث) بی دهن نويز (جُنُب) لشم یسسه
(طَهَارَة) پاکی لشم دوو خه سیسه
(وَضُوء) دهن نويزه . پیوسته ئیسلامان
دهن نويزی بی له بو نه نه كسان

به نیازی ده فی بی دهن نویزی تو
 هردوو دهن بشو له گهل نه نیشکان
 (غُسْل) شورینی له شو موو ته و او
 کاتیک نه خوش بی یا خود شو نه بی
 (تَيْمُّم) نیازی هه لگرتی گل
 روخسار هردوو دهن و نه نیشکان

* * *

(طَهَارَة) پاکي (تَطْهِير) پاکه کردن

(اِسْتِیْقَال) به عنی روو له (بَيْت) کورد

(دُخُولُ الْوَقْت) هاتی کاته
 پاکي بو له شو و پوشاک جیگا
 هاتی کات و پوشینی عه و رت
 (صَلَاة) به عنی نویز به توولی زمان
 (صَبْح) به یانی فهززه دوو رکات
 (عَصْر) چواریه کی له روژ نه مینی

(مَنْزَب) سی رکات پاش روژ شو او بوون

(عِشَاء) چوار رکات پاش (شَفَق) ون بوو

(جُمُعَة) له جاتی نویزی نیوه رو
 به شهرتی چل یاو خه لکی نیشتمان
 (حَمْد) بو خودای (واحد) و (أَحَد)
 جا ناموزگاری و نایه تی قورشان

به ناویکی پاک دهن و چاو بشو
 مسخی سه ر بکو بشوره بی کا
 به نیازی رهنی له ش یسی به نا
 فهززه (تَيْمُّم) بکه ی جی به ج
 تا دامه زرانی نویز بکه ی حاص
 به گل بماله کاتی نویزه کا

(إِسْكَ) خوگرتن به فرمانی دین لهوانهی روزوو نهنکین یه قین
 (إِضْطَار) به معنا شکانی روزوو به حق پاش شهوه که روز تاوا بوو
 (سُحُور) پارشیوه یش به ره به یان چی نه خوی بخو بو نوشی گیان

* * *

(حَجّ) چوون بو که به به نیازی طه و اف به نادابی خوی به دلیکی صاف
 (إِحْرَام) چوونه ناو نادابی حجه شرع چی به رموی به یی نهو نه هجه
 (طَوَاف) هه لسووران به ده وری به یتا حوت جاری ته و او به هه یتا هه یتا
 (وُقُوف) راوهستان لمر (عَرَفَات)

پاش نیوه روی نوو شهوی ده چهن کات
 (سَعَى) راکردن به شیوهی وه فا له به ینی (مَرَوْه) و ته پوله کی (صَفَا)
 (رَمَى) به معنا به رد فری دانه له و سی شویانهی ره جمی شه یتانه
 (أَيَّامُ التَّشْرِيقِ) پاش جه زنی قوربانی

سی روزن مه خصوص بو قوربانی دان
 (أُضْحِيَّة) و (ضَحِيَّة) یعنی قوربانی
 سونتهی دینه ته یی ییزانی

عمره وه کو حجه بی ته عینی کات بی راوهستانی کیوی (عَرَفَات)

* * *

زکاة) ته و مالهی پیویسته بدری له مهر و بزنی له گاو و شتری
 دانهی قووتا وه کو گه نم و جو له تالوون و زیو فه رزه لمر تو
 عون) یش یارمه تی موسولمانانه مابهی سووک بوونی نهرکی زیانه

* * *

(حَدِيثٌ) (وِ خَبْرٌ) نهي برای سهرورد

کارو فرموده‌ی نه‌فسي يغمبمه

(سَنَه) فرمودم و کردم و ره‌زا له‌وی کرای له خزمیت نه‌و

(كَمَبَه) مالیکه پیروزو به‌ناز له شاری (مکّه) له خاکي (حجّاز

(قِبَلَه) به‌معنا روو لی‌کراوه بو موسولانان بریار دراو

(جامع) مزگوتی جومعه‌ی تیا نه‌کری موسولان تعلیم له‌وی وه‌رته‌گړه

(مَسْجِد) مزگوتی عیاده‌ت‌خانه شویی نایینی موسولانان

(مِحْرَاب) له مزگوت شویی نیمانه (امام) پشه‌وای گه‌لی ئیسلا

(مَنْبَر) شویکی تابه‌تی‌ی به‌رزه بو خطبه‌ی جومعه که فرزه و درز

(خُطْبَه) وتاری جه‌نایی نیمام جومعه به جومعه نه‌یخوینی بو عا

* * *

(آل) خزم و خویش و نه‌نه‌وی سهرورد (اصْحَاب) یاران‌ی پاکي يغمبمه

(تابعین) ناون له‌بو نه‌وانه جینی باش که‌وتوون بو نه‌و یاران

(مُجْتَهِد) زانای به‌رزی نایینه بو زانستی دین خاومن نه‌مکینه

(مُفْتی) نه‌حکامی دین نه‌خاته‌دهر (فاضی) حاکمه و چاره‌ی ده‌ردی‌مه

* * *

(قُرْآن) نه‌وانه‌ن (قُرْآن) نه‌خوین به (تَجْوِید) وه (قُرْآن) نه‌نوین

(قِرَاطَاتُ السَّبْع) هوت شیوه‌ی جوان که‌وا یغمبه‌ر گه‌یاندنی یما

نه‌نجه‌لیان یه‌که‌و هم‌وویمان راسن له‌لای نه‌وانه‌ی راستی نه‌ناسر

(حِفْظًا) نه‌وانه‌ن نه‌یخوین له‌به‌ر وان له سیدریا له روزی مه‌حشه

هوی نم دوستی به تہیا تہقوایہ
 رہفتارہ بہیہی (سُنَّة) و (کِتَاب)
 (اِقَامَة) قامت سونہ تن بومان
 (حَمْد) ستایش بو خودای داومر
 (اِعْتِدَال) چہیہ راست بو ونہوی تو
 دست و پی و ٹہزنو له ٹہرزا بی فیل
 له گل یغہبہر شدہ و چرای ہودا
 بو دوو کہ لیمہی شہادہ و ٹیمان
 له بہرودوای واجہہ کانسہ
 بہ فرمانی خواو له بہر رہزای ٹہو
 (عِبَادَة) معنای بہندہی خوا

* * *

بو لای یغہبہر بہ ٹاہیہی (تَنْزِيل)
 بو یغہبہرو ٹہو ٹہیکہ پینی
 شستی بظانہ ناو دلی ٹادہم
 ساغانی ٹومہت خاومن خہ بہران
 بی بہہوی ری خیر و سعادت
 ہتا مل کہ چ بن گروی کافران
 له عادت دورو و کساری خودایہ
 ہتا کو کومل دل بدمن بہوان

(وَلِي) لہورفا دوستی خودایہ
 (تَقْوَى) پاریزو بہ عورفی ٹہصطب
 (اَذَان) یہ معنی بانگ له بو نویزہ کلان
 (تَكْبِير) وتی (اَللّٰہُ اَكْبَر)
 (رُكُوع) دانہوین تا دمستہ ٹہزنو
 (سُجْدہ) کورنووشہ دانانی تہویل
 (تَحِيَّات) معنای دروودی خودا
 (شَہَادَة) یہ معنی وتی موسولمان
 (رَاتِبَة) نویزہ له و سونہ تانہ
 (تَهَجُّد) معنای شہو نویزہ پالش خہو
 (طَاعَة) مل کہ چہی بو فرمانبروا

(وَحْي) ناردنی خودا جو برہ ٹیل
 یہ معنی وتاری خودا ٹہہینی
 (اِلْہَام) ٹہوہیہ کہ خودای عالم
 ٹہم حالہ زورہ له بو رہ بہران
 (مُعْجِزَة) ٹیشی دہرچی له عادت
 خوا خہلتی ٹہکا بو یغہبہران
 (کَرَامَة) ہدروا ٹیشیکی وایہ
 ٹہم ٹیشہ زورہ له بو رہ بہران
 (اِرْہَام) ٹشکہ دہرچی له عادت

ثَبِي بِه مَائِي سَفَر بَرَزِي تِهَوَان
(مَعُونَة) مَعْنَا يَار مَه تِي دَانِه
تَمَانِه هَمُوو دُوورن لِه تَمَسَاب
هَمُوو بَه خَشِينِي (عَالَم الصَّب) ه

* * *

(تَوْبَة) بَه مَعْنَا وَر گِه رَانِه وَه
دَس بَه رِدَار بُوونت لِه كَارِي تَاوَان
عَه زِينَسْت وَايِي نِه گِه رِي تِه وَه
(إِحْلَاص) تَمَه يِه بَه دِلِكِي پَاك
(إِحْسَان) بَه نَدَه يِي خَوَايِه وَه هَا
تُو تِه وَه نِه يِنِي تِه وَه تُو تِه يِنِي
(دُعَاء) بَه مَعْنَا لَالِه وَ نَزَايِه
لَالِه وَ سَكَلَا بَه زُو بَان وَ دِل
هَدَر قَالِي يِي خُوْدَا هَم مِي شِه وَ اَزِه
بُوَلَاي تِه وَ تِه بَا سَكَلَا وَ نِيَاز
(إِجَابَة) يَه مَعْنِي قُو بُوُولِي دُوْعَا
(رَأْسُ الْحِكْمَةِ مَخَافَةُ اللَّهِ)
(حَاجَة) نِيَازِه (رَجَاء) تُو مِي دِه

* * *

(كُفْر) وَ (جُحُود) وَ (عِنَاد) وَ (إِنكَار)

هَه تَاكُو گُو مَهَل دِل بَدَمَن بَه وَ اَز
نَايَا بَه وَ مَه خُصُوُص بُو صَالِحَانَا
دُوورن لِه فَن وَ خُو يِنِي كِي تَابِر
بَا وَ رَت بِي رَه سَت وَ بِي عَه يِي

بُو فِهْر مَانِي خُوَا بَه مَشَسْتَانِه وَ
دَانِه وَ يِي حَقَقَه بَه خَاوَن حَقَقَار
بُو تِه وَ تَاوَانِه دِه رَكِه وَ تِي تِه وَ
فِهْر مَان بَه رِدَار يِي لِه بُو خُو دَاي تَال
بِه دُوو چَاوِي خُو ت تِه يِنِي خُو د
بُو تَا گَا تَارِي تِه وَ دَانَا مِي نِي
(شَكْوَى) سَكَلَا يِي دِه رِدُو سَزَا يِي
بُو جَه لِي خَه يِرُو بُو دَفْعِي (مُشْكِل
هَدَر بَه رِدِه رَغَا يِي تِه وَ جِي گِه يِي نِيَاز
مِه رِدِي هُو شِيَار سَاغِي سَه رَفِه رَا
فِهْر وَ وِي (أَدْعُو نِي) تُو ش بِلِي (سَمَة
سَه رِي شُو عُو وِرِه تِرَسَان لِه خُوَا
(شَفَاعَة) تَكَا لَا يِي جِي تُو مِي دِه

* * *

بِي بَا وَ رِي يِه بَه دِينِي مَوْحَسَا

(مُلْحِدٌ) و (زِنْدِيقٌ) معنای بی دینانه

بی تائین نهژی لهم سه رزمینه

(دَهْرِي) و (طَيْمِي) کافر یکی وای

باوردی وای ثم چهرخه نهی

نافمی چهرخی بی شووورو فام

(مُشْرِكٌ) نهویه که باورد نهکا

نافمی خودا قودرتهی عامه

(وَثْنٌ ، صَنْمٌ) بت (وَثْنِي) بت په درست

(مَجْوسِي) نساوه بو تاگر په درست

(كَيْتَلِي) معنای خاوند کیتابه

(يَهُودٌ) جووله که (نَصْرَانِي) گاور

همو نه زمیرین له ریزی کافر

چونکه لایاندا له شیوهی ایمان

(سِحْرٌ) جادوو (ساحِرٌ) جادوو گور

(شَعْوَذَةٌ) چاوبه ست هر فروقیله

استدراج) معنای به رزموه کردن

کاهین (کاسیکه خاوند ریاضت

هم نهوچه کهسه (ضالٌ) و گومرایه

راهب (کاسیکی منیجی تائین

راهبه) کچی شوو ناکا به کس

هم شیوه حاله دورره له یتلام

(مُنْجِمٌ) به معنی نه ستیره ناسان

به یغمه بوری (آخِرُ الزَّمَانِ)

(سِحْرٌ) فتنیکه نه یخوینی به شهر

له شیوهی راستی و حقیقت و یله

نهک بو هه حبه بت ، بو ملشکاندن

خوی تازار نهدا بی ریی شهر بهت

له تاسمانا بی له ناو چالایه

فت زن تائینی له رووی سه رزمه بین

به تاق نه مینی تا تاخر نه فمس

له سر فرموددی (سید الانام)

حساب رانه گون بو گ ۷۹، ۷۸، ۷۷، ۷۶، ۷۵، ۷۴، ۷۳، ۷۲، ۷۱، ۷۰، ۶۹، ۶۸، ۶۷، ۶۶، ۶۵، ۶۴، ۶۳، ۶۲، ۶۱، ۶۰، ۵۹، ۵۸، ۵۷، ۵۶، ۵۵، ۵۴، ۵۳، ۵۲، ۵۱، ۵۰، ۴۹، ۴۸، ۴۷، ۴۶، ۴۵، ۴۴، ۴۳، ۴۲، ۴۱، ۴۰، ۳۹، ۳۸، ۳۷، ۳۶، ۳۵، ۳۴، ۳۳، ۳۲، ۳۱، ۳۰، ۲۹، ۲۸، ۲۷، ۲۶، ۲۵، ۲۴، ۲۳، ۲۲، ۲۱، ۲۰، ۱۹، ۱۸، ۱۷، ۱۶، ۱۵، ۱۴، ۱۳، ۱۲، ۱۱، ۱۰، ۹، ۸، ۷، ۶، ۵، ۴، ۳، ۲، ۱

نه کمڼ به د لیلې یو گڼلی نه سوال
 له سره گومانو هیزی قیاسه
 له سره ته تیرو خواستی خوا نه یی
 سبب دانه یی به خو کمی نورشان
 هموو شمبای جی به جی نه کنا
 له سره خواستی نه دیل د درواز نه یی

وه زعی نه تیره و مانگ و روژو سال
 به عزیزکی دروو به عزیزکی راسه
 هر کام له وانه به راست پینه جی
 (سبب) موی شتی • گلی موسولان
 خدا مه یلی بوو هر شتی بکا
 سبب سوز نه یی و سبب ساز نه یی

* * *

له هر تمه نی ، به هر لیلی
 خو کمی له دنیا زور موخته به
 (رُتبه) و (عُودَه) نووشته یی نوو—راوه

(تائیف) کمیکه شیوه بناسی
 قایفی عادل جیگهی بساومه
 (رُتبه) و (عُودَه) نووشته یی نوو—راوه

به هر و سینه شلانا دووراوه
 بانه ، نه گینا له تاین دووره
 (ما سیوی الله) غیری خودایه
 بهشی (شهاده) شهوی عیسانه

نه گهر نوران و دوعای مه شووره
 (عالم) به معنا (ما سیوی الله) به
 (عالمی غیبی) نه وی به نهانه

* * *

له ده شت نه یی له سره رووی سات
 (باقی) له (عرض) به معنا تابه
 (عرض) نو بهش (کم) بسو جهندی بهت

بزانی رشته یی هموو کائینات
 به کم (جوهر) یا (ماده) مایه
 (عرض) نو بهش (کم) بسو جهندی بهت

(کیف) یس چوینه تی به رووی حقیقت
 (این) بوون له شوینا (متی) بوون له کسان

(إِضَافَةٌ) معنای په یوه نډی دوو شت
 من برای تو بم توش برای منی
 (جِدَّةٌ) شیوینی دهرکوی له تو
 (وَضَحٌ) شیوینی بپتهجی بومان
 وه کو راوستان یاخود دانیشتن
 یا وه کو شیوینی نزیکی شتی
 (فِعْلٌ) یا (تَأْتِيرٌ) معنای ئیش کردن
 له (جَوْهَرٌ ، مَعْدَنٌ ، نَبَاتٌ) (حَيَّوَانٌ)

کانه و گیاه و گشت گیان له بهران

* * *

(إِنْسَانٌ) (بَشَرٌ) ناده می زاده
 نادم له گل بوو به میزی خودا
 بوون به سر رشته بو (بَنِي آدَمَ) له رووی دنیا تا هیه عالم
 (نَفْسٌ) (مُهَنْجَةٌ ، رُوحٌ) به معنا گیانه
 (قَالَِبٌ) (هَنْدَامٌ) له شه یزانه
 (ذَاتٌ) (حَقِيقَةٌ) هم (عَيْنٌ) به مانا
 نهوشته می هیه برای زانا
 (رَأْسٌ) به معنی سر (نَاصِيَةٌ) پیشی سر
 (قَفَا) پشت مله (قُزَالٌ) پشتی سر
 (هَامَةٌ) (جُمُجْمَةٌ) به معنی کهله سر
 چ بو چه یوانات چ له بو به سر

(نَزَعَاتَانِ) دووشوین که سافو بی مـوون

به دوو تهنیشتی یشی سهره چوون

(مَفْرَقٌ) تهرقه سهر شوینی جیایی موی سهری ئینسان نه م لاولو نه ولایی

(جَبِينٌ) و (جَبَهَةٌ) تهویلی ئینسان (غَمَمٌ) جیی لوچی واه له نیوچاوان

(حَاجِبٌ) برویه (عَيْنٌ) و (بَصَرٌ) چـاـو

(لِحْظَةٌ) روانیه به م لاولو نه ولای چـاـو

(مَقْلَدَةٌ حَقَقَةٌ) به معنا گنینهی چاوان نهی برای زانا

(حَدَبٌ) برزانگه (جَفْنٌ) ییلوری چـاـو

(غَارٌ) ئیسکی چاوه (مَوْقٌ) بو گوشهیی چـاـو

(أُذُنٌ) گوچکه به (وَتَدٌ) ره گه که یی (صِمَاخٌ) به معنای گوی به و کونه که یی

(أَنْفٌ) به معنی لوت (خَيْشَمُومٌ) برناخه

(صُدُغٌ) ژووری روو (رِبَاغٌ) ده ماخه

(مَارِنٌ) نهرمه گوی هم نهرمه لوتو ته

(خَدَةٌ) کوله (عَارِضٌ) بو هموو رووتا

(فَكٌّ) ئیسقانی روو له خوارو له ژوور

خواروو نه جوولئی به شیوهی شه روو

(لِحِيَةٌ) شه ویله (لَحْيَيْنِ) هه ردوکیان

(قَتِيكٌ) جه سه ره بو شه ویله که

(ذَقْنٌ) چه نا که (عَنَفَقَةٌ) مانا چالی زیر لیوی خوار له ئینسان

(شَفَّة) ليو (فَم) دم (سِن) به معنا دان

(لَثَّة) به معنی بوبوك (لِسَان) چي زوبان

نكفَة ، لِهَزِمَة (لاله‌اووه كان بو دوو (نكفَتان) يا (لِهَزِمَتان)

ضيرس) هاتراوه بو داني خري ئيشيان هارينه بو شتي نه خوري

نَوَاجِد (تيزي له سهرو له خوار ئيشيان برينه كه بكهونه كار

نَيَا) چوارن له خوارو له سهرو شوييني چهند حهرفن بو واتهي به شهر

نَغْر (دانگن وان له پيشهوه قهت نه يهن به لاي ددان كيشهوه

عُنُق) گهردنه (حَنَك) مهلاشوو

(حَلَق) و (حَلَقُوم) و (بُلْعُوم) بو گهروو

وو پارچه گوشتي بادامي جوان له سهري قورگا ناويان (لَوَزَان)

سَرِيه سوور بچكه لولهي خوراكه (نَفْس) ههناسه بو گهرووي پاكه

جَوَزَة العُنُق گريي به رزي مل (جَرَقْدَه) يش ههروا نه ي براي كاميل

سَحْر و (لَبَّه) زوور منگي ئيسانه جوي سه ربريني حوشتره كانه

نَغْر و (تَرَقْوَه) ددانه ي سينه (تَرَاقِي) جهمه بوي دامهينه

* * *

غَدِيرَة) له گهل (عَقِيصَة) ههردوو

له گهل (ذُوآبَة) مووي گرده وه بوو

مُشَنِّي ، مَفْتُول ، ضَفِيرَة) به لکه

(مَرَسَل) به ره لالا بو ياساي خه لکه

جَمَّة) مووي زووره له سهري ئيسان

(لَيْئَة) ههتا گوي (وَقْرَة) نا سه رشان

بهنیوهی عه کیش تهفسیر کراوه

(جَمَد) کسژو لوول وهك بادراوه

(شَارِب) و (سِبَال) بو مووی سیمله

(لِحِيَّة) مووی ریشه له تاشین وینله

(رَمَلَة) مهضلی تالمووی سهره

(عِذَار) گیسووه زولفی دولسهره

* * *

(نَقْرَة) بو جالی پشتسهری ئینسان

(كَيْف) و (مِنگَب ، عَاتِق) له بو شان

(ظَهْر) بهضی پشت (جَنْب) ته نشته

(فَقرَة الطَّهْر) مروخهی پشتا

(عَمُود فَقرِي) بهینی سهره شان

(عَمُودِي قَطِي) خوار بهراسوواذ

(مِئْب) ئیسکی پشت باشی بزانه

(تَرِيَة) ئیسکی سنگی ئینسانا

(اِسْط) بنهنگل (صَدْر) بو سنگه

(وَرِك) كهفاله (حَقْو) پشتنگا

(خَاصِرَة) كهله كه (ضِلَع) بهراسوو

بهیوهندی سینو پشتی ئینسان بود

(نَدِي) بو مهکی یساوو ژنانه

(تَنْدُوَة) بو گوی مهکه که یان

ظن (یعنی سک (کاذاة) مووسلدان

عانة) یعنی بدر بیتاشه جوان

* * *

ند (هموو دسته (عَفْد) یعنی قول

قول هاوری تویه لهجی چول وهول

برقق (نه نیشکه (ساعد) باسکی دوس

مِعَصَم) جوی بازن (کوع) بو جمگهی دوس

احة) بهری دوس (کف) بهروشته

قبض) قونجاندن (قبضه) پرشته

شبح) بهنجیه (ظفر) نینوکه

حجر) بو گوشستی دوری نینوکه

هام ، سبابة ، و سطلی) هم (خنصر)

ینصر) ینج بهنجه له دستی بهشهر

مئة) جمگهی بهنجه گهی تویه

بو (اینهام) دووهو بو باقی سوریه

راجم) لوچی شهر جمگه کانه

معاطف) لوچی لهشی ئینسانه

لامی) جمگهی شه عزای ئینسانه

بنان) بهمعنا شه بهنجه کانه

مه) نیشانه (شامة) یعنی خال

کوترابی یاخود صونمی (ذو الجلال)

* * *

(فَخِذ) یعنی ران (رُكْبَة) نه‌زنویه

(نَابِض) باریکی‌ی دوو رانی توپ

(عَصَص) گری‌ی قنگ هم بهر نه‌زنویه

(ساق) معنای قوله خوار نه‌زنوی توپ

(كَعْب) یعنی قاپ (رِجْل) و (قَدَم) پی

(عَقِب) پانزیه (اَخْمَص) فولی پی

(فَوَاقِد) و (بِنَال) و (قَلْب) و (جَنَان) دل

هم (طَبَع) و (سِر) نه‌ی برای کلمه

(مَعْبِدَة) می‌دهیه خوراک نه‌کولینی

کهمی تی‌بکه با دان‌همینو

(مِی) ریخوله و شاهی بلویسه

(اَلْمِصْرَى الْأَعْوَر) ریخولسه‌ی کویسه

(كِرش) یعنی ورگ کیسه‌یه بومان

خودا داویسه‌تی به گیان‌له‌به‌را

(رِيَّة) سی (كَبَد) معنای جگه‌ره

سازاری بگه‌ر گله‌لی زه‌ره‌د

(كِلِيَّة) گورچیله (كِلِيَّتَان) بو دوو

(مَرَارَة) زراو (طِحَال) سپلی ت

* * *

(عِرْق) گشت ره‌گی (وَتِين) ره‌گی دل

(وَرِيد) و (وَدَج) بو ره‌گی لام

دو و شصتم

نه ره ننگینی عه ره بی و کوردی به به هه تبه ست

هونراوی :

مه لاجبدا لیکری مدرس

ماموستای خویندنگای نایینی شیخ عبدالقادی گه یلانی
وه یش نوژو خوبه خوینی مزگوتی نه جهدی نه به غدا

۱۳۹۰ ی هجری - ۱۹۷۰ ی میلادی

به غدا - چاپخانه ی [سلمان الاعظمی]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(رحمان) و (رحیم) به حق میهره بان
 به خشندهی روزی به جانسه وهران
 خاوهن نیحسانه خوبصوس بو ئینسان
 نهوه پایهدر به خاوهن ئیسمان
 پایرهی بهشر لسه رووی عالم
 کردی به دایک بو هموو بهشر
 بو گشت تیره بهک له کورهی عالم
 دهلیله لسه بهرزوی خودامان
 نهنا بی بو نهو له بهنده کانی
 هوی پهیدا بوونی کهونو مه کانه
 تاجی شه رهنی نهتهوی ئادم
 لسه گیانی نهو هم ئالو یاران
 هم لسه باقی تیی ره بهران
 جوشی جهنای چرخ لابدا لیسان

به ناوی بهرزوی خودای دوو جیهان
 میهره بان له گهل گشت گیان له بهران
 خاوهن که مالو پاکه له نوصان
 نهوه خالیقی نهرزو ئاسمان
 نهو دروستی کرد خه زرنی ئادم
 له بالووی چه بی هوای خسته در
 نهو نیشانی دا وتار به ئادم
 جیایی رهنگ و شیوه و سه دامان
 به نه ندازهی گشت نیمه ته کانی
 خوبصوس نهو بهندهی شای بهنده کانه
 به عنی (محمد) سه روهی عالم
 دروود بیاری به وینهی یاران
 هم براکانی له ینه بهران
 به لکو سه روازکا سه راوی بومان

* * *

له باش دروودی سه روکی ئیسلام
 نهتهوی باکی نهژادی کوردان
 برای ئاینی گهلی عهده بین
 نهی زوبانی به کتر بزانبین

باش ستایشی بادشای عهلام
 عهزم نهمه به نهی نهوهی مردان
 ئیسه گهلیکی خاوهن حهسه بین
 هموو نیسته جوی بهک نیشتمانین

بو زینی بزا له گهل برادا
 بوم هونینه وه به شیوهی ته دمب
 همر له فئلی که شرع به کاری بینی
 هیوام وه هایه که خاوه ن سوود بی
 خاوه ن به ها بی لای یرو که نجان

* * *

(إِسْم) ناو ، (الله) ناوه بو خودا
 همر ئهو (خالق) و پهروه ردگاره
 همر ئهو (واجب) وه پویسته بوونی
 همر بو ئهو ئه شی به حق عیادهت
 (حیی) زیندووه ، (علیم) زانا
 (مُرید) به عنی خاوه ن میراده
 همر شتی بووه وهیه یا ئه بی
 به بی خواستی ئهو هیچ شتی نایی
 (سمیع) شنهوا ، (بصیر) بینایه
 ئه بیسی دهنگی میروولهی بی دهنک
 (ذَرَّة) ئه بینی له ناو هوادا
 (مُتَكَلِّم) خاوه ن که لامه
 (حِبَابَة) (عِلْم) و (إِرَادَة) و (قُدْرَة)
 زینه و زانسته و خواسته و توانین

* * *

له یهك نیشتمان ، له یهك ماوادا
 (ذوو رشته) بی لوغتهت بو کوردو عه رب
 (دوو رشته) به شرع مه عنای ئه نوینی
 چرای رووناکی ریگای مه قسوود بی
 ههروهك دوورشتهی یاقووت و مه رجان

پهروه ردگاری هموو (ما سوی)
 بو عالم : بی گیان یا خود گیان داره
 غهیری ئهو یه که بوون و نه بوونی
 به نده گی له بو مایه ی سعادهت
 (قادر) خاوه ن هیزو تهوانا
 (إِرَادَة) خواسته به کوردی ساده
 هموو به خواستی خودا دیته جی
 چ له بهر جاو بی و ج له به نا بی
 ئه بی و ئه بینی چی له دنیا به
 ورنکو دهنکی پاچ که بدهی له سهنک
 یا له ناو ئه رزا یا له ده ریادا
 (کلام) و تاره به واتهی عامه
 (سَمْع) و (بَصَر) و (کلام) به لوغتهت
 بیستن و بینن ، و تار بزاین

(واحد) ته نیا هر نه و خودایه نه و درست گداری هموو نهشیا

بهنده بی راستی هر بو نه و نه کسری

(سُجُود) و کورنووش هر بو نه و نه بر

(واجب) هر نه و یویسته بوونی مهاله و نایی بو نه و نه بوو

(قَدِيم) پیشکوتوو له هرچی ههیه (باقی) نه مینی و نه بوونی نی ی

(آزَلِي) به عنی نه و لی نی یه (آبدی) به عنی پایانی نی ی

(مُسْتَفْنِي) به غیر یویستی نی یه عالم یویستی به و نه به دی ی

(قَائِم بِالذَات) راوه ستاو به خوی یویستی نی یه یارمه تی بد

(لَيْسَ مِثْلَهُ شَيْءٌ أَبَدًا) هاوینه نی یه بو ذاتی خم

★ ★ ★

(إيمان) باوره به و ی یغه به هر هیناویه بومان لای خودای داو

به عنی باوره به خواو یغه به هر به گشت فریشته ی پاکی (مُنَوَّر) به

به روژی تولی کرده و و رفت به و کتیانه ها نوونه ته خوار

خودا خوی نه یکا هرچی رووب به قضاو قه در ، به حوکمی خودا

★ ★ ★

(نَبِي) خه به ردار به عنی هه وال زان خاوه ن تاینه له هر رووی جه

(رَسُول) یغه به هر به عنی په یتام به هر په یتامی خودا دینی بو به شـ

(نَبِي) بو خویه و (رَسُول) بو خه لکه ده رکه وت یغه به هر گه لی به که ل

(مَلِك) فریشته ، (مَلَائِك) بو گه ل وان له فرمانی خوی (عَزَّ وَجَلَّ)

نه نیرن نه می به بی داکو بساب دروست کراون بی حه ددو جیسا

لهشیان ناسکه ، پاکن له تاوان بو فرمان به ری دائیم له ناوا

مهخلووقن له نوور له طيفومه عصوم هديرهك خاودني مهقامي مهعلوم

* * *

(جينَ) جنوکه به چ ديو چ بهری
له جنوکه به به يعنسه يتانی له عين
مايهی نه مانه ناگری سووره
به لام بی خواستی (رب العالمين)
ديو (بو تاوانبار، بهری) بو بهری
دهرچوو له نه مری جهان شاهه رين
بويه گه ليکيان له چاکه دووره
زيانسان نابی دانیشه نه مين

* * *

(کُتِبَ) به مه عا نه و کتيانسه
(ده) بو نادمه و (به نجا) له بو شيت
(ده) بو ابراهيم صهده به بی نوقصان
(توراة) بو موسی (زبور) بو داوود
(قرآن) هاته خوار له بو (محمد)
هاتوون بو نه و يغه به رانه
سی کتيب له بو حه زره تی ادریس
ناویان (صُحُف) به گویره ی قورئان
(انجيل) بو عیسی به نه مری مه عبود
نه مينته وه حوکمی تائه به د

* * *

(يَوْمُ الْآخِرَةِ) روژی جهزايه
دنیا نه گوری نه رزو ناسمان
له پاش مردنی هه موو گيان له بهر
به نه مری خودا نه رون بو مه حشه ر
هه رکهس نامه ی خوی نه دريته دستي
پاش حساب هه موو روونه که نه دهشت
دنیايي که به پاش نه م دنيايه
دنیايي تازه دیته روو بو مان
زيندوو نه نه وه مردوو سه رانه ر
جی جی گرد بوونه وه ی جنوکه و به شه ر
له سه ر کرده وه و شیوه ی مه به ستي
نه رون بو دوزه خ یا خود بو به هه شت

* * *

(قَضَاء) بمعنی زانستی خسودا
(قَدَر) بمعنی خفاتی خودایه
لمسرد کسبی خوت بوت دیوست نه کا
بهلام رازی به له کرده وی چاک

به مهر روودای کسوا رووئدا
گوره یا بچووک گشت لهو په بدایه
بو چاک یا خراب زور له کس ناکا
نارازی و ناحز به یشی ناپاک

* * *

(اسلام) بمعنی مل کهچی دل
مل کهچی له بو نهو کرده وانسه
دوو شهادهت و پنج فدرزه ی نويزان

بی مل کهچی دل یشیت ماته
پیوستی هه وو موسولانا نه
حج و زه کات و روزووی رهمه زان

* * *

(مِلَّة) بو (دین) و (شَرِیْعَة) ٲایین
(مَذْهَب) ری گوزره یا بیری (امام)
(واجب) پیوسته بیکه ی نهوابه
(حَرَام) نارهوا نه بیکه ی نهوابه
(مَنْدُوب) و (سُنَّة) به سووده بیکه ی
(مَكْرُوه) نهویه چاک وایه نه بیکه ی
(مَبَاح) ره وایه بیکه ی یا نه بیکه ی

(اُمَّة) کومه ی پهیره وانی دین
(امام) یشه وای کومه ی نیسلام
نه بیکه ی هوی باری دوردو عقابیه
بیکه ی بلعنی باری عقابیه
نه گهر نه یشی که ی سزا نادر ی
که هاتوو کردت به نازار ناگه ی
نه به نهوابو نه عقاب نه گه ی

* * *

(مَحْدِث) بی دمس نویژ (جُنُب) له شریسه

(طَهَارَة) باکی لکم دوو خسیسه

(وُضُوء) دمس نویژه . پیوسته یشیان

دمس نویژی بی له بو نویژه کسان

به نوازی ده فی پاک دم و چاو بشو
 مسحی سر بکهو بشوره بی کان
 به نیازی ده فی لهش یسی به نوا
 فرزه (تَبَسُّم) بکهی جی به جی
 تا دامه زرانی نویر بکهی حاصل
 به گل بماله کاتی نویره کان

به نیازی ده فی بی دم س نویری تو
 همدوو دم بشو له گهل نه نیشکان
 (غَسْل) شورینی له شو موو ته و او
 کاتیک نه خوش بی یا خود نوا نه بی
 (تَبَسُّم) نیازی هه لگرتی گل
 روخسارز همدوو دست و نه نیشکان

* * *

(طَهَارَة) پاکي (تَطْهِير) پاک کردن

(اِسْتِیْقَال) به معنی روو له (بَيْت) کردن

(عَوْرَة) پاش و پیش هم شهرم گاته
 له گهل روو کردن له مالی خودا
 یویستی نه تون بو نویر و طاعت
 شهوو روژ یینج فرزه هه به له سرمان
 (ظَهْر) نیوهره به چوار نه گات
 فرزه چوار رکات نویر به جی یینی

(دُخُولُ الْوَقْتِ) هاتی گاته
 پاکي بو له شو و پوشاک و جیگا
 هاتی کات و یوسینی عه و رت
 (صَلَاة) به معنی نویر به توولی زمان
 (صَبْح) به یانی فرزه دوو رکات
 (عَصْر) چوار به کی له روژ نه یینی

(مَنْرَب) سی رکات پاش روژ نوا بوون

(عِشَاء) چوار رکات پاش (شَفَق) ون بوون

دوو رکات فرزه به جی یینی تو
 له پاش دوو خوطبهی شامیلی نه رکان
 نه مجار سه له وات له سر (محمد)
 له گهل دو عادا بو موسولمانان
 گشت سالی روژووی مانگی رمه زمان

(جُمُعَة) له جاتی ی نویری نیوهره
 به شهرتی چل یوا خه لکی نیشتمان
 (حَمْد) بو خودای (وَاَحِد) و (اَحَد)
 جا ناموزگاری و نایه تی قورشان
 (صِيَام) روژووه فرزه له سرمان

(إِسْكَ) خوگرتن به فەرمانی دین
 (إِطْطَار) بهمعنا شکاتی روزوو
 (سُحُور) پارشیوه یش بهره بهیان
 لهوانهی روزوو ئەشکینن بهفین
 بهحق پاش ئەوه که روز ئاوا بوو
 چی ئەخوی بخو بو نوشی گیان

* * *

(حَجّ) چوون بو کهعبه به نیازی طهواف
 به ئادایی خوی به دلیکی صاف
 (إِحْرَام) چوونه ناو ئادایی حهجه
 (طَوَاف) ههلسووران بهدوری بهیتا
 (وُقُوف) راوهستان لهسهر (عَرَفَات)
 به نیوهروی نوو شهوی ده چهن کات
 له بهینی (مَرَوَة) و تهپولکهی (صَفَا)
 لهو سی شوینانهی رهجمی شهیتانه
 (أَيَّامُ التَّشْرِيقِ) پاش جهژنی قوربانیان

سی روزن مه خصوص بو قوربانیان
 (أَضْحِيَّة) و (ضَحِيَّة) بهعنی قوربانی
 سوتتهی دینه ئهیی یه زانی
 (عَمْرَة) وه کو حج بی تهعینی کات
 بی راوهستانی کیوی (عَرَفَات)

* * *

(زَكَاة) ئەومالهی پیویسته بدری
 له دانهی قووتا وه کو گهنم و جو
 (عَوْن) یش یارمهتی موسولمانانه
 له مهر و بز ، له گاو و شتری
 له ئالتوون و زیو فهززه لهسهر تو
 مایهی سووک بوونی ئهمرکی ژبانه

* * *

(حَدِيثٌ) (خَبَرٌ) نهي برای سرود

کارو فرموده‌ی نه‌فسي يفسه‌بهر

(سَنَه) فرموده و کرده و روزا له‌وی کرای له خرمیت شهوا

(كَعْبَه) مالیکه پیروزو به‌ناز له شاری (مَكَّة) له خاکی (حِجَاز)

(قِبْلَه) به‌معنا روو لی‌کراوه بو موسولمانان بری‌سار دراوه

(جامع) مزگوتی جومعه‌ی تیا ته‌گری موسولان تعلیم له‌وی وه‌رته‌گری

(مَسْجِد) مزگوتی عیاده‌ت‌خانه شوینی نایینی موسولانانه

(مِحْرَاب) له مزگوت شوینی تیمانه (امام) پشه‌وای گه‌لی ئیسلامه

(مِئْبَر) شوینیکی تایه‌تی‌ی به‌رزه بو خطبه‌ی جومعه که فرزه و ده‌رزه

(خُطْبَه) وتاری جه‌نایی تیمام جومعه به جومعه نه‌یخوینی بو عام

* * *

(آل) خرم و خویش و نه‌ته‌وی سرود (اصْحَاب) یارانی پاکی یفسه‌بهر

(تابعین) ناون له‌بو شه‌وانه چینی پاش که‌وتوون بو شه‌وارانه

(مُجْتَهِد) زانای به‌رزی تاینه بو زانستی دین خاوه‌ن ته‌مکینه

(مُفْتِی) ته‌حکامی دین ته‌خاته‌دهر (فاضی) حاکمه و چاره‌ی ده‌ردی‌سهر

* * *

(قُرْآن) شه‌وانن (قُرْآن) ته‌خوینن به (تَجْوِید) وه‌وه (قُرْآن) نه‌نوینن

(قِرَاطَاتُ السَّبْع) شه‌وت شیوه‌ی جوان که‌وا یفسه‌بهر گه‌یاندنی یمان

ته‌نجایمان یه‌گه‌وه‌موویان راسن له‌لای شه‌وانه‌ی راستی ته‌ناسن

(حِفْظًا) شه‌وانن ته‌یخوینن له‌بهر وان له‌سیه‌ریا له‌روزی مه‌شهر

(مُحَدَّث) معنای زاناو خه‌بهردار به‌قول و فعلی ره‌سوولی موختلر

(و کِی) لههوارفا دوستی خودایسه
 (تَقْوَى) یاریزه بو به عورفی تهصطب
 (اَذَان) یه معنی بانگ له بو نویزه کلان
 (تَكْبِیر) وتی (اَلله اَكْبَر)
 (رُكُوع) دانهوین تا دهسته نهزنو
 (سُجْدَه) کورنووشه دانانی تهویل
 (تَحِیَّات) معنای دروودی خودا
 (شَهَادَة) یه معنی وتی موسولمان
 (رَاتِبَه) نویزه لهو سوخته تانه
 (تَهَجُّد) معنای شهونویزه پلش خه و
 (طَاعَة) مل که چی بو فرمانروا

* * *

(وَحَى) ناردنی خودا جو بره ئیل
 یه معنی وتاری خودا نههینی
 (اِلْهَام) نهویه که خودای عالم
 تم حاله زوره له بو ره بهران
 (مُعْجِزَة) ئیشی ده رچی له عادهت
 خوا خهلقی ته کا بو یغه بهران
 (کَرَامَة) ههروا ئیشیکی وایه
 تم ئیشه زوره له بو ره بهران
 (اِرْهَاس) ئیشیکه ده رچی له عادهت

هوی تم دوستی به تنیا تهقوایه
 رهفتاره بهیی (سُنَّة) (کِتَاب)
 (اِطَاعَة) قامت سوخته تن بو ماز
 (حَمْد) نتایش بو خودای داوهر
 (اِعْتِدَال) چی به راست بو ونهوی تو
 دهستو پی و نهزنو له تهزرا بی فیل
 له گهل یغه بهر شهو چرای هوذا
 بو دوو که لیمه ی شه هاده و ئیمان
 له بهرودوای واجبه کان
 به فرمانی خواو له بهر رهزای شهو
 (عِبَادَة) معنای بهنده بی خوا

* * *

بولای یغه بهر به ئایه ی (تَنْزِیل)
 بو یغه بهرو شهو ئه یسگه پینی
 شتی بخانه ناو دلی ئادهم
 ساغانی ئوممهت خاوهن خه بهران
 بی به هوی ری خیر و سعادهت
 ههتا مل که چ بن گروی کافران
 له عادهت دووره و کاری خودایه
 ههتا کو کومل دل بدهن بهوان
 بو یغه بهران له یش (نُبُوَّة)

هه تا کو گومهل دل بدمن بهوان
نایابه و مه خصوص بو صالحانه
دوورن له فهن و خویندنی کیتاب
باوهرت بیی رهست و بیی عهینه

* * *

بو فدرمانی خوا بهم شستانه وه
دانه وهی حهقه به خاوهن حهقان
بو نهو تاوانه ده رکهوت لیته وه
فهرمان بهرداری له بو خودای تاک
به دوو چاری خوت نهینی خودا
بو ناگاداری نهو دانامینی
(شکوی) سکالای دهر دو سزایه
بو جهلی خه پرو بو دفعی (مشکیل)
هر بهرده رگای نهو جیکه ی نیازه
مهردی هوشیار سانغی سه رفه راز
فهر روی (أدعونی) توش بل (سمما)
سه ری شو عوره ترسان له خودا
(شفاعة) تکالای جی ی تومیده

* * *

بی باوهری به به دینی موختار
مونکیری دینی (رسول الله) بی

نه بی به مایه ی سفر بهرزی نهوان
(مَعُونَة) معنای یارمه تی دانه
نه مانه هموو دوورن له مسباب
هموو بهخشینی (عالم القیب) ه

(تَوْبَة) به معنای وه رگه رانه وه
دهس بهردار بوونت له کاری تاوان
عه زمشست وایی نه گهریته وه
(إِحْتِلَاصٌ) نه مه یه به دلیکی پاک
(إِحْسَانٌ) بهنده بیی خواجه وه ها
تو نهو نهینی نهو تو نهینی
(دُعَاءٌ) به معنای لاله و نزایه
لاله و سکالا به زوبان و دل
هر قایی خودا همیشه وازه
بولای نهو نه با سکالو نیاز
(إِجَابَة) به معنی قوبوولی دوعا
(رَأْسُ الْحِكْمَةِ مَخَافَةُ اللَّهِ)
(حَاجَة) نیازه (رَجَاءٌ) تومیده

(كُفْرٌ) و (جُنُودٌ) و (عُنَادٌ) و (إِنْكَارٌ)
(کافر) که سیکه حاله تی وایی

(مُلْحِد) و (زِنْدِيق) معنای بی دینیه

بی تائین تهزی لهم سه رزه مینه

(دَهْرِي) و (طَيِّبِي) کافر یکی و

نسیبته تی ثیجاد به عالم بد

باوردی وای تم چهرخه ته بی

نافامی چهرخی بی شو عورو فام

(مُشْرِك) تهویه که باور ته کا

نافامی خودا قودره تی عامه

(وَتْن ، صَنْم) بت (وَتْنِي) بت په رست

(مَجْوسِي) ناوه بو تاگریه رست

(کِتابِي) معنای خاوهن کتابه

(يَهُود) جووله که (نَصْرَانِي) گاور

هموو ته زمیرین له ریزی کافر

چونکه لایاندا له شیوهی ایمان

به یغه بهری (آخِرُ الزَّمَان)

(سِحْر) فتنیکه ته یخوینی به شهر

له شیوهی راستی و حقیقت و بیله

نهک بو ههجه بهت ، بو ملشکاندن

خوی نازار ته دا بی ریی شهر بهت

له تاسمانا بی له ناو چالایه

فقت ژن نایینی له رووی سه رزه مینه

به تاق ته مینی تا تاخر نه فمس

له سر فمموودهی (سید الانام)

حیساب رانه گرن بو گروی ټینسان

و زعی نمتیرو مانگ و روزو سال
 به غزیکی دروو به غزیکی راسته
 هر کام لهوانه به راست پتیه جی
 (سَبَب) هوی شتی . گدلی موسولان
 خودا مهیلی بوو هر شتی بکا
 سه بعب سوز ته بی و سه بعب ساز ته بی

* * *

له هر تمه نی ، به هر لیلی
 حوکمی له دنیا زور موخته بهره
 (رَقَبَه) و (عُودَه) نووشته نی نوو سـراوه

به سـهرو سینه و سـلطانا دوراوه
 نه گهر فوران و دوعای مه شووره
 بانه ، نه گینا له یابین دوره
 (عَالَم) به معنا (ما سیوی الله) به
 (ما سیوی الله) خهیری خودایه
 بهنی (شهاده) نه وهی عه بانه
 (عَالَمی غیبی) نه وهی په نهانه

* * *

بزائن رشته نی هموو کاتینات
 به کم (جوهر) یا (ماده) مایه
 له ده شت ته بی له هر رووی سات
 (باقی) له (عَرَض) به معنا تایه
 (عَرَض) نو به شه (کَم) بو جهندی بهت
 (کیف) یس چونه تی به رووی خه قیسمت
 (أین) بوون له شوینا (مَتی) بوون له کسات
 بو پرسپاریش هر دوو دهس شه دلت

(إِضَافَةٌ) معنای په یوه نډی دوو شت
 من برای تو بم توش برای منی
 (جِدَّةٌ) شیوه یی دهر که وی له تو
 (وَضَحٌ) شیوه یی بته جی بومان
 وه کو راوستان یاخود دانیشن
 یا وه کو شیوه یی نریکی شتی
 (فِعْلٌ) یا (تَأْتِیرٌ) معنای ئیش کردن
 له (جَوْهَرٌ ، مَعْدَنٌ ، نَبَاتٌ) او (حَيَّوَانٌ)

کانه و گیاهو گشت گیان له بهران

* * *

(إِنْسَانٌ) او (بَشَرٌ) نادمی زاده
 نادم له گل بوو بهیزی خودا
 بوون به سر رشته بو (بَنِي آدَمَ) له وروی دنیا دا تا هدی عالم
 (نَفْسٌ) او (مُهَجَّةٌ ، رُوحٌ) به معنا گیانه
 (قَالِبٌ) او (مُنَادِمٌ) له شه یزانه
 (ذَاتٌ) او (حَقِيقَةٌ) هم (عَیْنٌ) به مانا
 نهوشته ی هدی شه ی برای زانبا
 (رَأْسٌ) به معنی سر (نَاصِيَةٌ) لیشی سر
 (قَفَا) پشت له (قُزَالٌ) پشتی سر
 (هَامَةٌ) او (جُمُجْمَةٌ) به معنی که لله سر
 چ بو حیوانات چ له بو به نشو

(نَزَعَاتَانِ) دوو شوین که سافو بی مـوون

به دوو ته نیشتی یشی سہرا چوون

(مَفْرَقٌ) تہوقہ سہر شوینی جیایی مووی سہری ئینسان تہم لائو تہولایی

(جَبِينٌ) و (جَبْمَةٌ) تہویل ئینسان (غَمَمٌ) جی لوجی وا له نیوچاوان

(حَاجِبٌ) برویہ (عَيْنٌ) و (بَصَرٌ) چـاو

(لَحْفَةٌ) روانیہ بہم لائو تہولایی چـاو

(مُفْلَلَةٌ) حَدَقَةٌ ، انسان) بہمعنا گلینہی چاوان تہی برای زانا

(حَدَبٌ) برزانگہ (جَفْنٌ) ییلووی چـاو

(غَارٌ) ئیسکی چاوه (مُوقٌ) بو گوشہی چـاو

(أُذُنٌ) توپچکہ بہ (وَتَدٌ) رہ گہ کہی (صِمَاخٌ) بہمعنای گوی بہو کونہ کہی

(أَنْفٌ) بہ معنی لووت (خَبِيثٌ) برناخہ

(صُدُغٌ) ژووری روو (دَمَاخٌ) دہماخہ

(مَارِنٌ) نر مہ گوی مہم نر مہ لووتہ

(خَدٌّ) کولہ (عَارِضٌ) بو مہ موو رووتہ

(فَكٌّ) ئیسقانی روو له خووارو لسہ ژوور

خواروو تہ جوونی بہ شیوہی ضرور

(لِحِيَةٌ) شہویلہ (لَحْيَيْنٌ) مہردوکیان

(قَنِيكٌ) جہم سہرہ بو شہویلہ کان

(ذَقْنٌ) چہناکہ (عَنَفَقَةٌ) مانا چالی ژیر لیوی خووار له ئینسانا

* * *

(شَفَّة) لیو (فَمَّ) دم (سِنَّ) بهمهضا دان

(لَثَّة) یعنی پوک (لِسَان) چی زوبان

(نَكْفَة ، لِهْزِمَة) لاله‌غاوه کان بو دوو (نَكْفَتَان) یا (لِهْزِمَتَان)

(ضِرْس) هانراوه بو دانی خری ئیشیان هارینه بو شتی نه‌خوری

(نَوَاجِد) تیزی له سه‌رو له خوار ئیشیان برینه که بکه‌ونه کار

(تَنَایَا) چوارن له خوارو له سه‌ر شوینی چهند حه‌رفن بو واتهی به‌شهر

(تَغْر) دانیکن وان له‌یشه‌وه قه‌ت نه‌یه‌ن به‌لای ددان کیشه‌وه

(عُنُق) گه‌ردنه (حَنَك) مه‌لاشوو

(حَلَق) و (حَلَقُوم) و (بُلْعُوم) بو گه‌روو

دوو پارچه گوشتی بادامی جوان له‌سه‌ری قورگا ناویان (لَوُزَتَان)

(مَرِي) سوور بچکه لوله‌ی خوراکه (نَفْسِي) هه‌ناسه بو گه‌رووی پاکه

(جَوَزَة الْعُنُق) گری‌ی به‌رزی مل (حَرَقْدَه) یش هه‌روا نه‌ی برای کامیل

(نَحْر) و (لَبَّه) زوور سنگی ئینسانه چی‌ی سه‌ر برینی حوشره‌ کانه

(تَغْر) و (تَرْقُوَه) ددانه‌ی سینه (تَرَاقِي) جهمه‌ بوی دامه‌ینه

* * *

(غَدِيرَة) له‌گه‌ل (عَقِيصَة) هه‌ردوو

له‌گه‌ل (ذُوَابَة) مووی گرده‌وه‌بوو

(مُشْتِي ، مَفْتُول ، ضَفِيْرَة) به‌لکه

(مَرْسَل) به‌ره‌للا بو یاسای خه‌لکه

(جَمَّة) مووی زووره له‌سه‌ری ئینسان

(لِمَّة) هه‌تا گوی (وَقْرَة) تا سه‌ر شان

بهنیوی عه کیش تهنسیر کراوه

(جَمَد) کسژو ل سوول وهک بادواوه

(شَارِب) بو (سِبَال) بو مووی سیمله

(لِحِيَّة) مووی ریشه له تاشین ویله

(رَمَلَقَة) مهضای تالمووی سهره

(عِذَار) گیسروه زولفی دولبهره

* * *

(نَقْرَة) بو جالی پشتسهری ئینسان

(كَيْف) بو (مَنِكَب ، عَاتِق) له بو شان

(ظَهْر) بهضی پشت (جَنْب) ته نشته

(فَقْرَة الطَّهْر) مروخهی پشته

(عَمُود فَقْرِي) بهینی سهره شان

(عَمُودِي قَطْنِي) خوار بهراسووان

(صَلْب) ئیسکی پشت باشی بزانه

(تَرْبِيَة) ئیسکی سنگی ئینسانه

(اِبْط) بنهنگل (صَدْر) بو سنگه

(وَرِك) كهفله (حَقْو) پشتتگه

(خَاصِرَة) كهله كه (ضِلَع) بهراسوو

بهیوهندی سینو پشتی ئینسان بوو

(نَدِي) بو مهمکی ییاوو ژنانه

(تَنْدُوَة) بو گوی مهمکه که یانه

(بَطْن) یعنی سَك (کاڈا) مووسلدان

(عانة) یعنی بهر بیتائسه جوان

* * *

(يَدٌ) هموو دسته (عَضُد) یعنی قول

قول هاوری توبه لهجی چول وهول

(مِرْفَق) نه نیشکه (سَاعِد) باسکی دمس

(مِعْصَم) جوی بازن (كَوْع) بو جمگهی دمس

(راحَة) بهری دمس (كَفَّ) بهروشته

(قَبْض) قونجاندن (قَبْضَه) برشته

(اَصْبَحُ) په نجه به (ظَفَر) نینوکه

(حِجْر) بو گوشتی دوری نینوکه

(اِبْهَام ، سَبَابَة ، وَنْطَى) هم (خِنْصَر)

(بِنْصَر) پینج په نجه له دسته به شسر

(اَنْمَلَة) جمگهی په نجه که توبه

بو (اِبْهَام) دووهو بو باقی سو به

(بَرَاجِم) لوچی سهر جمگه کانه

(مَعَاظِف) لوچی لهشی ئیسانه

(سَلَامَى) جمگهی ئه عزای ئیسانه

(بَنَان) به معنا سهر په نجه کانه

(سِيَة) نیشانه (شَامَة) یعنی خال

کو تراپی یا خود صومی (ذو الجلال)

* * *

(فَخِذ) یعنی ران (رُكْبَة) نه‌زنویه

(نَابِض) باریکی‌ی دوو رانی توویه

(عَصَص) گری‌ی قنگ هم به‌ر نه‌زنویه

(ساق) معنای قوله خوار نه‌زنوی توویه

(كَعْب) یعنی قاپ (رِجْل) و (قَدَم) پی

(عَقِب) پازنه‌یه (اَخْمَص) قوی پی

(فَوَاز) و (بَال) و (قَلْب) و (جَنَان) دل

هم (طَبِيع) و (سِر) نه‌ی برای کامل

(مَعِيْدَة) می‌ده‌یه خوراک نه‌کولینی

کمی تی‌بکه با دانه‌مینی

(مِئ) ریخوله و بشه‌ی بلویسه

(اَلْمِصْرَى اَلْعَوْر) ریخوله‌ی کویسه

(كِرش) یعنی ورگ کیسه‌یه بومان

خودا داویته‌ی به گیان‌له‌به‌ران

(رِيَة) سی (كَبَد) معنای جگه‌ره

نازاری گگر گله‌ی زه‌ره‌ره

(كِلِيَة) گورچیله (كِلِيَان) بو دوو

(مَرَاة) زراو (طِحَال) سپلی نو

* * *

(عِرَاق) گشت ره‌گی (وَتِيْن) ره‌گی دل

(وَرِيْد) و (وَدَج) بو ره‌گی لامله

(اَكْحَل) ره گیکه له بن بالی تو

ناووستیتوه که خونیی ده رچوو

(شَرَّيَان) ورده ره گ په یوه نندن به دل

(شَرَّايِن) جمعه ئهی برای عاقل

(عَصَب) پهی به عنی ره گگی گورهی وا

که هوی په یوه نندن بو جمگه و ئه عزا

(تَنْفَس) مه عنای مه ناسه دانه

بو ناوو بو دهر مایه ی ژیانه

خه گه ر به شویوهی ده نگیی دلگیره

بو دهر (شَهِيْق) ه ، بو ناو (زَفِيْر) ه

(جِلْد) به مه عنای یست قه پانگی جوانه

بو گوشت و خوین و ره گ و ئیسقانه

(بَاع) ماوهی به ینی هه ردووده ستانه

(ذِرَاع) سه ره په نجه تا ئه نیشکانه

(تَفْر) قولانجه (شِيْبِر) چی بسته

ئهم ئه ندامانه بزانه به بسته

هه ر غوضوی جووت بی وه کو (اَذْن) و (عِيْن)

حوکمی ته ئیشه ئهی نووری عه بنه ین

* * *

(فَاَمَة) بالایه (رَبْعَة) چوارشانه (مُعْتَدِل) شه خصی بالا میانه

(طَوِيل) دریزه (قَصِيْر) چی کورته (ضِيْل) بی نرخه وه ضعی نابوخته

(قَرَمٌ) نِسَانِي بَاوَمَه مَرِيه
 (لَامِحَةٌ) وَ (سِيْمَا) شِيوِي نِسَانَه
 (غَتٌّ) وَ (هَزِيلٌ) وَ (نَحِيْفٌ) لَاوَاوَه
 به باوَه قُوْدِرَت هَم نَاوِي هَمِيه
 نَه غَلَبَ لَه نَاوِجَاو نَمَه عَدِيَانَه
 (سَمِينٌ) قَه لَه وُه به هِيَزُو بَاوَه

* * *

(نَطْفَةٌ) يَه عَنِي تُوْم مَائِي زَاوُوِي
 (عَلَقَةٌ) پَارِجَه (مُضَخَّةٌ) گوشت پَارَه
 (جَنِينٌ) بَه چَكِه يَه (رَحِمٌ) مَنَال دَان
 (طِفْلٌ) وَ (وَايِدٌ) وَ (صَبِيٌّ) مَنَالَه
 (رَافِعٌ) وَ (شَابٌ) وَ (شَرِيْحٌ) جَوَانَه
 (عَذْرَاءٌ) كِچِيكَه شُووِي نَه كَرْدِي
 (بَكْرٌ) وَ (بَاكِرَةٌ) بُو كِچِ نَه تَرِي
 (عَانِسٌ) قَه يَرِيه لَه نِيرو لَه مِي
 (أَعْرَبٌ) وَ (عَرَبٌ) بُو زَن نَه هِنَاو
 (نَيْبٌ) يِساوِيكَه زَنِي نَه مَائِي
 هَدُوه مَّا (أَرْمَلٌ) لَه گَهْل (أَرْمَلَةٌ)
 (حَائِضٌ) يِي نُوِيَزَه (نَفْسَاءٌ) زَه يِسَانَه
 (حَامِلٌ) نَاوَسَه (وَكُوْدٌ) يَزُو كَه
 (كَهْمَلٌ) لَه سِي سَال زِيَادَه بَه تَه قَدِير

(شَائِبٌ) وَ (شَيْخٌ) وَ (هَرِمٌ) شَه خَصِي پِير
 (عَجُوزٌ) يِرَه زَن هَم يِرَه يِساوَه
 (زَوْجٌ) يَش هَاو جُووتَه لَه نِيرو لَه مِي
 نَه يِي بَه گُو يِرَه يِي نَه مَائِي بَخُو يِنِي
 (زَوْجَةٌ) زَنِي پِير وَا دَان رَاوَه
 (زَوْجٌ) لَه بُو يِرَه وَ (زَوْجَةٌ) لَه بُو مِي

بهمعناى تر (ز وَّج) بهمعنا جوت
(تَوَّامِبِن) بلى بو دوولفاسه

* * *

(عَرَق) ناره قه (ز بَد) يه معنى كف
(غَمَص) بهمعنا ريبوتى چاوه
(نَخَع) ناوى لووت (نُخَامَة) جمله
(لُمَى) ناوى دممه به پى شى شرع و دين
(قَيْى) رشانه وه پسه نم ناوه

* * *

(تَثَاؤُب) باويشك (سَمَال) كو كينه
(تَجَشْتَو) معنای قورقينه دانه

* * *

(مَنْبَى) ناوى توم به پى شى شرع پاكه
(مَذَى) ناويكى خمى سبى به
(مَوْن) ميزه كه هات بيكه راي مه گره
(دَم) بهمعنا خون (رُعَاف) خونى لسووت

(قَرَح) او (جَرَح) برين بيزانه مه زبور
(نَفْط) بلوقه (فَيْح ، صَدِيد) او (رِيم)
بيجگه له مهنى پسن نه مانه
(صَان) او (زَقَر) بونى بن باله

* * *

(بَعَل) بو ميرده بيزانه مه زبور
(لِدَة) له گهل (تِرَب) هاوومه ناو

(رَبِيق) او (بُصَاق) او (رُضَاب) يه معنى تهر
(دَمَع) فرميسكه (عَبْرَة) به دناو
(لُحَاب) يه معنى لىك (بَلْتَم) به لفته
هموو بيان پاكن بيزانه يه قير
چونكه له معده ي گهرما كولاو

(زُكَام) هه لامنه (عَطَاس) يزمين
(حَدْرَة) نز گهره چاكي بزان

(وَذَى) ناويكى لينجى رووناك
دهرچوونى زورتر له بهر قه بزى
پيسايش چى به (غَائِط) او (عُدْرَة
(دَم) بهمعنا خون (رُعَاف) خونى لسووت

(جَرَح) برين بيزانه مه زبور
بهمعنا كيمن نهى براى سهله
شوردنى شوينيان پويست بزان
(بَخْر) بونى دم زور به دغه سال

(عَقْل) و (حِجْر) و (لُبّ ، نُهْيَة) به معنی هوش

بی شی ثلین (وَيْل) مبهه فهراموش

(عِلْم) زانسته ههروهها (إِدْرَاك) له بو دوو شت بی یا شتیکی تاك

(عَقْل) صیفه نی نهفسی ئینسانه (عَقْل) هوی (عِلْم)ه باشی بزانه

ته گهر تهوی وینه کی جوان بو نهفس و عهقلو بو عیلمی ئینسان

(نفس) وهك شووشه ی ئاوبنه وایه (عقل) رووناکی ی بهسهر تهوایه

(علم) بهوینه ی تهو وینه وایه که لهناو مینای ئاوبنه دایه

* * *

(حَوَاسِ خَمْسَة) پینج ههسه ی جوان به کهم (لَامِسَة) هیزی دهس لیدان

(سَامِعَة) هیزی بیستی دهنگه (باصِرَة) هیزی رووناکی و دهنگه

(ذَائِقَة) هیزی چهشتی نامه (سَامَة) هیزی بون بیزانه کامه

(إِحْسَان) وه درگرتن بهم چهواسانه (تَعَقُّل) به دل چاکی بزانه

تهم پینج هیزانه بهردهستی عهقلن بیئاغه ی بهرزی و پیروزی و فهضلن

* * *

پینج هیزی نهین ههیه لای دهماغ بهوانه تهشوبه ی به باغ

(حِسِّي مُشْتَرَك) به کهمه لهمان وه درگری دهکی پینج چهواسه کان

دووهمیان (خِيَال) بیزانه بی شک خهزینه داری (حِسِّي مُشْتَرَك)

سیهم (وَاهِمَة) و (حَافِظَة) چوارهم (مُتَصَرِّفَة) پینجهم خاترجهم

لهمه و باش ورد و رد بوت به بیان ته کهم ئیشی تهمانه به بی زیادو کهم

* * *

(عِلْم) دوو به شه به که میان (تَصَدِيق) بهمه غنا باوهر بیزانه ته حقیق

تصدیق و باور له بو که لامه
 بو ثببات ته لیت : فلان هاته لام
 زانستی غیری ثم جوره قسه
 دووهم (تَصَوُّر) زانستی ئینسان
 له وشه تا کا (اَسْعَد) و (مَسْعُود)
 له ئینشائاتا (اَعْبُدُ المَعْبُود)
 (تَصَدِيق) چوار به شه ئه ی برای ئه مین

ئه گه ره خه بهر بی وینه ی له لامه
 له نه فیا : فلان نه ماوه له لام
 هدر (تَصَوُّر) به بی وه سو سه
 بو غیری خه بهر بیزانه ئاسان
 له مضافاتا (وه زیری مه محمود)
 دلت ساف بکه ئه گه ی به مه قسوود

(ظَنّ ، تَقْلِيد ، جَهْلِي مُرَكَّب ، يَقِيْن)

(ظَنّ) باوره یکه هیزی مه علووم بی
 ته لیت ئه و که سه ی به شه و ئه گه ری
 (تَقْلِيد) باوره ی وه ها (جازِم) بی
 به عنی دامه زری له سه ر بوری غه یر
 (جَهْل) باوره ی له سه ر به طال بی
 به خوی نازانی له سه ر ناحقه قه
 گه لی گرانه چاری ئه مانه
 (يَقِيْن) باوره ی به جه زم و نه بات
 وه کو باوهرت به شوعله ی هه تاو
 (يَقِيْن) پیوسته بو ئه هلی ئیمان

به لام له جه زمی ده روون مه حرووم بی
 ئه یه وی بدزی بزنی یا مه ری
 به لام مانه وه ی غه یره لازم بی
 وه کو شوین که و تووی ئیمانانی خه یر
 که چی لای کا برایش زور به که مال بی
 بو یه ده ماخی ئه وه نده ره قه
 مایه ی فه سادن له رووی زه مانه
 دوور بی له هه وای دروو خه رافات
 وه کو باوهرت به ره وانای ئاو
 تا باش رابگری ئه یمان و به یمان

* * *

(يَقِيْن) دوو به شه (بَدِيْهِ) به که م
 دووهم (نَظْرِي) ئاشکرا نی به

به عنی ئاشکرا به بی توزو ته م
 پیوستی فیکرو بیری نه فسی به

(فِكْرٌ) (نَدَاةٌ) (دَرِيبٌ) تی فکری
 ژانینی مجهول تی برای جهلیل
 (تَعْرِيفٌ) (دَرِيبٌ) له بو (کُنْهِیَ دَان)
 نه لیت نادمی گیانداره و زانسا
 (ذَکِیل) شاره زانسا و به یانه
 بو وینه ته لیلن هم دنیا به کسر
 چون شتی به ک بی نه بوونو و بوونی
 قهت باور مه ک به بوون به (صَدَقَه)
 (شَکٌّ) (تَصَوُّرٌ) تصویره معنای دو ودلی
 (وَهْمٌ) (تَخْیْلٌ) هم تصورن
 نه گهر باور دن (ظَنٌّ) بوو به و حوکمه
 نه گهر (تَقْلِیدٌ) (جَهْلٌ) (یَقِینٌ)

لهوا نه یزاین سا حقیق وه در بگری
 یا به تعریفه ، یا خود به دلیل
 یا ده در برینی (خَوَاصُّ) له صفات
 یا نه لیت به شهر زیره و ته وانسا
 که موی نیسانی (مُدْعَى) مانه
 یو بسته به حق (خَالِقِ اکبر)
 بی (خَالِقِ) نایی بوونو نه بوونی
 (آثار) تایعی نیراده ی صیره
 نیسانی دو ودل کورته مه نزلی
 بو معنای (تَصْنَدِیق) وه ک به رابه دن
 زانستی نه ولای بزانه وه همه
 نه ولای (تَخْیْل) (داینی له سینه)

* * *

(حِسِّی مُشْتَرَكٌ) وه رنه گری نه وهی
 (خَبَالٌ) هیزیکه بو توی رانه گری
 به پنج هیزه ی خوت تو ده رکی نه که ی
 هه رچی بو (حِسِّی مُشْتَرَكٌ) نه در ی

(وَهْمٌ) هیزیکه وه رنه گری نه وهی

معنای جوزئی بی و به حِسِّی بی نه که ی
 وه کو عشقی تو بو خولقی محمود
 (قُوَّامِی حَافِظَةٌ) به وه نه وتر ی
 (مُتَصَرِّفَةٌ) هیزیکی واتسه
 معنای جوزئی بی و به حِسِّی بی نه که ی
 وه کو زه وفی تو بو ده رکی مه قوود
 هم معنایانه بو نو رانه گری
 حاکمه له سر هم معلوماته
 خاوهن ده ماخان دلیان په رداخه
 نه مانه هموو جی بان ده ماخه

* * *

(قَضِيَّة) لهيو همدولا سازه
 عورفي (منطقي) لسهر معقوله
 نيسكاني دروو راستي تيسدايه
 دستووريكي عام لهرووي زه مانا
 (بندِ بهي) و (نظري) بهم دوو معناه
 (غلبِض) و (عَوِيص ، مُشْكِلَة) هدرسي

مستلهي سهخته لسهر هدركمسي

* * *

(حَرَفِ) چي تيه وه كو نهفو بي
 (مَفْرَد) بهك لهظه (مُرَكَّب) تيسكل

تهويان وه كو (زَيْد) تهيسان (زَيْدَ أَفْضَلَ)

(كَلِمَة) وشه كهوا تهيا بي
 (قِرَاءَة) چي به خوننده وه به

(نَسِيَان) به معناه بيرچوونه وه به
 (دَرَس) خوننده و (لَقِيَ) بي كه بين

(أَسْتَاذ) ماموستاي به هوش و تهمكن
 (تَلْمِيذ) قوتاي (فَهَم) تي كه بين

نا باش تي بگه بين باش پيش ته كه و بين
 (مَدْرَسَة) و (مَكْتَب) قوتا بخانه به

معنای (مَكْتَبَة) يش كتیب خانه به
 (فَطِن) و (ذَكِي) زيره كي هوشيار

(بَلِيد) و (غَيِي) كه وده ني بي كار
 (نَاجِح) نساگردي ده رچووي سه ره رهزه

(رَاسِب) باش كه و تووي بي سوود له ده رهزه
 (جَهْد) و (اجْتِهَاد ، سَمِي) تيكوشين

(تَخْرُج) ده رچوون اله پاش بي گه بين
 (تَخْرُج) ده رچوون اله پاش بي گه بين

* * *

(حِبْر) و (مِدَاد) رَهَنَك (مِحْبَرَة) دِهَوَان

(قَلَم) خَامِيسَه بَا بِي لَهَات

(قِرْطَاس) كَاغَهزَه (وَرَق) يَه ك پَهَرَه (صَحِيفَة) بِي لَه بَو لَابَهَرَه

(كِتَابَة) نُووسِيَن بَه هَدَر نَهوعِي بِي (اِمْلَاء) نُووسِيَنِي بَه رَهسَمِي خَهط بِي

(تَسْوِيْد) نُووسِيَنِي يَه كَهَم جَارَانَه (شَطْب) بَه مَعْنَا خَهت يَا هِيَانَه

(اِنْشَاء) دَاتَانِي رَهشْتِي وَتَارَه (اِنْشَاد) خُوِيَنْدَنَهوَهِي بَه يَغِيَارَه

(رِسَالَة) وَ (مَكْتُوب) بَه مَعْنَا نَامَه (اِرْسَال) مَعْنَا يَه يَامَه

(تَوْقِيع) تِيْمَزِيَاه (خَتْم) مَوْر كَرْدَن (اِرْسَال) بَه مَعْنَا رَه وَانَه كَرْدَن

(طَبْع) بِي لَووَلَهِي كَاغَهزِي نُووسِرَاو (مَطْوِي) يِيچِرَاوَه (مَنشُور) بُو بِلَاو

(طَبْعِي) يِيچَانَهوَه (نَشْر) بَه مَعْنَا بِلَاوَه كَرْدَن تَهِي رَوَلَهِي زَانَا

(طَغْرِي) بَه مَعْنَا تِيْمَزِيَا شَاهَانَه كَه لَه سَر سَكَهو تَه مَرُو فَه رَمَانَه

تَهوصَاف

(اَسْهَل) چَاوَه يَلَه (اَكْحَل) چَاوَه تَه تَه بَه كُورْدِي كَه تَه لَه • (نَقِي) بِي غَهشَه

(اَبْلَج) تَهوِيل بَان (اَقْرَن) بَه مَعْنَا بَرُو يَه يَوَه سَتَه لَه يِيَاوَه كَانَا

(اَقْلَج) تَهوِيَاوَه ي بِلَاو بِي دَانِي يَا مَابَه يِنِي بِي يِي ، يَا دَه سَتَه كَانِي

(اُغْر) وَ (اَنْقِي) سَبِي بِي لَه كَه (اَشْقَر) سُوورِي شَل (اَبْرَص) بَه لَه كَه

(اَمْلَس) شَتِي سَاف بَهوِيَنَه ي بِلُوور

(اَسْمَر) گَه نَم رَه نَك (اَحْمَر) يَانِي سُوور

(اَخْضَر) يَه عَنِي سَهوَز (اَسْوَد) يَه عَنِي رَهش

(اَصْفَر) فَاقِح (زَه رَدِيكِي) بِي غَهش

(اَبْيَض) سَبِي بَه (اَزْرَق) يَه عَنِي شِيْن

(اَرِيحِي) خُوش خُووي بَه هُوش وَ تَه مَكِيْن

(أَصْلَحَ) سدر بی موو (أَشْعَرَ) مووداره

(آدَرَ) یه عنی قوڑ خواون نازاره

(أَقْرَعَ) کهجهله (أَعْرَجَ) بو شهله

(أَشَلَّ) نه عزایی خواون شهلهله

(أَصَمَّ) و (أَطْرَشَ) نینسانی کهپه

(أَجْذَمَ) ییاوی گول (أَجْرَبَ) لهش کهپه

(أَكَمَهَ) نه ونیره ی به کوبیری نه بی (أَحْوَلَ) ییاوی خیل باش ناگات لی بی

(أَعْمَى) ییاوی کوبیر (أَعْوَرَ) به کچاوه (مَكْفُوفٌ) و (ضَرِيرٌ) کوبیری ته واوه

(أَعْمَشَ) چاو کوزه (أَعْشَى) شه و کوبیره

(أَخْفَشَ) چاو بچووک عه یبه بیزمیره

(أَقْطَسَ) ییاویکه ناوقه دی لووتی

دابلشایی به نامه ربووتی

(أَدَانَ) لووت چلمن (أَنْكَحَ) سووری وا

تویک هله دا لووتی و یسه ته که ی بروا

(أَعْلَمَ) و (أَفْلَحَ) بو لیو شفق بووه یه کهم بو ژووروو دووه هم ژیرووه

(أَخْرَسَ) و (أَبْکَمَ) بو ییاوی لاله (أَلْکَنَ) زمان گر عه بی جه ماله

(أَلْتَحَ) ییاویکه زمان نابار بی که خوینده نه وه ی عه بی دیار بی

لهجی خویه وه حه رف دهر نه گا یا حه رفی به غه یر نال و گور بسکا

(ظَى) نه کا به (رَى) ، (صَادَ) نه کا به (سَیْنَ)

هه روا حه رفی تر نه ی برای شه یرین

نه جوره کهسه بی نه لین (أُمِّی) له عورفی شه رعا بزانه خوکی

تیسریں واپی نامی بہ (اسام)

بو شخصی (فاربی) خوش لہجہ و کہلام

بہلام وائہلین ہندی ٹیٹامان کمی لمانہ عفوہ لہلامان

(تآء بو) (فآفاء) بہوکسہ بی تہکرار کاتہوہ حدرفی (تی) یا (فی)

(اکثرش) بہمعنا پیایوی ورگزل (آہبل) پیایویکے بی ہوش و (غافل)

(آرغش) بی عفاہ (آحتمق) تہحہفہ لہ ترسی تہحہق رابکھی حدفہ

مہر و وصفی بو تیر وہ زنی (آفعل) بی بو می (فعلآء) بیزانہ لہم بی

(آخرق) لہ بو تیر (خرفقآء) لہ بو می یہعنی یہکی وا کہ عتقلی کہم بی

(شیمان) پیایوی تیر (جوغان) بو برسی

(شہوان) خاوانی تارہ زووی نہفسی

(عطشان) و (ظلمان) معنای تینووہ (ربان) تہو تیرہی کہ تیرا بووہ

(غضبان) رقہ ستاو (ندمان) بہ شیمان

(ملبان) یہعنی پیر (رحبان) میہرہ بان

(نومان) نووستووہ (یقظان) بیدارہ (شعلان) داگیرساو شہوقہ کہی دپارہ

(تیبھان) بو (حیران) یہعنی سدرگہردان

(نشوان) سدرہ ہی حالی سدرخوشان

(سکران) سدرخوشہ (بطران) تہوکسہ

وا رابویزی ہر تہلی می

(ہبمان) تینووہ پیایویکی وہا لہ عشقا سہری پر بی لہ سو دا

(فعلان) بو تیر بوو (فعلی) لہ بو می بخوینہ رہوہ ہمزمہی تیانہ بی

بخوینہ رہوہ (سکران) و (سکری) تہو لہ بو تیرو تہم بو می و ترا

بو زوری صیفہت ہاتووہ (افعل) وہ کو (آحسن) و (اعلم) و (افضل)

بو نم معنایه (فَعَلَى) له بوی بخویندروه له گه بوری فی
(أَحْسَنَ) له بو یاز (حُسْنَى) له بو زن

یعنی زور حیوان له هر بهنی بن

* * *

(بَنَاء) به معنا و ستای بینایه هدره ما (مِعَار) له عورفا وایه
(بَزَّاز) هم به گز قوماش نه فروشی (بَقَال) بو بهیمی تهره نه کوشی
(بَزَّاز) تو و وشین (بَقَّار) گاوانه (بَيْطَار) به یتالی حه یوانه کانه
(تَمَّار) نهو کهسهی خورما نه فروشی (جَمَّال) وشره وان بو خوی نه کوشی
(جَبَّار) دوکتوری ئیسکی شکسته (جَرَّاح) یماری زامی به دهسته
(جَلَّاد) داروه شین (جَزَّار) قهصابه (جَلَّاب) راکیشهر ئیشی عذابه
(حَلَّاج) هه لاجه (حَلَّاب) حه یوان دوش

(حَدَّاد) ئاسنگهر (حَجَّار) به رد فروش

(حَقَّار) چاله لکهن (حَلَّاف) سوین خوره

له باشه روزا عه ذابی زوره

(خَبَّاط) به رگدروو (خَرَّاط) خه راته

(خَشَّاب) دارفروش (ظُلَّة) ساپاته

(حَطَّاب) نهو کهسهی که دار نه کیشی بو سووته مهنی یمان نه فروشی

(حَلَّاق) سه رتاشه (حَيَّاک) جولابه (حَكَّار) راگری قوونی دنیابه

(حَكَّاک) مورده لکهن (حَمَّال) بارکیشه

(حَبَّال) فیلبازه نه نجامی ئیشه

(حَمَّار) نهو کهسهی شه راب فروشه هم شه راب خوری مهستی سه رخوشه

(خَتَّان) ده لاکه به ویل و کهمال تاماده له بو سووته تی منال

(خَفَاف) کهوش دروو (خَبَّاز) نانهوا
 (خَرَّاص) و (خَمَّال) ئیشی تهخینه
 (خَرَّاز) بهمهعنا مووروو فروشه
 (خَوَّاص) نهوکهسهی که پووشی خورما
 (خَوَّاف) ترسنوک (خَوَّان) نانهمین
 (خَنَّاس) سهیتانی و سهوهسهی ئیسان
 (دَبَّاغ) دهباغ کهر بو چهرمی حه یوان
 (دَلَّال) رانومای نههلی بازاره
 (دَبَّاس) نهوکهسهی دوشاو نهفروشی
 (دَلَّالَه) نهوکهسهی دهس نهخاته لهس
 (رَقَّاء) نهوکهسهی جل پینه نهکا
 (زَجَّاج) بهمهعنا شووشه فروشه
 (سَرَّاج) زیر دروو (سَفَّاح) و (سَفَّاک)

پیساوی خوین ریژی نامهردی ناپاک
 چونکه دهماخ و دلی نهخوشه
 بو دینهوهی مانگ دانامینی
 (سَفَّار) مس گهره (صَبَّاغ) رهنگ گهره
 (صَوَّاع) و (صَوَّانغ) بو زهرهنگهره
 (صَرَّاف) نهوکهسهی نهگوریتهوه
 (صَوَّاف) تاجری خوری فروشه
 (صَبَّاد) راوچی به راوچی رهجاله
 (طَبَّار) بهمهعنا فروکهوانه
 یا طهیری بفری لهم ناسمانه

(طَحْتَان) نانشه وان یا نانش دروست کهر
 (طَرَّاز) نهو کهسه ی نهخشی جل نه کا
 (ظَمَّان) نهو کهسه که زور نه کا بار
 (عَطَّار) بون خوشه هم ورده فروش
 (عَيَّاب) عیب گره (عَشَّاب) گیافروش

(عَسَّال) خاونه بو هه نگوینی خوش

(عَيَّاش) نهو کهسه ی به هوا و هه وس
 عومری صهرف نه کاو گوی نسا دا به کهس

(عَقَّاد) گه ردن به ند نه هونیته وه
 (عَلَّاف) به لو غهت عه له ف فروشه
 (عَشَّار) ده به ک بهر یا خود سو ود خوره
 (عَبَّار) ئینسانی خاونه فیل و فر
 (عَمَّاد) سته مگه ر (عَمَّاز) عیب گر
 (غَيَّاب) نهو کهسه ی پاش مله نه دوی
 (فَرَّاء) نهو کهسه ی که که ولی نایاب
 (فَصَّاد) خوین گره (فَحَّام) به مه عا
 (قَزَّاز) به مه عا هه وریشم کاره
 (قَصَّاص) به مه عا نه فسانه خوینه
 (قَصَّاب) سه بربری حه یوان و ولاغ
 (کَبَّال) نه یبوی من له ده غل ودان
 (مَسَّاح) وه ستایه بو یوانی عه رز
 (نَجَّار) دار ناشه (نَقَّار) به ر دتاش
 (طَبَّال) ته پل کوت بو خیره بو شه ر
 (طَرَّار) بریزی موری سه رو مل نه کا
 (ظَلَّام) بی داده و ظلوم و سته مکار
 (عَوَّاد) خاونه عوود دار بکه بون خوش
 (ذَوَّاب) یش نه وه ی نه تونیته وه
 له عورفی عامه ده غل فروشه
 له ودنیا نه خوا سزای صه د جو ره
 (مُجَرِّع) په له کهر ئینسانی به گور
 (غَوَّاص) رو نه چی به به حرا بو دور
 (حَرِّك) که سیکه که زور بزوی
 نه کری و نه فروشی وه ک که ولی سنجاب
 خه لو ز فروشه و (فَهَّام) زور دانا
 نه وه ی ئی ی که وان نه کا (وَتَّار) ه
 (فَرَّاش) را خه ری فه رش و نوینه
 (کَشَّاط) نه گروی یستی بو ده باغ
 به شیر فروشیش نه وتری (لَبَّان)
 راست نه کاته وه شوینی نه وی و به رز
 (نَقَّاد) ونه ی چه وت جیا نه کا له باش

(نَحَّاس) مس فروش (نَزَّاح) ټاو هه لگوز

(نَمَّام) فېته چي ټاو ټاوايي و هـوز

(نَدَّاف) هه لاجي لوکه يا خود موو

(نَسَّاک) عابدي خاوهن خولق و خو

(نَسَّاج) ټه ټه ني

(نَسَّاح) ټه خوښي به ټاوازي جوان

(نَسَّاز) ټه غندهر (لَمَّاز) له قهه باز

(نَسَّاز) ټه غندهر (لَمَّاز) له قهه باز

(نَسَّاز) ټه غندهر (لَمَّاز) له قهه باز

(نَسَّاز) ټه غندهر (لَمَّاز) له قهه باز

(نَسَّاز) ټه غندهر (لَمَّاز) له قهه باز

* * *

(بَارِع) پياوي بهر ، بو ژن (بَارِعَة)

(أَحَدُ الْأَحْدِيثِ ، أَوْ أَحَدٌ) و (وَاحِدٌ)

هه لکه و توو هه روا (نَابِيَّةٌ) و (قَرِيْدٌ)

(عِصْمِي) که سي بوخوي پي بگا

(عِظَامِي) ټه وي به قه دري مردو

(سَامِي) که سيکه بوله ند هيممهت بي

(أَرِيح) جي گو شاد (أَرِيحِي) خوش خو

(لَيْلَةُ رَوْحَةٍ) شه ويکي خوش بو

(زَعِيم) سه رو که (جَلِيل) به قه دره

(أَلْمَمِي) له گه ل (لَوْدَعِي) تيز بير

(كَيْس) و (فَطْن) ټينساي زيره

(مُتَقَف) خوو گر به خوښنده واري

(فَمِصِيح) بهمهنا شه خسي قه ساف

(بَلِيغ) کسيکه و تاري به رزه شوين چون همل بگري بدوي به و ته رزه
(قَرَم) و (شُجَاع) و (بَطَل) پاله وان
(غَيُّور) به غيرت (عَرِيْف) کارزان
(جَاهِد) و (سَاعِي) به معنی نیکو شهر

(داعِي) و (داعِيَّة) يش به معنا بانگ کمر
(حَافِظ) باريزگار (رَاعِي) چاوديره (وَاعِي) تي گه يو (كَادِر) کارگيره
(وَازِع) نه و به بت گيرتسه و لهو گاري خيري لي نه پيتسه و
(حَاكِم) فرماندار (عَادِل) دادگهر خوشي بخانه ناوبه يني به شهر
(خَلْق) کسيکه خولق و خوي چا که

(اَمِيْن) نه و کسه ي دستر دل پا که
(لَيْسَن) شتي نهرم (هَيِّن) نارامه (مُجَامِل) شه خصي شيرين که لامه
(سَمُوْح) و (عَفُوْ) کسيکي و ايه مهردی و چاوبوشي نه کا به مایه
(عَطُوْف) و (رُوْف) ، شَفِيْق) ميهريان
(حَازِم) توندو تول (حَارِس) پاسه وان
(حَيِي) شهرمه (جَسُوْر) نه ترسه
(خَفِيْف) چي سوو که (ثَقِيْل) يش فورسه

* * *

(كَرِيْم) و (جَوَاد) ، سَخِيِي) به خشنده

شه خصي دل گوشاد زور به هر مه نده
(قَنُوْع) و (فَاوِع) شه خصي به قيات بو مالي دنيا ثابرووي خوي نابات
(زَاهِد) ئينساني دوور له دنيا به هيچي بو دنيا قهت به سه نايه

(حَصُور) و (نَزِيه ، عَفِيف) خاوينه
(شَهْم) جوانمرد (بَاسِل) نازايه

پاکه به دل و دست و داوينه
(كَتْم) سيرى خوى لهدم در نايه

* * *

(مُتَكَلَّم) چى خاوهن وتاره
(مُخَاطَب) تروهى قسهى بوئه كهى
(كَاتِب) بنووسه بو ههر جورى بى
(بَلَاغِم) نهوكهسهى نههويتهوه
(شَاعِر) شيعر نهلى له كانگهى (شَعُور)
(أَدِيب) نهدهب دار مايهى تهواوه
به بهر زى نهدهب كومه ليش بهرزه
(صَحْفِي) مهساى روزانه نووسه
(حَرِيْف) هاويشه (زَمِيل) هاويشه
(حَوْرَاء) و (عِيْنَاء) زنى سبى و جوان
(عُرْبٌ أَرَاب) سبى و هاوته من
(مَالِك) خاوهن مال (مَلِك) پاشايه
(وَجِيه) رووداره (عَنِي) دهوله نهده
(نَائِم) نووستووه (يَقْظَان) بهخه بهر
(فَارِس) نهسپ سوار (رَاكِب) سواره
(رَاجِل) و (مَاشِي) و (رَجْلَان) پياده
(مُسْتَعِل) له گهل (مُحْتَدِي) بلى
(كَارِب) و (فَلَاح) مهعناى جووتياره

(كَلِيم) نهوكهسهى كه هاوگوفتاره
(غَائِب) ديار نى به كه ناوى نه بهى
يهعنى بو پهخشان يا هونراوه بى
سهسبووى وردو جوان نه دوزيتهوه
(فَاس) چيروك نووسى باسى وردو دوور
چ له پهخشان و چ له هونراوه
كومهل چون بزى نه ميش بهونه رزه
گهر نازاد نه بى گهل لى مه يووسه
نيسانى بى نيس دل پر ته شويشه
(حُورٌ عِيْن) جهمه له نايهى قورئان
به وينهى ريزى چنارى جه من
(مَالِك) فريشتهى پاكي خودايه
(مِسْكِيْن) و (فَقِيْر) گه داى دردمه ند
(عَاطِل) بى نيشه (عَامِل) يش نيشكهز
سواري ههر چى بى فدرق نى به دياره
(حَافِي) بى بهتى (وَقِع) نيقنده
له بو نهوكهسهى كهوشى وا له بى
(حَارِث) تووداچين (سَاقِي) ناوياره

(ناطور) باخوان (زارع) زهر کهر
 (نَدَل) و (حَقِير) و (ضَبِيل) بی قدره
 (باغی) نهو که سهی لابدا له حق
 (غادر) و (ظالم، جائر) ستمکار
 (مُشَاغِب) شه خصی شه ره لگیر سینه
 (شَرِس) به دخوه (هاتج) یعنی هار
 (طائش) پیاویکه بی شو عوورانه
 (عَصَبِي) کسی که هات به سه ریا
 (صائِل) هه هات بهر به هیزو به گور
 (ثائِر) شورشگیر (ثَوْرَة) شورشه
 (بَلِيد) و (غَبِي) کولو که وده نه
 (حَقُود) و (ضَغِين) بو خاوه ن کینه
 (حَسُود) زرگنه (ذُو الْوَجْهَيْنِ) دوو روو

(عَيُون) و (عَائِن) چاویسی به دخوو
 (واشی) قسه کهر به شیوهی پیلان
 (سَاعِي) قسهی به د دینته ناوان
 (نَغَض) و (زَنِيم) زول (أَنِيم) به تاوان
 (نَسِيب) که سیکه باوک ناسراو
 (دَعِي) نیسه تی به خه لکی دراو
 (مُعْجَب) نه و به خوی به باش دانی
 (مُخَنَّث) خولقی وه که هی ژنان بی
 (مُعْجَب) نه و به خوی به باش دانی
 (اِمْعَة) شه خصی بی شو عوورو فام
 (طَفِيلِي) نه و هی خوی هه ل نه واسی
 (عَيُون) و (عَائِن) چاویسی به دخوو

(مُخْتَال) و (فَخُور) شه خصی خاوه ن فیـز
 (رَشِيد) فامیده (سَفِيه) بی ته میز

(فَهِيَّة) كه ميگه بي دهم و زمان
 (جاريه) و (عَبْد) كه نيزو بنده
 (مُعْتَبِق) و (مَعْتُوق) نازاد كنراوه
 (مَكْتَاب) بنده ي قول بي دراوه
 (خَلْق) و (اِبْدَاع) و (تَكْوِين) و (اِبْجَاد)

هموو صيفه تن بو (رَبِّ الْعِبَاد)

يعنى له نديبون شت دروست كردن
 (هِدَايَت) معنای ري پيشان دانه
 (لُطْف) هيزدانه بو فه رمان به ري
 (تَوْفِيق) نهويه خودای دوو جيهان
 (خَذَل) به معنا توفيق نه دانه
 (هَادِي) ره همنوون (هُدَى) ره هبردن
 (تَضَلِيل) يش معنای سه رلي تيكدانه
 (عَصَمَت) پاراستن له تاوان باري
 هوي تيشي چاكت بو بكا ناسان
 نه مانه هموو به دهس يه زدانه

صيفه ته گاني ئينسان

(رَشَد) و (رَشَد) و (اِهْتِدَاء) يعنى
 (زَيْغ) يش به معنا له ري حق لادان
 (نَزَعَة) مهيلي دل بو خراب يا چاكت
 (كَسْب) نهويه له سهر خواستی دل
 رووت له مهر چي كرد خودا حاضره
 (اِحْتِيَار) معنای وه رگرتي دل
 (تَقْوَى) پاريزه له ناهه رماني
 (وَرَع) لادانه له تيشي دووسه
 (زُهْد) به معنا ته ركي دنيايه
 (شَفَاعَة) تكا (رَجَاء) نوميده
 به حق گه يشتن نه بي بيزاني
 (نَزْع) وه سوه سهو خوتووره ي شه يتان
 هوي نه زعه ي چاكي هاوشيني باك
 له كرده وه دا خوت نه كه ي مائل
 بوت دروست نه كا چونكي قساده
 لايي له و دوولا بوت نه بي حاصل
 به دل و به لهش هه تا نه تواني
 نه كا تووش بي به سه ري خته ر
 يعنى دنيايه ك كه عه بي تيايه
 قه ت نوميد مه بره له و جوي نوميده

(دُعَاء) شکلاو پارانهوهی نو
 (نَجْوَى) و (مَنَاجَاة) قسهی پنهانه
 (اطَاعَة) معنای فرمان بهرداری
 (غِيَّة) و (ضَلَالَة) گومرای دله
 (سَعَادَة) معنای پیروزی نه انجام
 (شَقَاوَة) معنای بهدبهختی ئینسان
 له بو هر ئیشی بهجوش و تئوی
 رووئه کاله خهیر ئهوهی ئازاده
 (نِفَاق) دوورووی (رِيَاء) پیش چاوی
 (حِيَاء) شهرمنی (جَسَارَة) عه کسه
 (حِلْم) حوسه لهو خوراگرتنه
 (خَجَالَة) معنای شهرمهزاری به
 (شَكْوَى) هاواره له ئیش و ئازار
 (عِلْم) زانسته (جَهْل) نه زانین
 (عَزْم) و (عَزِيْمَة) و (صَرِيْمَة) هدرسی

لای خودای جهان مهرحهمت به کو
 هم دوعاو نرای حاجت مهندانه
 (عَصِيَان) بهمهنا تاوان کرداری
 دلی گومرای دوور له مه نزله
 به بهختیاری گهین به مه رام
 مانه وه مردن به شیوهی نوقسان
 دیاره بو ئه وه دروست کراوی
 ده رگای مهرحهمت دائیم گوشاده
 (مَرْوَة) مهردی (جَفْوَة) نایاوی
 رووسهختی بی شهرم نه انجامی نه قصه
 له ئیشی نابار خو دوورخسته
 هوی واتهی نابار یا بهدکاری به
 یا له ستمی نامردی بهدکار
 (وَعَى) بهمهنا به دل تی گهین

پهوی نیازه له بو هر کسه

(رَيْب) و (تَرَدُّد ، شَكْ) و (وَسْوَسَة)

هموو بهمهنا دوودلی شخصه

(فَرَّاح ، اِرْتِيَاك ، قَلَق) بهمهنا دل بو ئارامی نه بی تهوانا

(تَبَات ، اِطْمِيْنَان ، حَزْم) بهمهنا دل لی هاتوو بی و ئارام و توانا

(اَسْف) و (اَسَى) ، (حُزْن) و (غَم) و (هَم)

زویری دله له زورو له کهم

(حَزَن) خهفتی بو رابوردووی
 (حَوْف) یش ترسانه لهوشتهی که دی
 (مَلال) و (مَلَل) ، (سَمَم) و (سَامَة)
 ماندوو بوونی دل عه ره ضی عامه

* * *

(شَجَاعَة) معنای دل نهستووری به
 (شَهَامَة) معنای جوان مهردی به
 (جُود) و (سَخَاوَة) و (بَدَل) بهخشینه
 (جَهْد) و (اجْتِهَاد) بو تیکوشینه
 (سَخ) و (بَخْل) و (لُؤْم) رزدی ی ئیسانه
 نهو که سهی رزده روو له نوقسانه

* * *

(تَخَوُّف) و (تَحْذِير) ، (ارْهَاب) ترساندن
 مهروه ها (اِنْذَار) • (ضَنْط) وشاردن
 (تَهْدِيد) و (زَعِيْد) معنای مه ره شه
 (عَذْل) و (تَوْبِيْح) و (لَوْم) سه رزتن شه
 (عِتَاب) گلهیی (بَت) ده برینه
 زور بهی گلهیی له دهس برینه

* * *

(نَظْرَة) ، (اَنَاة) ، (تَأَنِّي) ، (مَهْلَة)
 موانه • (صَوْلَة) به معنا هه لهت
 (عَجَلَة) و (اسْتِعْجَال) به معنا په له
 بیی په له بهی کهر ساغیش بی شه له
 (هَجُوم) هیره شه (اِنْهِيَام) شکان
 (اِنْسِيَاب) معنای بو دواوه کشان

* * *

(عَيْدَل) و (عَدَالَة) داد به رووری به
 (ظَلَم) و (غَدْر) و (بَغْي) سته مگه ری به

(فِسْق) و (فُجُور) چي شهوت باري به

(عِفَّت) دووري به لهم ناسازي به

(شَبَق) و (غِلْمَة) هيرشي تاره زوو تاگات له خوت بي نه ت با زووبه زوو

* * *

له بهر يياوه تي نهك خو شكاندن	(تَوَاضَع) مهعناي خو دانه واندن
هر كهس بايي بي نه روا سه رنگوون	(تَكْبُر) فيزه (غُرُور) بايي بوون
(اِعْتِدَاء) ، (عِدَاء) زوله به ناحق	(طُغْيَان) لادانه له نه ندازه ي حق
به گز راستا چوون له رووي زه مانا	(كُنُود) و (جُحُود) ، (عِنَاد) به مانا
(اِخْتِلَاس) بلي بو شت فراندن	(سَرِقَة) دزي (غَصَب) داگر تن

نه حوالي ئينسان

(هُجُوع) و (هُجُود) ، رُقُود نووسته	(نَعَاس) وه نهوزه ، ههروهه (سِنَه)
(خَيْرَة) بو نويزو بو يادي باري	(نَوْم) خه و (سَهَر) و (يَقْظَة) بیداری
(طَيْف) له گهل (كَرِي) نهوه ي دینه خه	(رُؤْيَا) به مهعنا بيننه به خه و
(رُؤْيَا) بينيني به چاو حاصله	(رَأْي) و (عَقِيدَة) باوهري دله
(اِصْفَاء) ، (اِسْتِمَاع) گوي راگرته	ههروهه (اِنْبَار) ، (سَمْع) بيسته
(مَس) دهس ليدانه (لَبَس) پوشينه	(ذَوْق) چي چهشته (طَعْم) نوشينه
بدا له يستي به رووت و قووتي	(لَمَس) نهوه به بيستت به رووتي

* * *

(نَطَق) وته نه ي براي زانا	(قَوْل) چي وتي له فظي به مهعنا
مه بهس ده ربري بو نه هلي جيهان	(تَعْيِير) و (بَيَان) نهوه به زمان

(صِدْقٌ) یعنی راست (كَذِبٌ) دروینه

(هَذَى) و (هَذِيَان) پوچی بی هوینه

(فَصَاحَةٌ) بوختی واته رهوانی (بِلَاغَةٌ) ریکی وی وخت و مه کانی

(اَكْلٌ) خواردنه (شُرْبٌ) خواردنه و (مَجَّ) بی له بو شت تینیه و

(مَضَخٌ) جاوینه له بو مایه دار (بَلَعٌ) قووت دانه تا بزواته خوار

(مَمَسٌ) هملزینه له بو وینه شیر یا ئاوی هه نار کوترای دلگیر

(كَرَعٌ) ئه وینه به وینه شیر دهم بنیته ناو ئاوی کانه کان

(لُقْمَةٌ) نیکه یهك (جِرْعَةٌ) چی یهك قوم

(قَطْرَةٌ) یهك دلوب (رَشْحَةٌ) چی یهك نم

(غَمَّةٌ) گهرووگر له ئاوو له نان (هَنِيءٌ) و (مَرِيءٌ) گهواراو رهوان

(ضَحْكٌ) پیکه نین (تَبَسُّمٌ) خهنده (قَهْقَهَةٌ) قاقا بو شهخصی رهنده

(مِزَاجٌ) گالته یهك بووتری به دهم راست بی قهیدناکا دهم دهم و کم کم

(لَهْوٌ) و (لَعِبٌ) چی گهپ و گالته کان (عَشْرَةٌ) ههم (زَلَّةٌ) هه لکه وتی زمان

(مِرَاءٌ) و (جِدَالٌ) مهعنای دهم بازی بو حق بی باشه نهك بو ناسازی

(اِلْحَاحٌ) و (لِعَاجٌ) لهسه رشت روین

به کرده و به بی یاخود به دویسن

(سِرٌّ) به نهان (جَهْرٌ) و (عِلْنٌ) ئاشکرا

(اِعْلَانٌ) ده برین هه چون بیت کرا

(اِعْطَاءٌ) پیدانه (اَخَذٌ) وه رگرتن (اِطْلَاقٌ) بهردانه (اِمْسَاكٌ) راگرتن

(قَتْلٌ) کوشته (ضَرْبٌ) لیدانه (دَفْعٌ) بهمهعنا دهمس پیوه نانه

(وَاكْزٌ) و (لَكْزٌ) و (لَكْمٌ) لیدانی مسته

(لَطْمٌ) شهقازله به بهری دهسته

(وَ قَص) به معنای مل شکاننده (وَ قَط) لیدانی که هوی مردنه
 (حَذَف) لیدانه له گیاندار به دار (خَذَف) پهله یته که ی دوو په نجه ی نابار
 (قَصَم) یساندن (قَصَم) شکانندن (قَطَع) برینه (نَقْوِس) چه ماندن
 (بَسَط) کردنه وه (قَبَض) قووچانندن

له بو دهستی خوت • (عَرَض) نیوانندن

جم و جوولی ناده میزاد

(سَكُون) نه جوولان (حَرَكَة) جوولانه

(ثَبَات) مانه وه (نَهْضَة) ته گانه

(قِيَام) هه ستانه (وَقُوف) راوه ستان (قُعُود) و (جُلُوس) یو دانیشنستان

(سَيْر) چی رویشتن (طَقَر) بازبردن

(عَدُو) و (رَكُض) چی به معنی راکردن

(مَشَى) رویشتن به گویره ی عادهت (هَرَوَلَه) لوقه (وَ ثَبَة) چی هه لتهت

(اِضْطِجَاع) بلی معنای بال که وتن (اِسْتِغْفَاء) به معنی به پشتا که وتن

(زَحَلَقَة) به معنی قنگه خلیسکی بو کاتی گالته و بو منال نه بی

(نَزُول) دابه رین (صُعُود) سه رکه وتن

(اِنْجِدَار) معنای به ره و خوار هاتن

(سُقُوط) و (هَوَى) معنای داکه وتن

(عَثْرَة) و (اِنْزِلَاق) بو پی هه لکه وتن

(تَسَلَّق) معنای هه لچوون به دارا (تَسَوَّر) سه رچوون به رووی دیوارا

(تَبَوَّء) چی به معنای چی گرتن (تَدَهَوَّر) تیکچوون زیان تی که وتن

(خَلَع) دارین (لَبَس) پوشینه (رَكُوب) سوار بوون (طَعَم) نوشینه

(اِسْوَاء) به معنای چی کردنه وه (اِعْدَادَة) به معنی هه نار دنه وه

پاکی و خاویزی نینسان

نظافَة) پاکی (تَطْطِيف) پاک کردن	نَدَابِي دینه پاکی راگرتن
حَلَق) تاشینه (نَتْف) هه لکه نندن	(تَقْصِير) به معنا کورته وه کردن
غَسْل) و (اغْتِسَال) به معنی خوشورین	(تَقْلِيمِ الاظْفَار) چی نینوک برین
(اسْتِيَاك) معنای به شهرع بزانه	(سِوَاك) به دم و دانا هیناسه
کاتی دس نویزو و غوسلو و نویز کردن	یا گورانی دم له فسه نه کردن
کاتی نووستن و هه ساتات له خه و	سیواک سونه ته چ روژ بی و چ شه و
(اِتْقَان) به معنا نیشی باش کردن	(اِنْصَاف) عینوانه بو حق راگرتن
(اِقْبَال) روو کردن (اِدْبَار) بو عه کسه	

یا بهختیاری و به دبهختی شمه خه

(اِتِّفَاق) معنای ریکه و تپی گه	(اِخْتِلاف) تیکچوون به بیر یا عه مهل
(اِنتِقَام) معنای توله وه رگرتن	(اِصْطِدَام) معنای دوو شت لیک که و تن
(اِسْتِقْلَال) معنای سه ره به خوبی به	غه بری نازادی ره نه جهر و بی به
(اِسْتِغْلَال) معنای به هره وه رگرتن	(اِنتِهَاز) معنای شوینی هه ل که و تن
(اِکْتِنَاف) معنای گرتنه ته نشت	(تَدَابُر) معنای پشت کردن له پشت
(تَوَاجُه) معنای روو له به ک کردن	(اِحْتِضَان) معنای له باوه ش گرتن
(تَوَاجُه) معنای روو تی کردنه	(تَوَلَّى) معنای پشت هه لکردنه
(تَوَلَّى) دیسان سهرداری کردن	یا خود کار و بار به ریوه بردن
(تَعَاوُن) معنای یارمه تی به ک دان	

(تَطَاهُر) معنای پشت له پشت دانسان

(تَعَانُتِي) معنای دس کردنه مهل (تَفَارُق) جیایی به لهش یا به دل

ٺم شيوه شنيوهي موسولمانانه	(تَصَافِح) معنای دوس له دوس نانه
عه کسي (تَطَيَّر) له گهل (تَشَاوُم)	(تَفَاوُل) رجای ٺه نجای سالم
له گه ليکوه به قه صدی کوشتن	(تَأْمُر) معنای فروفيل کردن
(تَنَابُز) جنيو به به کتر وتن	(تَخَاذُل) به معنی خو ذه ليل کردن
خودخواهی ٺه بي به هوی بي جاهی	(تَعَصُّب) هيزه له بو خودخواهی
(تَمَلُّص) هه رواو بو فيل دوس بردن	(تَخَلُّص) به معنی خو رزگار کردن
(تَجَسُّس) له شت کولينه و به	(تَقَلُّص) معنای گهم بو ونه و به
(دَعَس) شيلانه وهك له ريگاو بان	(دَعَم) ليك دانه بو هيز يا زبان
بو غه يری ره سوول هه رگومانه و ژه يب	(تَنَبُّؤ) به معنی خه بهردان له غه يب
هوی ٺه مه فيکرو حه دسی ٺنسانه	(تَكْهُن) هه رواو بو خه بهردانه
ٺي ٺه گا ٺنسان وه زعی ٺيستيقبال	به لي وائهي به قه رينه ي حال

جلو بهرگی

(كِسْوَة) پوشاکه هه م (تَوْب) و (لباس)

(قَبَاء) که وایه (قَمِيص) چی کراس

(سَرَاوِيل) ده رپی (تِكَّة) دوخوینه

(إِزَار) بو به ينی ناولکو ٺه ژنويه

(غِلَالَة) بهرگی که ٺه کرته بهر

(تَبَّان) ده رپی کورت عه ورته داپوشه

(دِنَار) لهش پوشی ساغو نه خوشه

(يَلْمَق) کورته کی له سر که وایه

(سِيخْمَة) ٺه و سوخمه ي که قوپچه ي تيايه

(زَرَّ) دوگمهو (عُرْوَة) کونی دوگمیه

(شَدَّ) داخستی نائو دوگمیه

(جَبَّ) جبهه (عَبَاء) عابیه زوربهی پوشاکی شیخ و مهلایه

(ظَهْرَة) پشتو (بَطَانَة) بو بهر له بهرگی دوونوی که نهیکهته بهر

(جِلْبَاب) چارشویه (خِمَار) سهپوشه

(رِداء) لاشپوشه (نِقَاب) رووپوشه

(حِزَام) (و) (نِطَاق) ، (مِئْطَقَة) پشستین

(عَرَقِيَّة) کلاو (لِحَاف) چی نویسن

(عِصَامَة) سهریچ بهعنی میزوره بو (سَيِّد) رهنگی سهوز موخته بهره

(عَقْل) عه کاله (کَفِيَّة) دهسال (دَمِيرِي) سهلتهی یایوی خاوه ن مال

(قُنْدَرَة) قوندهره (حِذَاء) چی کهوشه

(يَمِي) کهوشی سانی بی خهوشه

(جُورَاب) گوردهوی (ران) پووزه وانه (قِفَاز) (لَقُوف) دهسکیشه کانه

(خَفَّ) وهك گوردهوی له یستی حه یوان

مهسحی سونته ته ییزانه زور جوان

(نَعْل) له چهروم (قَبْقَاب) له داره ییلاوی ناومال بو خه لکی شماره

(رَتْ) بهرگی کونه به خه بهردار هدروره ها (خَلَق) به لایمی سهردار

* * *

(تَاج) کلاویکه پر له گهوه هره شایانی گوردهی خاوه ن هونه هره

(اِكْبَال) تاجیکه له دور چنراوه له بو سهروکی ولاتمان ساوه

(عَرَش) به پهمنا تهختی پاشایه بو فهردمانره وای دینیش ره وایه

(حَمِيل) بهندی شمیری مله
 (وَسَام) نیشانهی سدر قول و شانه
 (صَوْلَجَان) گوجان (عَصَا) عاسایه
 (مُشَمَّع) بهرگی که نه کریته بهر
 (مِحْبَس) و (خَاتَم) نه مووستیلهی ده سست

(فَص) چی مورخانهی بو جوانی مه به سست
 (لَعْل) و (مَرَّجَان) و (فَيْرُوزَج ، اَلْمَاس)

بهردی به نرخن له لای دورشوناس
 (خَاتَم) هم معنای موریش نه به خشی

داوینی نامه ییوه نه نه خشی
 (سِبْحَة) ته زیجه (تَعْوِيد) نووشته یه

(شِعَار) علامت (عَقْد) رشته یه
 (رَتِيمَة) بهنی له په نجهی بهستی

بو بیر کردنه وهی کاتی سه رمهستی
 به لام نه گهر من ده رچم له یاد
 کهی تالی به نم نه گا به فریاد !

زن نه پیدا له خوی گهر بوی ده س بدات
 (حَلِي) خشی زیر یا (مُجَوَّهَرَات)
 (قَرَط) گواره یه هی گوی ی زنانه

(خَزَامَة) ناوه بو لووتنه وانه
 (عِقْد) و (قِلَادَة) مله وانه یه
 (شَمْسَة) شامو ورووی ناو نه وانه یه

(سِوَار) بازنه (خَلْخَال) پاوانه
 (وِشَاح) نهوتری بو قوله وانه
 (طَرَطُور) کلای قووچی گه وهه ره بند

له سهری نه نین ژنی ده وله منند
 (عَقِيق) و (ياقوت) دوو گه وهه ری نال
 (حِرْز) یش بو مووروی ره شو سپی و کمال

(كُحْل) كله به (ائِمِد) سورمه به	(حَنَاء) خنه به (وَسْمَة) وسمه به
(رُقْعَة) به معنای پارچه ی دابراو	(مَرْقَع) پینه و پهرو بو کراو
باوه لای خه لکی خاک ی هندوستان	جلیان جوان نه کن به پینه ی جوان
(تَطْرِيف) به معنای پهروايز دانان	هم چمکه کردن بو بوخچه ی زنان
(تَعْرِيز) به معنای نه خشو و نیگاره	زوربه ی بو بهرگی شوخ و نازاره

مالو پيوستی به کانی ناومال

(دار) به معنی خانوو (باب) چی ده رگابه (رِئَاج) ده روازه ی گوره بینا به
(عَتَبَة) کهوش که نو داری زیر ده رگا

(بَيْت) و (غُرْفَة) چی به ک هوده ی تینا

(جِدَار) دیوارو (سَطْح) سه ربانه (سَقْف) سه رمیچی خانوو کانه

(مِشْکَاة) تاقیکه دیوه و دهر نه بی (کُوَّة) دیوه و دهر گوره سه ر نه بی

(سَلَم) په یزه به (رَف) چی به ر هفه (مِخْرَن) گه نجینه جی ی ورده ظه ر هفه

(رَحْبَة) به رده رگا (صُفَه) سه کوبه (صَحْن) حهوشی پان پيوستی تویه

(سَرْدَاب) زیرزه وی (دِهْلِيز) دالانبه

(مِيزَاب) بلووسکی ئاوی سه ربانه

(شُرْفَة) بالاچی خانوو ی تو یا من (شَبَاك) به نجه ره و مه جهره ی کون کون

(قَوَّانِي) زووروو (تَحْتَانِي) زیروو (مَعْبَر) و (مَمَر) ریگه ی هاتوچوو

(حَرِيم) بو خانوو یا هدرشتی بی نهو شوینانه به پيوستی بی بی

(حَمَام) حمامه به معنای گه رماو جیگای خو شور دن به ساپوون و ئاو

(مَطْبَخ) چیشخانه (تَنُور) ته نووره ناوه که ی هه موو هه ر خشتی سووره

(مِخْبَن) و (فُرَن) جیگه ی نان کردن نان ته بی به هوی ئیمان ده بردن

پیوستی خانووبه ره

(اِجَانَة) سه تلی له جی دامه زراو
 (قُفْل) هدر قوفله (مفتاح) کلپله
 (جَنَاب) ده شیکه له لای مالایه
 (سَقِیْفَة) سه کوو که پری گهرمایه
 (خِیْمَة) خیوته (مُخِیْم) جیکا
 (مَصِیْف) ههوار گه بو هاوینانه
 (سُوکَة) کولانی بهر بهرله لایی
 (طَرِیق) و (صِرَاط ، سَبِیل) ریگایه
 له بو خوشتن یا جل له سر تاو
 (مِفْلَاق) داخه ره به وینه میله
 (حَصَار) دیواری که به ده وریایه
 (صَرِیْفَة) زنبه ، لقی خورمایه
 (رِیْف) شوینی تاو دار له دهشت و سارا
 (مَشْتِی) مه نزلی فهلی زستانه
 (سُدَة) کولانی نه ولای گیرایی
 (شَارِع) شه قامی له تاو شاریه

* * *

(حَصِیر) ههسیره (لِبْد) نمده
 (زُرْبِی) و (بَسَاط) مانای فهرشی بان
 (سَجَادَة) فهرشی وینه بهرماله
 (مِلْحَفَة) و (لِحَاف) لیفه شهوانه
 (مِئْر) و (سِار) و (حِجَاب) پهرده یه
 (مَنگی) پشتی ، سه رین (مِخْدَة)
 (زَایَه) قالی بو فهرشی دیوان
 نه خشین و ره نگین به چند نه شکاله
 بو سه رمای زستان چه شنی قهلفانه
 بو پشتی درگا یا ناو هوده یه

* * *

(مَهْد) بیشکویه ههروه ها (مِهَاد)
 (شَدَة) ده سرازه جهمه که ی (شِدَاد)

* * *

(نَار) یه عنی تاگر (ماء) بهمه عا تاو
 (لَهَب) و (لَهِیْب) ، (لَطِی) بهمه عا
 (وَقُود) دانراوه بو سووته مه نی
 (شَرَارَة) پزیسکی تاگری به تاو
 بلیسه ی تاگر که زوری هینا
 له نهوت و دارو بهردی مه عه نی

(جَمْرَة) یا (جَذْوَة) پشکویه (قَبَس)

بو ددهسته چیلهی داگرساوهو بهس

(دُخَان) دووکه له (فَحْم) خه لووزه (رَمَاد) خوله میس (غُبَار) چی توزه

(اُنْفِیَه) چی به بهردی ناگردان (اَطْمَة) کوانوو جیگی چیشت لی نان

(مِرْجَل) مه نجه له (قِدْر) چی دیزه

(مِلْعَقَة) که وچک (مِغْرَف) که و جیزه

(مِلْتَط) و (مِلْقَاط) مه سی ناگره (مِغْشَاق) مه قاتی ناگر ده رکه ره

(مِطْلَمَة) و (شَوِیْک) تیروکی داره

(سَاج) یش هر ساجه ئاشکراو دیلاره

(مِئْخَل) بیزنگه ههروه ها (غِرْبَال) (نِخَالَة) سووسه ئهروا به به تال

(صَحْن) قایکی بچووکی ماله هم تمختی گو یچکه و حوشی به تاله

(صَحْفَة) کاسه یی ئه وئنده بگری نه سی یینج که سی یی ئارام بگری

(عَس) کاسه یی گه ووه ی بهرزی ییچکه دار

وه ک کاسه یی شه کر ئاشراو له دار

(قِصْمَة) کاسه یه مس یا گلینه (مِشْرَبَة) شه ره (اِبْرِیق) مه سینه

(سِقَابَة) ئاودان (سَقَا) جه وئنده (سَاقِی) ئاوده ره (شَن) یه معنی کونده

(سَطَل) یه معنی سه تل بو گهل (اَسْطَال)

(قَدَاح) و (کَاس) یه معنی ییاله

(مَائِدَة) و (سَفْرَة) خوانی چیشت و نان

(صِیْی) سینی به (طَبَق) نانه شان

(زِق) یه معنی خیکه (مَسْک) مه شه که به

(دَن) و (خَابِیَة) و (رَاقُوْد) کووپه به

(کوز) معنای گوزه گورهو بچکوله

(کوب) ساوی گوزهی بی دمس و لووله

(عروّة) دهسته بهند (انبُوب) چی لووله

(عروّة الوتقی) دینی ره سووله

(طشت) و (طست) هردوو به معنای تهشته

(ظرف) و (آینه) و (ماعون) بو گشته

(صندوق) سندووقه (قاصه) جی باره

(صرة) کیسهی پر مایهی ههزاره

(جون) فوتوی عنزه (بودقة) بوتنه

بو توانندهوی معدن مضبوطه

(قندیل) و (نیراس ، مصباح) چرایه

(فانوس) چرایه که شهو له دستایه

(مناره) پرسوز (کرسی) چرایه هم بینای بهرزی بانگ و سه لایه

تاگر هه لگیرسان (اشمال) و (ایقاد) کوزانندهوی (اطفاء) و (اخمد)

(مطفاة) نه سبایی تاگر کوزاندن دهقی مه ترسی سووتانو مردن

(سگین) و (شفره) بو کیردو چه قو

(میرد) قهلم بر پیوسته بو تو

(مقراض) و (مقص) بو قومانس برین

(میضمة) بو گوشت یا تاسسن برین

(فسان) هسانه بهردی کانی باش

وه کو هسانی دیی (دهی) و (شکاش)

هی به کم سهوزنو هی دووهم سووره

هسانی ثم دوو دی به مشه هوروه

(مَزَادَة) یش ناوه بو تویشه بهره	(زاد) یعنی تویشو و هاوروی سه فوره
(دِلاء) نهو به تهی بیی دهرنه هینی	(راویة) حیوانی ناوی بی بیی
(الْحَرْبُ سِجَال) لهم وه درگیراوه	(سِجَال) و (دَلُو) بو دولچهی ناوه
(مِصْفَاة) شیر پالوک باشی بزانه	(مِخْلَب) بو کاسهی شیر دوشه کانه
(تَقَطِير) به تک تک وه درنه گری له ناو	(تَصْفِيَة) معنای ساف کردنی ناو
له لای دو کتوران به زوری باوه	(إِنْبِيق) ناله تی ته قطیری ناوه
معنای باوه شین بو ساردی ههوا	(مِهْفَة، مِرْواح، مِرْوَحة) ههروا
(رَشَاتش) ناو پرژین له گهرمی ههوا	(مِکْنَسَة) گسکه (مِکْسَحَة) ههروا
(مَحَلَج) کارخانهی شوینی یتناجه	(مِنْدَف) کهوان و چه کهمی ههلاجه
بو لوکه رستن پیوستت بووه	(عِرْ ناس) ناسنی دوو کلهی ده زووه
ههروا نهوتری بو گولولهی موو	(مِکَب) به کره به (کَبَه) گله ده زوو
(مِغْزَل) بو تهشی تهشی ریسمانه	(غَزَل) رسته (خِیاط) ریسمانه
ههم بو قولاپی ماسی گرانه	(صَفَارَة) نووکی تهشی به که یانه

(مِخِیَط) و (إِبْرَة) و (خِیاط) ههم ده زوی

(خَرْت) و (سَم) کونی سهوزنو ده زوی

مه حکمی ته کهمی له دوو ته نشتی	(جَمَل) و شتره و شریتی که شتی
له سر ثم معنا روشنه له لات	(يَلِجُ الْجَمَلُ فِي سَمِّ الْخِيَاطِ)

پیوستی به گانی دارتاشی

نهوی پیوستی ییای نهجاره (میرد) برهنده (منشار) مشاره
(طبر) تهورزین (حصن) و (قلم) و (فاس)

بهمعنا تهورن بیزانه به خناس

(قدوم) و (منحت) تهوی دارتاشه
(کلابه) گازه (مسمار) بزماره
(فرجار) بهرگاره ثاسنی دوپاره
(حداد) و (قین) بهعنی ثاسنگه
(کیر) بهعنی کووره (منفخه) دهمه
(معول) نویله (ضبه) چی پینه
(برآل) مهتیه دارسمی باشه
(مسواة) رهنده یه گلی بهکاره
یهکی ناجوولی و یهکی دهوواره
له نهسبایی نهو بهه باخه بهر
(فطیس) بهعنی پیک بو خاترجه مه
(برمیل) کووبه یی قیر خوی ثاسینه

* * *

له بو کهوش دروو چهنده شت پیوسته
(جلد) بهعنی پیست (صرم) چهرمی حور
گوی بگره له من پیت تهلم نیسته

(ازمیل) و (شفره) و (محنی) چهرم بر

(شراک) قهیتانی سهربه ندی کهوشه
(غیرا، سریشیم، حلیتیت) جهوی به
(دباغ) ده باغه (میرد) دره وشه
(دبق) سریشه له گیای کیوی به

پیوستی به گانی فهلاح

نهوی بو جووتیار پیوسته بی
(فیدان) گاجووته (مقرن) نیله کهمی
(میر) بهمعنا پاچ (مسحاة) بیله کهمی
(مسحاة) و (مسواة) بو ریگی زهوی

تا بهکسان نهی بهرز له گهل نهوی

(کَرَب) کیلانہ (سَقَى) گاودانہ	(مِصْنَعَةٌ) لہو بو ناو فرہ دانہ
(حَصَاد) دروہ . گیرہ (دِيَّاسَةٌ)	(مِئْسَفَةٌ) شہنہ (مِئْجَل) بو دامہ
(بِنْدَر) و (جَرَبِن) شوینی خہرمانہ	ج بو گینہو جو ج میوہ کانہ
(حَب) یہ عنی دہنگہ (تِبْن) یہ عنی کا	(نَقِي) پاک کراو کہ بہ با دزا
(غَرَار) خہرارہ (عِدْل) تابارہ	(حِمْل) ہلگرتن (حِمْل) بو بارہ

تہ سبابی ولاخو ولاخداری

تہومی پیوستہ بو ولاخداری یا بو بارہ بہر بوت تہ کم دیاری

(جِل) جل (سَرَج) زین . بلی (قَرَبُوس)

بہرزی لہ زینا بہ کوردی کہلبووس

(لِحَام) لہغاوہ (زِمَام) ہوسارہ

(شَكِيْمَةٌ) ٹاسنی ساودہ می ولاغ

(فُرْجَةٌ) فاشاوہ (عِلَاة) میخ سندان

(بَرُزَعَةٌ) کورتان (حِزَام) بو تہنگہ

(عَلِيْقَةٌ) توورہ کہ (مِغْلَف) ٹاخورہ

(رَحْل) بارخانہ (هُوْدَج) کہ تراوہ

(عِنَان) دہستہ جلو بہ دہستی سوارہ

(رِکَاب) ٹاوزہنگی لہ ٹاسنی ساغ

(حَقِيْبَةٌ) باشکو لہ بو سوارہ کان

(تِغْر) پالووہ (جَرَس) چی زہنگہ

(قَضِيْم) ٹالیکہ جوی ساغی حورہ

(سِتَار) تہو بہر دہی پیایا کیشراوہ

ٹاودہ دانی و مامہ لہو ٹالوویل

(قَرِيْبَةٌ) یہ عنی دی (قَصَبَةٌ) نیچہ شمار

(مِصْر) و (مَدِيْنَةٌ) و (بَلَد ، كُوْرَةٌ) شمار

(سُوْر ، رَبْعِي ، حَصَاد) ہدر سی حہسارہ

(دُكَّان) دووکانہ (سُوْق) چی بازارہ

(بائِع) فروشیار (مُشْتَرِي) کریار (نَقْدٌ رَائِيْجٌ) دراوی ناو شمار

(تاجِر) کسبیکه جمله فروشه
 (عَيْن) نهوشتهیه له بهرجلوايه
 (حال) نهو تولهیه که و عدهی نهی
 (رِبْح) قازانجه (خَسْر) زیانه
 (غَبْن) زیانه له مالی دنیا
 (سَوْم) ماملهیه به کوردی سودا
 (اِشْتِرَاء) کر تین (قَبْض) وه رگرتن
 (سَلَم) و (سَلَف) سه له دادانه
 (بَيْع) بو مالیکه عهینی بینری
 (صَحِيح) دروسته (فَاسِد) نارهوا
 (فَسْخ) و (اِقَالَة) معنای تیکدانه
 (اِجَارَة) معنای دانه به کسری
 (مُسْتَأْجِر) نهوهی به کسری نه گری

(بَزَّاز) بو پارچه گزی له کوشه
 (دَيْن) قهزره یعنی له نهستودایه
 (مُوَجَّل) نهوهی لهسهر و عده بی
 (رَبَا) یعنی سود بو بی ثیمانه
 (غَبْن) به دووسر له بیرو رایا
 (بَيْع) فروشته ، ههروهها (شِرَاء)
 (اِبْض) بهمعنا مال تسلیم کردن
 توله کهی نهدری و مقصد په نهانه
 توله کهی ههرجون تسلیم بکری
 نادایی شهرعی یلک نهیمت لهوا
 (نَادِم) کسبیکه که په شیمانه
 (اَجِير) کر یکار (اُجْرَة) بو کسری
 (عَارِيَة) مالیکه به خواستن نه بزی

ههروا (مُسْتَأْجِر) بهلام (مُسْتَعِير)

معنای مال خاوزه . خاوهن مال (مُعِير)

(رَهْن) گرهوه قهرزار دای نهنی
 (غاصِب) بهمعنا مال داگیر کهره
 له دین و دنیا خاوهن زه زهره
 (مِمْبَار) تابه ره (کِیْل) و (مِيزَان)
 دووههم بو کیشان ، یهک بو یوانه
 (قَمَاش) چی پارچه گران یا ههرزان
 (زَرْع) بهمعنا گهز ههروهها یوان

(حَرِير) ئاوریشم (کَتَان) که تانه

(قَطْن) لوکه (صُوف) خوری حه یوانه

(أَلْمِهْنُ الْمَنْفُوشُ) خوروی شی کراو
 (فِرَاشٌ مَبْثُوثٌ) په پوولسې بلاو
 (مَقَهی ') چاخانه (شَارِعٌ) شه قامه (مَلَهی ') جی که یف و ټاهه نگی عامه
 (صَیْدَلِی) ناوه بو دهرمان فروش
 (مُسْتَوْصَفٌ) شوینی دهرمان بو نه خوش
 (مُسْتَشْفِی ') ناوه بو نه خوشخانه شوینی نووستی نه خوشه گانه

ساغی و نه خوشی و دهر دودار

(صِحَّةٌ) ساغی به (مَرَضٌ) نه خوشی
 (جُنُونٌ) شیتی به (اِغْمَاءٌ) بی هوشی
 (طَاعُونٌ) تاوونه هدرومه (وَبَاءٌ) ټویان برینه ، ټهم دهر دو به لا
 (دَاءٌ) و (عِلَّةٌ) دهر د (دَوَاءٌ) دهرمانه (ضَمَادٌ) موشه مای سهر برینانه
 (مَعْتَوَةٌ) ټافه ټبار (مَدَهُوشٌ) سهرسامه
 (حَيْرَانٌ) سهر گهر دان (بَلِيدٌ) نه قامه
 (كَابُوسٌ) شه و به ټینسان دانه گری وانه کاله پساو نریکه بمری
 (مُتَمَرِّدٌ) و (مَرِيدٌ) ټافه رمان (عِفْرِیْتٌ) به عنی دیو له جنو که کان
 (صَرَعٌ) په رکه مه (سَكْرٌ) سهر خوشی
 هوشی خوت بوی مهی قهت نانووشی
 (أَلَمٌ) ټازاره (و جَعٌ) بو ټیشه (صُدَاعٌ) سهر ټیشه (رَمَدٌ) چاو ټیشه
 (كَبَادٌ) به مه عنای ټینی جگهره (فُوَادٌ) دهر دی دل مایه ی خه تهره
 (مَخَاضٌ) زانه سک کانی منال بوون (اِجْهَاضٌ) به رخستن منال زایه بوون
 (مَفْصٌ) سک ټیشه (و رَمٌ) ټاوسانه (سَلَلٌ) ټهل بوونی ټه عزای ټینسانه

(مَبْطُون) نهوکه‌سی دهردی سک نه‌گری

شهیده نه‌وی بیهم دهرده بمسری

(حَكَّة) نالوشه (جَرَب) . گهرولی
(نَفْط) بلوقه (جُدَرِي) نالوله‌یه
(سَعَال) کوکه‌یه نازاری له‌شه
(حُمَي) به‌عنی تا (مَحْمُوم) تاداره
(حُمَي مُطْبِقَة) گرانه‌تایه
(رَعَشَه ، اِرْتِعَاش ، رَجْفَه ، اِرْتِجَاف)

مه‌عنای له‌رزینه بی دروو خیلاف

(ذَاتُ الْجَنْبِ) چی‌یه نه‌خوشی بالوو

(ذَاتُ الرِّثَّةِ) چی ، نه‌خوشی سی بوو

(سِيلَ) نه‌خوشی بی وا له‌ناو سی‌دا به‌جوانی نه‌روا نه‌ک له‌پیری‌دا
(فَقْرُ الدَّمِ) دهردی لاوازی خوینه (دِقَ) باریکه‌یه و ئینسان مرینه
(قَوْلَجِ) کولنجه هه‌ستانی دهمار نه‌بی به‌مایه‌ی ناساغی و ئازار

(قَبْضُ) و (اِنْقِيَاض) مه‌عه‌ده به‌راوی

(اِسْهَالٌ) ده‌وانی ، هه‌ر له‌به‌راوی

(بَاسُور) به‌مه‌عنا مایه‌سیری‌یه هیرشی زورتر کاتی پیری‌یه
(نَبْضُ) به‌مه‌عنا جووله‌ی دهماره دهمار که وه‌ستا مردن دهماره
(طَبِيبُ) دوکوری هه‌موو دهردانه (جَرَّاحُ) هه‌ر بو زام باشی بزانه
(مُضَمَّدٌ) نه‌وی برین نه‌به‌سی حالو نه‌حوالی نه‌خوش نه‌پرسی
مه‌عنای (دِقُّ الْقَلْبِ) لیدانی دله راوه‌ستانی دل ئاخهر مه‌نزله

(نَزْع) و (اِحْتِضَار) یعنی گیان کیشان

دوایی هاتی قیونانی ژبسان

(و قَاة) و (زُهوق) ده رچوونی گیانه جا یا بو دوزخ یا بو جینانه

* * *

(تَمَدید) راکیشان بو ئه عزای مردوو
(غَسَل) شورینه فهززه به ئابین
(تَحْنِیْط) به معنا (حَنْوُط) لیدانه
یعنی ده زمانیان داوه له مردوو
(تَكْفِیْن) به معنا خسته ناو کفن
(نَفْس) و (جَنَازَه) مردووی تابووته
(قَبْر) چالیکه مردووی تی ئه خری
(ضَرِیْح) و (قَبْر) به معنای گوره
(شَهید) کوژراوی جهنگی کافران
(نَعْمی) ده نگدانه به مهرگی مردوو
(بَکاء) گریانه (صُرَاخ) هاواره
(اَتَكَل) و (تَكَلَاة) ئه و ییاوو ئه م زن
(رِئَاء) مَرْنِیَّة) یعنی ههله خویندن
(عَزَاد) تَعَزِیْبَة) دل خوشی دانه
تا ماوهی سیه روز ئه مه سوونته ته
(نَأْبِیْن) ئه و کاته که دیاری ئه کری
ئه م ئیشه به شمع گوناوه و تاوان
(بَر زَخ) ناوبه یته به عورفی ئوممهت

سوونته ته کاتی که گیانی ده رچوو
له بو حورمهتی شهنسی خاوهن دین
بو پاراستی لهشی ئینسانه
تا خاک نهرزینی لهشی زووبه زوو
لهشی دانه گری له سهر هتا بن
(تابووت) به معنا صندوقی رووته
(اَلْحَد) قه بریکه لادر ههله بدری
(قُبَّه) گومهزه ناوی مه گوره
بی کفن و شورین بیه سه ره بفران
هتا خه لکی بین بو ده فی زور زوو
(اَنْبِیْن) ناله یه ، هی ده رده داره
له وانسهی که وا روله مردوو بن
به مردوو اناله باشی مردن
بو خزم و خویشی ئه و مردوو انسه
له و لا بی عوزر به دو بیدعته
ناوی ئه و صافی مردووی تیا ئه بزی
خزمه تی به سوود فهززه بو ییاوان
بهینی مردنه هتا قیامت

یہ معنی ہم دنیا وہا نامینی

(بَعَث) بہ معنا زیندو و بونہوہ

(نَشْر) بلاوی گومہ لی نومہت

(خَلُوْد) مانہوہ لہ ہر مالی بی

(دُنْیَا) ہم دنیاو (عُقْبَى) ہو دنیا

(جَنَّة) بہہشتہ (جَهَنَّمَ) دوزخ

نیںسان عالمی تازہ نہینی

(حَشْر) یش گومہل یون بو پرسینہوہ

بو داخی دوزخ یا باخی بہہشت

(بَقَاء) مانہوہ بہ ہر حالی بی

نہیمان (أَخْرَى) یہ ہویشیان (أُولَى)

بو داخی دوزخ

یاخوالی دوور بین صد ہزار فرسخ

(سَقَر) و (جَحِيم ، سَعِير) بہ تاون

وہ کو (جَهَنَّمَ) بو دوزخ ناون

(فِرْدَوْس) و (خُلْد) و (عَدْن) نہمانہ

ناوی بہہشتن باشی بزانیہ

نیںستا نامادہ و دوست کراون

ہتاہتایہ نابرینہوہ

خودا لاماندا لہ دوزخ زشت

(أَعْرَاف) جہمی (عُرْف) معنای بہ لوغت

نہرزیکہ بہرزہ نہی پر معرفت

بہلام لہ عورفا و دانراوہ

لہ بہین دوزخ و باخی بہہشتا

بہشورہت شوینی ہمہلی فترہتہ

خو تازار نادا نینسانیکہ و

پہی تہگہیبی نہ حکامی خودا

خواردنو ههرچی په یوه ندی پی یوه بی

(قوت) هوی زیانه له نانو له ناو بیخویت و بڑیت به هیزو به تاو
 (طاحون) و (رَحِي) به مه عانا شه (طَحْن) هارینه (حَجْر) به رداشه
 (دَقِيق) به معنی نارد (عَجِين) هه ویره
 (عَجَان) هه ویر شیل (رَغِيف) کولیره
 (صَمَوْن) سه موونه (خَبْز) جینی نان
 (دَرْمَكه) و (سَمِيذ) نانی سپی و بان
 (اَدَام) پیخوره (جَبْن) په نیره (حَلِيب) و (لَبَن) به مه عا شیره
 (زَبَد) که ره به (سِمن) و (دُهْن) روڼ
 چ له گیان له بهر یا وینه ی زه یتوون
 (رَائِب ، خَائِر) ماست (شینه) دویه (عَتِيق) کون (طَرِي) چی تازه و نویه
 (اَقِط) به معنی که شک (شِيرَج) سیریزه
 (حَلْوَة المذاق) به تام و چیزه
 (عَدَب ، فُرَات) ناو شیرین و زوال
 (مِلْح " اُجَاج ") ناوی سوو پرو تال
 (سَكَّر) شه کره (شای) چی چایی به (غَلِظ) ره ننگ داره (خَفِيف) ناوی به
 (سِيَجَار) جگړه (غَلِيُون) قلیانه (قَهْوَة) و (بِن) قاوه هی دیوه خانه
 (اَفِيُون) تریاکه (حَشِيْشَة) به ننگه (خَمْر) شه رابه خواردنه و هی نه ننگه
 (مَرَقَة) شوربا (تَمْن) بلاوه (طَعَام) خوراکه هه رچون کراوه
 (هَرِيْسَة) چیشتی گه نه کوتراوه که له گهل گوشتا تیکهل کراوه
 (نَبِيَه) گوشتی کال (طَبِيخ) کولواوه (قَدِيد) سوور کراو (مَشْوِي) برزاوه

(غَضْرُوف) کرینچک (مُخ) چی به موخه

(سَمِين) قه‌لوه جه‌وریکي توخه

(کِرْش) به‌عنی ورگ (کُرَاع) سه‌روی

(شَحْم) به‌عنی پیو می هه‌رچی بی بی

(اَلِيَّة) دووگی مهر (سَنَام) بو وشر (کَبَاب) که‌بابه به دووگو خوشتر

(تِكَّة) قیبه‌یه به‌ل‌به‌ل کراوه (طِيخ) به‌معنا چیشتی لی‌نراوه

(دَسِم) به‌عنی چه‌ور (مَالِح) چی سویره

(مَرَّ) تاله (تَافِه) بی‌مه‌زه و خیره

(عَسَل) هه‌نگوینه (دَبْس) دوشاوه (خَلَوِي) حه‌لوايه (فَقِيح) خوشاوه

(مَن) گه‌زو (عَصِير) گوشراوی میوه که‌ ناوی‌تری بی نه‌گه‌یسوه

(خَل) به‌عنی سرکه (شَرَاب) شه‌رابه حه‌رامی‌به‌که‌ی نه‌صی کیتابه

(حَلُو) شیرینه (حَامِض) چی ترشه (مُز) ترش و شیرین وینه‌ی میخوشه

(شَرْبَة) شه‌ربه‌ته ترش بی یا شیرین یا ترش و شیرین وه‌ک (سَكَنْجَبِين)

گه‌زوی ناوه‌کی شوکه‌ی سه‌رزه‌مین ناوی براوه به (تَرَنْجَبِين)

(نَقُوط) به‌عنی نوقل شه‌شکال و شه‌لوان (نِثَار) هه‌ل‌ته‌دری بوسه‌ر منالان

میوه ده‌غل و دان و دارو دره‌خت

(عَرَصَة) ده‌شتی روت بی دره‌خت و دار

(عَقَار) به‌معنا دارو زه‌وی و زار

(زَرْع) و (زَرَاعَة) به‌عنی تووچاندن (عَرَس) یش به‌معنا نه‌مام چه‌قاندن

(تَقْلِيم) برینه (تَطْعِيم) پیوه‌نده دار پیوه‌ند کرا زور به‌هه‌رمه‌نده

(تَلْقِيح) نه‌وه‌یه تووی نیر له‌می بدری له‌خورما هه‌تا به‌ر بگری

* * *

(حِنْطَة) (و) (قَمْح) گندم (شَعِير) به معنی جو
(سِمْسِم) کونجی به معلوم می له تو
(سَلْت) جوړه شه به (دَخْن) هه رزنه (عَدَس) نيسکه . نيسک به سه روبه
(ذَرَّة) زه راته به واتهى عامى چ عاره پيله و چ گندمه شامى
(رَزَّ) به معنی برنج (شِلْب) چه لئو که
(مَائِس) (و) (مَج) ماشه (جِمَّص) چى نو که
(جَنَّة) (و) (بُسْتَان) ، رَوْضَة ، حَدِيقَة)
باغ و بستان به رووى حقيقه
(نَبَات) چى بروى (نَجْم) به ساقه (شَجَر) ، سَاق) داره جوونه يا تاقه
(غُصْن) به معنی لق جهمه کهى (اَغْصَان)
(شِمْرَاخ) ورده لق باريك و جوان
(وَرَق) گه لای دار (سَعْف) بو خورما نه مينته مه له کاتى سه رما
(نَخْل) (و) (نَخِيل) چى داره خورمايه (كَرْم) دارى ميو قازانچيان تايه
گه لى دار هه به به ناوى به ريان
(اِحْص) هه لووژه (تَفْاح) يانى ميو هه نديكى تاله ونهى كولم و ليو
(تَوْت) توو (تين) هه نجير (مِشْمِش) قه يسى به
نه و عيگى چاگى ناوى شمسى به
(رُْمَان) هه ناره (عِنَب) تری به (كُنْزِي) ، اَرْمُود) ناوى هه رمى به
(خَوْخ) به معنا قوخ (سَفْرَجَل) به به
(لَوْز) چى بادامه (فُسْتُق) بسته به
(جَوْز) به معنا گویز (عَنَاب) عه نابه (زَبْتُون) زه يتوونه (رُطَب) روتابه
(صَبَّارَة) چى به خورماى هيندى به (تَمْر) خورمايه و ژماره ی نى به

(بَسْر) به ترشی (رَطْب) شیرینی
 (لِیْمُون) لیمو به (کَبَاد) و (أَثْرَج)
 (کِشْمِش) کشمشه (زَبِیب) میوزه
 (عَدَق) بو هوشه‌ی تری و خورمایه
 (قَطْف) بو میوه‌ی کاتی چینه
 (قَوَسْرَة) و (زَمِیلَة) هم بو به‌رچینه
 (جَنَب) بو میوه کاتی چینه
 (نَاضِج) بو میوه‌ی گه‌یشتوی قه‌بوول

(غَیْر نَاضِج) کال (مُدَوِّد) کرم‌مول

ناوی گه‌لیک دارو دره‌خت

(أَیْک) و (حَرَج) و (غَیْضَة) له‌گه‌ل (غَاب)

بو دارستانه‌ی عالی جه‌ناب

(دَوَّحَه) بنی‌دار (صِنَوَان) دولقی

(غَرَب) داری په‌لک (خِلَاف) داری بی

(دَلْب) و (صَفْصَاف) و (عَرَّعَر) و (صِنَار)

هموو نه‌مانه‌ ناون بو چنار

(سَرَو) داریکه سه‌وزو خوش روخسار

شیوه‌ی مه‌خرووطی له باغ و جوینار

(صَنَوْبَر) نه‌ویش داری په‌رداخه رفیقی سه‌روه و زینه‌تی باخه

(صَدَل) داریکی بون‌خوشی به‌رزه داری گویز چونه‌ی نه‌میش به‌وته‌رزه

(سَلَم) دارشیلان (وَرْد) داری گول

بونى نه گاته ده ماخو ناو دل

(کافور) داریکی خوش رنگ و وینه بو به ره کیشی به کاری پینه

(نَبَق) داریکی به رزی گه لا زور

(سِدَر) داری مورد بون خوشی مه شهوور

(ساج) داری ساجه (نَرَجِيل) دار نه رجیل

(عود) داری بون خوش به نرخ و جهلیل

(قَصَب) قامیشه (قضیب) داری تهر

(قَصَبُ السُّكَّر) بو نه بیجهی شه کهر

(قَتَاد) داریکه در کاوی نایار هه روا (مُغِيْلَان) له عه رب دیار

(خَمَط) داریکه به رزو در کدار (اَثَل) به معنا داری گه زی چار

دل مه لووله بهس بی باسی خار پینه سه رباسی گولانی نازدار

ناوی گولو گیای بون خوش

بو گول نه نالی همیشه بولبول

(نَرَجِس) نه رگی مهستی بی خه وشه

لاجیوه ردی بهو مه جووی یساران

له کوسالانا کیوی هه ورمان

ژن بو بونی خوش شه یسکا به سهریا

چهنی هه زیله کیوی سهردوشه

بو زانهی ناوه لای نهوی کوردان

بون خوشن هه رسی له حیجاز په یدان

(زَهْرَاء) دار گوله (زَهْر) به معنی گول

(بَنْفَسَج) به معنی گوله وه نه وشه

(سَوْسَن) گولیکه نه روی به هاران

(شَقَائِق) گولی ره نگ نالی جوان

(عَنَبَر) گیایکه نه روی له ده ریا

(اَبْسُون) گیایی جوانی بون خوشه

(بَابُونَج) گیایی گول زه ردی جوان

(خَزَامِي ، عَرَار ، اَذْخَر) سی گیان

(آس) و (ياسمين) دووداری وهان له بهر بون خوشی مهشهوری دنيان
(وَرْد) يش گولباغهو (رِيحَان) ريحانه

(باقَة) يش چه بکه گول بو ناوده ستانه

(مُرْعَم) خونچه به بهر له بشکوتن (مِيخْرَة) شوینی بوخوور سووتاندن
(عَبَّاسِي) گولی لاله عه باسه (لَبْلَاب) لااولوه باشی بناسه

هه ندى لهو نه باتاتهی که ئينسانو چه یوان نه یان خون

(نَبَات) و (کَلَاء) هموو جوره گیا (آب) گیاى له ووره که چه یوان نه یخوا
(عَشْب) گیاى وشک (هَشِيم) تیک شکاو

(خَصِيب) نه زى تهر به سهوزى و به ئاو

(خَس) چی کاهووه (أَصْف) که ووره

(کَرْفُس) که رهوز (جَت) چی شه ووره

(يَقْطِين) و (قَرْع) و (شَجَر) کووله که

(باجِلَه) باقله ، له بیری مه که

(فِجَل) به عنى توور (فُوم) لوبایه

(نُوْم) سیرو (بَصَل) پیازی خومانه

(قِنَاء) تروزی (خِيَار) خه یاره

(دَبْسِي) شووتی بهو (بَطِيخ) کاله که

زورن نه نواعی گزوگیای کیسوی

(شَيْخ) هه له کوکو ویشوکو و یچک (کَمُوب) کنگره و (کَمَاء) چی قارچک

* * *

(جَدْب) سالی وشک له بی بارانی (غِيْلَاء) گرانی (رُخْص) هه زانی

(قَحَط) نه پوونی پسالې نه هاته سالی سیالې پر لیه ناسباته
(جوع) و (طوی) و (غرث) ، مَخْمَصَة ، سَفَب)

ناوی برسی به تین به واتسهی عهده ب
(رَي) تیراوی به (شَبَع) چی تیری (تَخْمَة) دده دی سک له بهر زور خوری
(سَعْر) به معنی نرخ (مَسَعْر) خواجه پوون و نه پوون گشت له دس ته وایه

حیوانات

(نَعَم) وشتر و گلو بز و منبهره له هدر شوینی بن هدر خپرو فهره
(ایل) وشتره نیر بی یاخود می (جَمَل) و نیره و (نَاقَة) له بو می
(تَوْر) چی گلا جوونه (تَوْرَة) بو مانگا (بَقَر) بو جیسه له نیر و له ما
(بَقَرَة) بو تاك ، بو مانگایش نهی هدر و هه (جاموس) با گویت له من بی
(مَعِز) و (ماعِز) بز و (شاة) و (ضآن) مهر

(نَمَج) و (نَمَجَة) چی نیر و می کساور
(اقْران) و (قرناه) شاخدار نیر و می (اَجَم) و (جَمَاء) بو بی شاخ نه بی
(تَبَس) چی سابرینه هجهی بزانه (کیش) بهرانه نیره می مهرا نه
(عُلْبَط) گه له مهر (قَطِيع) بو رانه (مَرْتَع) و (مَرْعَى) له و در گه یانه
(مَعْلُوفَة) له مال له و دی نه دی (سَائِمَة) له بو دهر و نه بیری
(قَرَس) بو نه سپو ماین نهوتری (حِصَان) له بو نیر (حَجَر) له بو می
(اصیل) ره نه به داكو به باب

(هَجِين) هدر به داك (بَرْدُون) هدر به باب
(كَمِيْت) یانی کویت (مَصِيْت) به كره ننگه
(اَبْلَق) به له كه (اَدْهَم) ره شو ننگه

(شَمُوس) چه مووشه (جَمُوح) سه کيشه

(ذَلُول) يعنى رام زه حمت مه کيشه !

(خَصِي) و (مَوَجُوء) معنای خه سراه

له بو قورباني باشه و ته و اوه

(فَحَل) بو نيره له هدر نه وعی بی زورتر بو ته سپو و شتر ته و تری

(بِنْتُ مَخَاض) می و شتری به کساله

(بِنْتُ لَبُون) می و شتری دوو ساله

(حِقَّة) سی ساله (جِذْعَة) چوار ساله (نَبِيَّة) و شتری عومری پنج ساله

(جِذْعَة) له مه را کاوره می به کسال (مَسِنَّة) معنای نیونی دوو سال

(نَبِيَّة) ی بزن چتری دوو سال (تَبِيْعَة) میچکه ی بار گویری به کسال

بو کوره و شتر (قِرْمِل) ته و تری (عَجَل) گو یلکه نیر (عَجَلَة) له بو می

(مَهْر) جوانو و ته سپ (حَمَل) بو به رخه

مه زوه ها (سَخَل) و (طَلِي) به و ترخه

(عِنَاق) و (جَدِي) يعنى کارژه له (عَتُود) بو گيسکی به کساله ی زله

ته مانه هموو گوشتیان جه لاله خوشتریان گوشتی به رخى به کساله

(بَقَل) هيستره (حِمَار) يعنى کهر

(جَحْش) يعنى جاش (حِمَارَه) ما کهر

سوودی ته مانه باره و سواری گوشتیان ناخوری معلوموه و دیاری

(خَفَّ) تاوه له بو بی فیلو و شتر

(ظَلْف) بی دووسم له گلو بزن و مهر

(حَافِر) بو به کسم له ته سپو ماین به کار ته هینری لیت بی عاین

(صُوف) خوری (وَبَر) تووکی و شتران

(شَمَر) مووه و (ريش) بهری بالداران

(مَعَطَن) و (مَرَّاح) مولگهی و شتره (مَرَبَض) بو مولگهی بزنی یا مهره

(زَرَبِيَّة) و (حَظِيْرَة) بهجهی بزنی و مهر

(اِسْطَبَل) شوینی تهسپو هیسرو کهر

(بَعْرَة) بشقله (رَوْن) یش شیاکه لیت کهوت به تهری زوو ناوی ییاکه

(بَقْر ، بَقْرَة ، شاة) و (مَعَز) و (ضَّان)

ههروا تهوترین بو کیوی بهکان

(مَهِي) تسمی جینس بو گاکوی به (مَهَاء) بو بهکی بزانه چی به

(اَرَوِي) بلی بو بهرانی کیوی (اَرَوِيَّة) می کهی (تَعْلَب) بو دیوی

(وَعَل) و (اِیل) چی ناوی سا برینه بو مهره بزنی کیوی بخوینه

(رِيْم) و (اَعْفَر) و (ظِيِي) هم (غَزَال)

ناون بو تاسک تهی خاوهن کهمال

(اِرْتَب) کهرویشکه (ضَبْع) کهمتیار

(سَنَجَاب) سموره تهرواته سهر دار

(وَبْر) چاله که (دُلْدُل) سووچهره سیخی ته نیشتی لهجیاتی بهره

(دَاجِن) چینه کهر جهمی (دَاجِن)

شخصی سهر سهری یش پی تهلین (ماجین)

(مُسَمَّن) له گهل (رَبِي) و (اَكْوَلَة)

(ذَبِيْحَة) کوشتی (ضَحِيَّة) توربانی

(هَدِي) چه یوانیک به دیاری پیری

(عَقِيْقَة) چهوتمه مال چهوتهی چوو

به سدنگی تووکی سهری له پاره

چه یوانی چهوتم سهر بره تهم جار

(دُجَاج) مریشکه (دِيك) کهله شیره

(قَلَمُون) عهلی شیش (بَطَّ) مراوی به

(آوَز) و (وَزَّ) قازه نهیری ئاوی به

(حَمَام) کوتره نه صافی زوره سپی و رهش و ششین به لهک و بوره

(وَرَقَاه) کوتریکه رهنگه کهی سهوزه (وَرَشَان) رهنگه کهی لیل و پر توزه

(فاخته) ناوی کوتره باریکه مار وزه ناکا تا شه و نزیکه

(قَمَری) کوتریکه خاوهن له نجه ولار وا له گهر دنیا تهوقی عهشقی یار !

(حَجَل) و (قَبَج) کهو (حَجَلَة) ماکه وه

(دَرَّاج) چی بوره ، گوشتی پته وه

(فَرَّخ) جووجه له نوعی بالداره (سَلَف) تابه تی ناوی که و باره

(عَصْفور) چوله که (زَرَزُور) ریشوله (کَری) که ره واله له دهشتی چوله

(غَرَابُ الزَّرْع) قهلیکی ره شه گوشتی نه خوری و بچو که له شه

(قَلَوَاء ، کَرْمی) قازو قولنگن به ئاسمانه وه خه ریک ئاهه ننگن

(عَنَدَلِيب ، کَمِيت ، هُزار) بولبوله ئاوا ته خوازی دیداری گوله

(حَسُونه) جوریک چوله کهی جوانه خال خال و شیرین به چند نه لوانه

(زَعْرَة) ناوی چوله که یه که جوان (یَمَام) کوتری وه حشی له کیوان

(عِرْناس) نهوتری بو په له وه ری لهشی گه وره به به قه د کوتسری

(سُمَان) و (سَلَوی) یه عنی شه لاقه نه وه ند قه له وه هدر به زی ساقه

(عِبْلَامی) یه عنی تهیری عهینه مه ل بو کوله نه بی به مایه ی نه جه ل

(حَبَّارِی) تهیری بی هوش و حوله له قاز زلتره و مهیلی له چوله

(غَرَّة) تهیریکه رهش و ئاوی به شیوه ی زور نزیکه به مراوی به

(قَبْرَلِی) تهیری نه شو بهی به قاز (فاق) ماسی گره و لی نایی ده رباز

(اَنیس) تهیریکی ئاوی و قول دریز (نَعْمَة) و شتر مورغی گیزو ویز

(سَقَا) سقاوش به زماني تودكي
 (حَسَاة) نلوه بو ماسي گره
 نه ماهه هموو گوشتيان نه خوري
 (جَلَالَة) تهيري كه پسي نه خوا
 تا پاك بيتهوه گوشتي بو خواردن
 (رَهْوَة) تهيري كه له جهشتي (كُرْكِي)
 (قَبْرَة) بلي بو دار كون كهره
 بويه هميشه راويضان نه كرى
 داي بهسته ههتا ماوه يهك نه روا
 نه و جا جا چه قوي بني له گه زدن

* * *

(مِنْفَار) ده نوو كه (عُرْفِيَّةُ الدِّيكِ)
 (حَوْصَلَة) ناوه له بو جيكل دان
 (بَيْضَة) هيلكه (فَرَّخ) به چكه (رِيش) بهر
 (خَافِيَة) په نهاني (قَادِمَة) روو له دهر
 (جَنَاح) بال (وَكْر) و (عُش) چي هيلانه
 چ له مالدا بسو و ج له و كيوانه
 (سَمَك) ماسو گشت چه يواني ناوي (حُوت) يش به كوردى نه ههنگه ناوي
 (جَرَاد) كوله به (بَيْض) بو گه رايه و لك گه راي كوله و ماسي دهر يايه

* * *

(نَحْل) به معني ههنگ (نَحْلَة) يهك ههنگه
 (يَعْسُوب) ههنگي نير به شيوه و رهنگه
 (كُورَة) و (كُورَة) مهعناي ههنگ دانه
 (نَخَارِيْبُ النَّحْلِ) جى ههنگوياننه
 (عُمْرَة النَّحْلِ) هم شويني ههنگه
 (عَسَالَة) مهعناي ههنگويني زهنگه

(عَسَل) ههنگوینه (مُصَفَى) مه عنا ههنگوینی سافه لهذهتی گیساته

* * *

(صَبَد) چی نهچیره (اصطیاد) راوه بو راوی ماسی یش به کار نههینری
(فَخَّ) یهغنی فاقه تهلهی دانراو گیزدار بو دانسه نه که ویتسه داو

* * *

(ذَبَّح) سه برین وه های سه بریری که حهلقهی قورگ و سوور یچکه یه بری
(مُحَدَّد) تیغی تیزی برنده سه برین بهمه به دین په سه بنده
ههروه ها به ههه تیزیکی سه بریر غهیری نینوک و ددانی گازگر
بهلی نهچیری را کالو یی نه گهی ره وایه به تیغ ههه کوی په یی بکه یی
(جَلَدُو) (إِهَاب) یست (سَلَخ) گوروونه

(نَسَلَخُ مِنْهُ) هات بهم نموونه

* * *

ههرامه گوشتی هه یوانی تاساوه یا قوچ لی دراو یا مل هه لکنراو
یا خود به بهردو کوهک بیکوژی نابی له گوشتی وه ها بچهزی
(مُتَرَدَى) به که ویتسه خوار (مِیْتَه) و (جِیْفَه) به مهعنای مردار
(نَطِیْحَه) مهعنای قوچ لی دراوه (مُنْخَنِقَه) چی نهودی تاساوه
(مَوْفُوذَه) نهودی بدهی له سهری گوشتی نه مانبه لی به به سهری
(مُکَلَّب) سهگی که تهعلیم بدهی نهچیری نه مه یش ره وایه بهخوری
(لَمَقُ الدَّم) مهعنای چلبانی خوینه (وَأَوْغ) بهمهعنا دهم تی هاوینه
بهمانه فه رزه نهوشته نهخوری ههتا به ساغی گلاوی نه کری

(تَنَاول) معنای له شت خواردنه
 له پاكو له پيس فـهـرزه پـرسيار
 (لَحْس) لسته وى قابى خواردنه
 له سر ئينساتى به دىنى هوشيار

* * *

تهو گياندارانهى گوشتيان چه رامنه
 (خِزير) به رازه (آرَت) نيره به
 يوت به يان نه كه م بزانه كامه
 (كَلْب) جيسى سه گ (كَلْبَه) ديله به
 (عَقُور) نهين گر وهك سه گى هاره
 (قِطَه) و (سِنُور) و (هِرَّة) و (بَزُونَه)

يه معنى پشيله ، سو مال مه نذوونه
 (فَهْد) به معنا يوز درنده و به چنگ
 له شى بار يکتر له له شى پلنگ
 بهلى له پلنگ در پز تر نه بى
 (قِرْد) مه جوونه ته مى وه رگره
 له گهلى حيوان به خزمهت تره
 (فِيل) فله و (بَبْر) به معنا به وره
 (دُب) ناوى ورچه بهد خولک و ته وره
 (لَيْث) و (اَسَد) و (ضَيْغَم) و (ضَرْعَام)

(هِرْماس) يه معنى شير به صورتهى عام
 (لَبْوَة) دهله شير (نَمْر) پلنگه
 (كَرَكْدَان) چى به هدر كه ركه ده نگه
 (دَرْتَب) و (سَرْحَان) و (سِيد) نساوى گورگه

زيانانه خرويه و توبه ي به مهرگه
 (اِبْنِ آوى) چى ناوه بو چه قهل
 زيانه خروى پيس به دشيوه و ده غل
 (اِبْنِ عِرْس) نهوش له چه قهل كـسـزـتر

به لهش دريژه گوى كورت و سر خر
 (دَلَق) دهله كه رهنگى زهردام
 به قهد پشيله نه بى به نه ندام

سك و مل سپی به شسویه جوانه
 یسته که ی بو کهول نرخی گرانه
 به شسویه سه گه میله به ناو
 رهنگی سووریک ی لیل و ناپوخته
 (سَمَوْر) حه یوانی رهنگ سووری رهش سام

کمزتر له چهقل به لهش و نه ندام
 یستی بو فره وه نرخی گرانه
 سموره نی به باشی بزانه
 لهم حه یوانانه هر سه گ و به راز
 یسه به حو کمی شهرعی سه رفه راز
 یس بووی به مانه یاک نه بی ته او
 به شش ناوی روون جاریک به لیل او
 (سَمْع) به چکه گورگ (شِبِل) به چکه شیر

(جَرَو) تووتکه سه گ رای مه گره بی خیر
 (شاهین) و (بازی) بازی نازداره
 (نَسْر) سیسارگه (حِدَاة) کولاره
 (عُقَاب) واشه به (صَقْر) هه لویه
 ههروه ها (سَنَقْر) له که ژو کویه
 به رهنگ توزاوی به لهک و بوره
 (غُدَاف) به معنا داله که خوره
 خیره کوشتیان ، بوونیان زه روره
 (غُرَاب) قهله رهش (قَعَقَم) قه شقه ره
 هر ته وهی باشه دوزمه بو مسار
 (لَقْلَق) له قله قه زلیکی نابار
 به شسویه سه رو به لهک و بوره
 (بوم) کونده به بوو نه صافی زوره
 بامی نامه که ی له ناو قورئانه
 (هُدْهُد) به معنا په بو سلیمان
 ههردوو پیی نه بی گشت گیانی جوانه
 (طَاوُس) تاوسه له خوی حه برانه
 به ته علیم فیری چند قسه ته کری
 (بَبَّاء) تووتی تمی وه ره گری
 (خَطَّاف) ناویکه بو په ره سیلکه
 (خَفَّاش) شه مشمه دووره له هیلکه

(صَف) بال راگرتن (د ف) بو بال لیدان
 (نَقْر) نهوتری بو ده نووک لیدان

نهم بالدارانه گوشتیان حهرامه خواردنیان هه کسی حوکمی نیسلامه

* * *

هه ره په له وهری چنگ لارو تیزه ده نووک قولایی و هارو خوین ریژمه
هه درونده بی که که له بی تیزه گوشتیان حهرامه خوینان مه ریژمه
(حِریش) ماری زل (حَریش) هه زاری

(حِرِذُون) قوم قوم هه به شیکی بی
(حِیة رَقَطَاء) که و ماری شل کلکی به نه رزا خه نیک نه کیتی
ریحانه ی یشاو به کهم چاره تی رابگره له هر جی جزی ثالی
زاری نه کیتی و ئیر نه هیلکه هه بی به زاری خاوه نه هلوکه
(بُرْعُوث) یه عنی کیچ (قَمَل) نه سپی به

(طَبُوع) چنگه یه زور چه سپی جی به ج شه نکه سووره ج وردده واله
به هوی ویزه ویز دلت تیک نه دا نه و نه بدشکله تا بلای که مه
(فَارَة) ناویکه بو هه موو مشکه (عِصْرَفُوت) ناوه له بو مارمیلکه
(بِرْبُوع) له گه ل (جُرْز) جی مشکه کویره

راوی یسویسته به زیان فیره (خُفْسَاء ، جَمَل) بو قولانجه یه
(عَنْكَبُوت) مه عنای جال جالو که به (فَرَّاش) نهوتری بو گشت په بووله
(نَمَل) به تیکرا بو گشت میرووله

(امعاء الارض) ناوی گل خور که (حشرة) کرمة وک کرمة سوور که
 (سَلْحَفَة) کیسل (غَيْلَم) بو رقه (سَرَطان) قوزانگ (ضَفْدَع) بو بوقه

* * *

(كَهْف) نه شكه وته هم (مَغَارَة) و (غَار)

(كُنَّاس) جی ئاسکه (وَجَاء) جی که متار
 (عَرَبِین) لانی شیر (جَحْر) به معنا کونی مارو موور تهی برای زانا

* * *

(عَض) به معنی گستن به تیزی ددان نهش و تری له بو غهدری ظالمان
 (عَقْر) پهی کردن به تیغی به کار یا دانی سهگی گه زندهی نابار
 (لَسَن) پیوه دان به چیزی نابار (نَهْش) قهپ گرتن (لَدَغ) گهستی مار
 (لَذَع) نهوتزی به معنای سووتان (کسی) بو داخ کردن (وَشَم) خال کوتان
 (لَدِیغ) و (سَلِیْم) نهوی گه زراوه (مَسْمُوم) خوراکی زار تی کراوه

* * *

(صَوْت) به معنای دهنگ (نَفْمَة) دهنگی خوش

(آیین) نالینه بو شخشی نه خوش
 (صِيَاح) و (صُرَاخ) معنای هاواریه (صِيْحَة) دهنگی زلی ناباره
 (رَعْد) دهنگی هور و اله گهل (بَرْق) .

(صَاعِقَة) معنای ههوره تریشقه
 (صَفِير) ئاوازی وینهی زریکه بو کاتی جهنگ و کاتی خه رقه
 (صَلْصَلَة) معنای ئاوازهی جهردس جهردس زهنگی مل پیش ناههنگی مهس
 (زَنْبِر) دهنگی شیر زور به ههیهته تاپیهتی کاتی لهسر ههلهته

(عَوَاءَ) لووروی سهگ هم گورگ وچه قهل

(نُبَاح) وه رینه بو سهگی چه بهل

(جَرَش) ټاوازی ده رچوونی ماره له کرازی خوی • نای چند ناباره!

(صَهِيل) جیلکهی نهب خوش و جوانه

(نَهِيْق) به معنا زه ری که رانه

(رُغَاء) قورهی گاو و شترو که متار دهنگی و شتر مرغ بالداري نابار

(نَعِيْق) به معنا پیر که ی شوانه بو راپه رینی ورده حه یوانه

* * *

(شَعْب) و (أُمَّة) و (قَوْم) هدرسی به معنا

گه لی هاونه زاد له یهك زمانا

(جَي) و (قَبِيلَة) هوزیکه له وان نهرونه وه سر باوکی هه موویان

(بَطْن) به شیکه له بهك قهیله لهم که متر (فَخَذَ) ه، خوار نم (فَصِيلَة)

(مُصَاهَرَة) چی خزمی زنانه (نَسَب) به معنا هاویشتی یانه

(قَرِيب) خزم و خویش لهم دو سه رانه

(أَجْنَبِي) معنای شهخصی بیگانه

(فَرْع) و (بَعْض) چی معنای نه ولاده

(أَصْل) بو دایک و باوک و نه جداده

(رَحْم) و (رُكْن) و (قَرِيب) و (حَمِيم)

خزمه • (صَدِيق) چی دوستیکی سه لیم

(جَدّ) باپیره یه (جَدَة) نه نکه (أَب) چی باوکه و (أُم) چی دایکه

(وَالِدَة) دایکه (وَالِد) به معنی باب (وَالِدِيْن) هه ردوو رابگره حساب

(إِبْن) یعنی کور (حَفِيد) کوره‌زا
 (أَخْت) یعنی خوشک (أَخ) یعنی برا
 (شَقِيقَة) خوشکوه و (شَقِيق) برابه
 (عَمَة) یعنی پوور بو خوشکی بابه
 (خال) برای دایکه • ثم چوار ناوانه
 (بِنْت) به‌معنا کچ (سَيْط) کچه‌زا
 برای باش پشتو رووناکئی چرا
 به‌وشه‌رته یه‌ک بن به بابو دایسه
 (خَالَة) خوشکی دایک (عَم) برای بابه
 بو چینی ژووروویش بلی جوانه

(زَوْج) به‌معنا میرد (زَوْجَة) یعنی ژن

ثمه ته‌وتری باش ماره‌کردن
 (نِكَاح) و (زِوَا ج) ماره‌کردنه
 (صِدَاق) ماره‌بئی که مولکی ژنه
 هه‌روه‌ها (مَهْر) و (نَحْلَة) بو (صِدَاق)

(مَتْعَة) مالیکه ته‌بیا باش ته‌لاق
 (تَفَقَّه) مه‌سرف بو مندال و ژن
 (طَلَّاق) ته‌لاقه بو ژن و بل کردن
 (خَتَن) زاوايه (صِهْر) خه‌زووره
 باو‌کو دایکیان له هه‌ردوولاوه
 به (صَهْر) و به (حَم) ناویان براوه

(حَم) هم خزمی ژن به‌هوی شووه‌کئی

یا خزمی یاوه به‌هوی ژنه‌کئی
 ژنیک هینا ته‌هوی بووبه‌تی
 مه‌حره‌من بو تو به‌وینه‌ی ته‌ولاد
 باش ته‌لاق دایش مندالی بسی
 (رَحَم) مندال‌دان (مَشِيْمَة) کیسه
 (قَابِلَة) مامان (حَاضِن) به‌خو‌کهر
 (رَضِيْع) منله هه‌تا شیر ته‌خوا
 کچ بوو (رَيْبَة) و (رَيْب) کوره‌تی
 هم نه‌ته‌وه‌یان به توولی نه‌ژاد
 هه‌ر مه‌حره‌م ته‌بئی تاگات له خوت بی
 له‌گه‌ل منداله فره‌ی‌ده پیسه
 (ظَمْر) دایه‌نه (مَرْضَع) چی شیرده‌ر
 ماه‌ی له‌شه‌رعا تا دوو سال ته‌روا

شیری زنت خوارد خوی و میرده کھی
 ته موهی نه وان براو خوشکی تون
 لای ژووری نه وان نه نک و بایره
 لاگوشی نه وان به وینهی نه سب
 نه موهی نه توش هه روک تو نه بی
 (بیم) به معنا منالی بی سب
 (فطم) منالی له شیر براوه
 (خطبه) خوازینی (عقد) به معنا
 (عروس) به معنی بووک هم بو زاویه
 که بانگیان کردی پیوسته بروی
 (نار) به معنا پاره ههلدانه
 چند خوشه کومهل بر او برادر
 (رقص) ههلبه رکی (غنا) گورانی
 (نشید) گورانی هونراوهی خوشه
 (دق) دهق (طبل) تهیل (یراع) شمشاله

دایک و باوکی تون ، قهت ههله نه کھی
 هه رچهند ههزار پشت بهر و خوار برون
 نه مه فه رماتی خودای خه بیره
 مامه و خالو پورر رلگره نه دهب
 کی مه حره م نایی و کی مه حره م نه بی
 (لطیم) منالی بی دایک و بی سب
 (میز) معنای به هوش و تاوه
 ماره برینه نهی برای زانا
 (ولیمه العرس) شادی زاویه
 ماره زووی خوته بخوی یا نه خوی
 یا تو قلو شه کر بو منالانه
 بین ههلدانه پارم یا شه کهر
 به دین ره وایه به رووی نیناسی
 له بو روحی تو قوته بینوشه

دهقو ته یلی باز به شهرع حهلاله

ههروه ما هه موو به شی گورانی
 چند خوشه به متهی (لاوک) و (چهیران)
 نه زمی (دهره بی) و (سیاچه مانه)
 (هوره) و (یاغمال) یا خالوی ریوار
 موسیقا نه غمه و تاوازهی فهنتی
 دوورین له رهیم و شیوهی شیتانی
 (تای تایی) و (قهتار) نه غمه کی گهیرمان
 دل نه بر زینی له و هه ورمانانه
 (غریب هو غریب) دهره نه کا تیمه
 له هر حوروفه له هجهی به متهندی

بو بانگ کردنی سهر بازی سويا
 بو دیداری شاو بو کاتی شادی
 بو کاتی ماتم وها لی بیدری
 بو ناماده بوون بو شره و ده عوا
 بو ولات گرتن له بو ئازادی
 دلت بینه جنوش به شهر خوی نه گری

* * *

(لَهُو) غه فله تهو غه فله ت حه رامه
 ته سباب گه لیکه به یاسای ولات
 (أُرْعُن ، دَرَبَكَّة ، بُوُق) و (كُنْشَارَه)
 گه بو گالته ی زور نه ستووری عامه
 هندی له وانه به یان کم له لات

(كَمَنْجَه ، قَانُون ، عُوْد) و (نَقَارَه)
 (مُجُوْز) و (صُرْنَا) و (مِزْمَار) و (طَارَه)

صَنْج و (طَنْبُوْر) و (كُوْبَه) و (قِيْشَارَه)
 (دَرَبَكَّة) وینه ی دیله کی دریز
 (مُجُوْز) دووزله (صُرْنَا) سرنایه
 (بُوُق) بوری به که قه میچ و بیچ و لیژ
 (مِزْمَار) به کخانه (طَارَه) وه ک تابه
 (صَنْج) دوو دهوری زه ردی مه شهووره

(طَنْبُوْر) و (رُبَاب) مه عسای ته مووره
 (کوبه) دمه که هه موو حه رامن
 کسی به شداری له یشه ی مه ردی
 ئیشی ئینسانی بی دین و فامن
 ناکه و ته سهر شیوه ی نامه ردی

* * *

(فَسُوُق) لادانه له ئابین و دین
 (مُتَلَصَّصَه) و (قَطَاع الطَّرِيق)
 (سِرْقَه) چی دزی ی ماله له شوینا
 (زِنَا) یا (بِغَاء) بو ئیشی حه رام
 (قَتْل) کوشته (قَطْع) بو برین
 به معنا جه رده ن دوورین له ته و فیک
 وه ک به که روبیک له گهل ملوینسا
 سه نگسار ته کرین له به رچلوی عام

یا صد جلد میان نهدری به پشنا
(خمر) شهرابه (خمار) شهراب خور
هوی نم شهرانه له پاش به تالی

* * *

(تَصْفِيق) به معنا چه پله کوتاهه
به به روپشتی دوو دست گدر بیکه
(تَشْيِيق) به معنا په نجه له یه ک دان
(تَفْرِيق) به معنای په نجه ته فاندن
(مَعاش) یا ژینه یا هوی ژانه
(رَكْب) و (قافِلَة) معنای کاروانه
(قَطَار) ولاخی ریزی کاروانه
(حَمَل) و (وَقْر) بار (عِدْل) تاباره
(نَقْلَة) کوچ کردن (رِحَال) بارخانه
(إِرْتِحَال) بی له بو بار کردن
(رَأْحِلَة) معنای ولاخی باره
(سَائِق) لی خوره (قائِد) راکشه
(نَخَس) به معنا نه قیزه لیدان
(كَيْح) کوتانی له غاوی ده میان
(سُرَى) شه وره وی (إِدْلاج) به معنا

جه لاد داره کھی و له ناو مشت
(میسر) قوماره به شهر تالان کر
دوستی مینسانی له تلین خالی

* * *

به دوو بهری دست مایه ی تاوانه
به شهرع حاله و به تاوان ناگی
له بهینی په نجه بیزانه زور جوان
مه کرووه له ناو مزگوت واکردن
(میسره) خوراکی که قوونی گیانه
(عیر) و (سیارة) یش وها بیزانه
هم شه منده فدر (خان) معنای خانه
(ظَحْن) و (ظَعِنَة) بو کوچ و باره
(مَحْمَل) و (هَوْدَج) که زاوه کانه
(حَل) و (حَط) هردو له بو بارخستن
(مَرَكوب) به معنا ولاخی سواره
(مُوخَّر) بو پاش (مُقَدَّم) یشه
(هَمز) به معنا وزه نگی لیدان
(سیر) چی روپشتن (رَكض) بو غاردان
(سُرَى) شه وره وی (إِدْلاج) به معنا

شو و گرتهدم له به به یانان

(طَرِيق) و (صِرَاط ، سَبِيل) به معنی ری
(وَعْر) نهو ریگه ی سهخت و لاری بی

(اَمْت) و (مُمَوَّجٌ ، مُنْحَرِفٌ) لاره

(سَوِيٌّ) و (مُسْتَقِيمٌ) ريك و خوش باره

(مَحَطُّ الرِّحَالِ) جى خستى بار (مَنزِلٌ) و (مَقَرٌّ) نارامگى به كار

(جِسْرٌ) و (قَنْطَرَةٌ) به معنا پرده (مَعْبَرٌ) رى گوزره دهشته يا هدره

(سَوْمٌ) سهودا كردن (عَقْدٌ) دابهستن

(خان) كاروان سهرا جيگه ي بارخستن

(وِزَنٌ) سهنگى كيش هم ماناي كيشان

(كَيْلٌ) كاسه ي منه هم معنای پيوان

(زَرْعٌ) معنای گز هم شت گز كردن

(عَدٌّ) و (تَعْدَادٌ) به معنی ژماردن

(عَرْفٌ) هملگوزين (عَرْفَةٌ) يهك جاره

(عَرِقَةٌ) شيويه ي لهويا به كاره

(حَقِيقَةٌ) مشبكه به معنی دوو لهويچ (صَاعٌ) جوار (مُدٌّ) به يه قه مچ ويچ

صه دو سي درهم بي زيادو نوقصان (مُدٌّ) ره تل و ثولتي (رَطْلٌ) به ميزان

(اِرْدَبٌ) به معنا بيستو چوار صاعه (قَفِيزٌ) بو صه دو چلو چوار ذيراعه

له هدر شوينكا كه ربه ده ربه (قَفِيزٌ) هم به معنا ربه

(قِسْطَاسٌ) و (مِيزَانٌ) به معنی ترازوو (قَبَانٌ) قه پانه بي زوري بازوو

جياه له گزي يونه ي قوماش (ذِرَاعٌ) گز به لام گز له بو دارتاش

گزي ئينسائيش له سهري په نجه تا بي ئه نيشك بيگره مهره نجسه

(طَنْ) هزار كيلو (كيلو) يشمان هزار

غرامى ريكه ئه ي براراي نازار

* * *

(حُكُومَة) لسهر عورفي زهمانه
 (قانون) و (نظام ، دستور) ياسايه
 معنای کومه لی قهرمان دارانسه
 نارامه شوینی که یاسای تیایه
 مادمسی نزاری بی نظام و دین
 (قانون) و (طائفه) و (رهنط) و (شرذمة)

(فتریق) و (فرقة) و (ثُلَّة) ناقمه
 (حزب) ناقمی هاویرو مشرب
 حزیک رزگاره نروا به شهدب
 (مَلِك) پاشایه په عنی سهرداره
 (رئیس الجمهور) بو سهرگوماره
 باشایی بیژنه له باشی مردن
 (جمهوریة) دی به هلبژاردن

(وزیر) شهو که سهی سهروک رای نه گری

نیشی گرنگی بی رائه سیری
 وه کو دارایی و وه کو نابووری
 له خه لکی ولات دیساری کراوه
 له ژوور (نائب) بو پرس و ته گیر
 نه ویرین له یو گه لی له وانه
 دارایی لسهر علم و عمه له
 (صحته) بو ساغی لهش و نه ندانه
 (دفاع) بهرگری ولات و دینه
 معنای (اقتصاد) بو نابووری سه
 ئالا نشانه ی ئازادی تیایه
 لسهر حقیقت به بی زیادو کم
 سهروک سه ریته می ئالا تاجه که ی

وه کو دارایی و وه کو نابووری
 (نائب) که سیکه هلبژیراوه
 (عین) نیشانیکه خاوم هوش و بیر
 (وزراء ، نواب ، اعیان) نه مانه
 (مالیه) معنای دارایی گه له
 (بيت المال) شوینی دارایی عامه
 (معارف) معنای علم و زاینه
 (عدلیة) معنای دادپه روه ری سه
 (بیرق) و (رایه) و (علم) ئالایه
 من وینه بکت بو به بیان شه کم
 کومه ل شه خصیکه نه گه ر تی بکه ی

معارف گیسائی مبالغه خوینہ
سویا دوو دمستی ادارہ قندووی

وزراء به دلو حواس بینہ
عدالتہ سانی نگہر پتہ جی

* * *

(عاصمہ) پی تخت جی سر کومارہ
شونی (وزراء) و (نواب) و (اعیان)
(بلاط) یہ عورفا قسری پاشاہ
(شہزاد) ریگاہو بہ عورفی ٹہ مرو
(فلکہ) بو دوری چوار ریگا کاتب

ناوکسی ولانہ تا بہ رقرارہ
جیگہی فرمان و قانون و بہ بیان
چون تختہ بہ ردی سانی تداہ
ریگای قیرتاوہ ہستہ یا پرو
لہو رزگاری ریوارہ کاتب

* * *

یہ تو تومویل ٹہ لین (سیارہ)
(سیکۃ الحدید) ری شہ مندیہ فہر
(الخط الحوی) ری ٹاسمانہ
(برید) پوستہ لہا و لانا

شہ مندیہ فہریش ناوی (قطار)
بیچکھی قہاری ٹہ کہوتہ سر
شونی ہات و چوی فرو کہ کاتب
نامہی تو ٹہ با بہ گشت جہانا

* * *

(محکمہ) شونی کہ داد گاہ
(معاونی) دم عواہ (فرزاد) بی بی نان
(تسجیل) نووینہ بو شومی قہرمان
(حسین) راگرتن (سجن) زیندانہ

(مرکز) ش جیگای فہرمانہ وایہ
(شامہ) ناگادار لہ بو و دوہ کان
(حکم) فرمان دان بو ٹہ من و ٹہ مان
(سنتق) ش بہ عنا بہت لہ مل نامہ

(حلیت) سویند خواردن (بر) سویند راگرتن

(جنت) ٹہ وتری لہ بو سویند خستن

(گنبارہ) نہ معانی تولہی سویند خستن بہ خوراک بہرگ یا روزو و گرتن

(وَ قَدْ) کومہلی بروا بو شوینی هتا مه پستی لهوی بنوینی
 (مُمَثَّل) که سیک بهوینهی وه کیل حالی که سیکت بو بکا ته منیل
 (عَرَض) و (اِسْتِعْرَاض) معنای نومایش

خویشان دانسه له گهل نارایشی

* * *

(رَابَط) په یوه نده (عَهْد) په یمانه (غَدْر) و (تَخَلُّف) په یمان شکانه
 (سَلِم) نارامی (اَمَان) هیمنی (صَدَاقَه) دوستی (عِدَاه) دوزمنی
 (حَرَاب) و (قِتَال) و (هَبْجَا) په معنی جهنگ
 (مَعْرَكَة) شه رگناه به توپ و تفهنگ

(جَبِش) چی سوپایه ههروهها (خَمِيس)

له سهر پنج به شه سوپایه به ته خصیص
 (مُقَدَّمَة) چی بو پیش سوپایه (مُؤَخَّرَة) بو کومہلی دواپه
 (مَبْمَنَة) لای راست (مَبْسُورَة) لای چپ

(قَلْب) ناو کورگی سوپای موره تهب

(طَلِيعَة) معنای پیش قهده و له نیی سواری به هوش و دله
 (حَصْن) قه لایه (خَنْدَق) خه نده که (کَبِد) و (خَدِيعَة) و (مَكْر) ته له که
 (نَهْضَة) ته کانه (وَبَة) هه له ته (نَوْرَة) شورشه گهلی زه حمه ته
 (تَحَصَّن) معنای خو په نادانه (زَحْف) هیرشی سهر دوزمانه
 (اِغَارَة) معنای بدهی به سهریا (حَصَار) مانه وه به ده ورو به ریا
 (رَكْض) غاردانه (عَدْو) راگردن (طَفْر) باز بردن (کَر) هه له ت بردن
 (مَبَارِز) کمی ده رچی بو مهیدان (رَمَى) تیر ته قان (اِصَابَة) یکان

(خُوذَة) کلاری پالسهوانانسه
 (دِرْع) و (زَرَد) چی بو کراسیانه
 (مِهْمَان) ناسنی قونده روی سواره
 (رَان) پووزه وانه ییایوی به کاره
 (حَمَائِل) بهندی شمشری مله
 (حَقِيبَة) بانکو بو نه شیواو جلّه
 (سَيْف) و (حِسام) و (عَضْب) به معنی شیر

(قَوْس) کهوانه (سَهْم) به معنی تیر

(نَصْل) و (مِعْبَلَة) و (سَنَان) سه ری تیر

(رُمَح) به معنی دم (مِقْبَضَة) ده سنگیر

(قَنَاة) هم رمه گوره یا بچووک
 (مِزْرَاق) ریمکه زور بچووک و سووک
 (مِعْرَاض) تیریکه کهوتوه له مهیدان
 (غَرَض) و (مَدْف) به معنا نیشان
 (نَبَل) به معنا تیری عه روی
 (نِشَاب) بو تیری عه جمی نه بی

(وَتَر) زوی کهوان (خَتِيبَة) زی گر

(وَهَق) کهمه نده بو قسه دی نه سیر

(بَلْبَة) و (کِتَانَه) له بو تیردانه
 (مِجَن) و (جِنَة) معنای قهلقانه

(مِدْفَع) به معنی توپ بو گهل (مَدْفِع)

(مَوْقِع) به معنی شوین بو گهل (مَوَاقِع)

(سِلَاح) به معنی چهك، نه نواعی زوره

(مُسَدَّس) چهکی شش گولله خوره

(طَلْفَة) فیشه که (باروْد) بارووته
 (بِنْدِيقَة) چی تفهنگی رووته
 (طِرَادَة) کهشتی جهنگی له دریا
 بهلام (غَوَاصَة) نه روا به ژیریا
 به ولاح نه روا لهم ناو شارانه
 (عَرَبَة) و (عَجَلَة) ره روه وه کانه
 (مَسْجِنِيق) له بو ناله تیک ناوه
 له شهردا خانووی پی تیک دراوه

(مِجْجَالَةٌ) و (مِقْبَلَع) قوجه تانی به
 (خَيْالَةٌ) و (فُرْسَان) کوملی سواره
 (جَنِيَّة) به دهك ولاغسی زیاده
 (فَمْعَمَةٌ السَّيْف) تاقه ی شمشره
 (مُرَامَاة) معنای تیر لیک هاویشتن
 (مُلاکَمَةٌ) چی لیدانه له بهك
 (مُصَارَعَةٌ) چی زوران گرتنه
 (التَّجَام) چی به ؟ به معنی تیک رزان
 (شُجَاع) و (بَطَل) به معنی پالہوان

همرو هیچ به کی لیکه مانه نی به
 (مُشَاة) زیاده به بو کیو به کاره
 له گهل سوار یکی نژاو تلفظده
 بهردی شمشر باز به دل دلیر
 نهش و تری له بو شوره بهرد کردن
 به مشته کوله بهك له دوا ی بهك
 (دُمُتَانَلَه) چی به کتر کوشته
 (زَحْف) هیرشه بو بهر دوزمینان
 (شَهِيد) کوزراوه به شهری مه میدان

(کَر) هملت بردن (کَرَار) هملت بهر

(مِقْدَام) به دهوام بو هملت و شهر
 (قَائِدُ القُوَات) فرماندهی سوپات
 (فَتْح) و (اِحْتِلَال) گرتسی ولات
 (قَوْز) و (ظَفَر) و (نَصْرَة) و (نَجَاح)

زال بوونه له سر دوزمن به سیلاح

(نَهَب) و (اِنْتِهَاب) معنای تالانه
 (سَلْب) نهوشته ی له بهر کوزراوه
 (فِرَار) را کردن (هَارِب) را کردوو
 (جَبَان) و (خَائِف) شخسی ترسنوک
 (اِنْتِهَزَام) شکان (هَزْم) شکاندن
 (اَسِير) به معنی دیل قوت نه کوزراوه
 (اَدَهْم) و (قَيْد) و (سِلْسِلَة) و (وَسْاق)

(عَنِيْمَة) دهسکهوت مالی تالانه
 همزوی بو بکوز بریار دراوه
 (مَوْلِي) بلی بو پشت ههل کردوو
 (اِنَانِي) کی به ؟ خاودن من منوک
 (اِسْحَاب) همعنای پاتنه و پاش هاتن
 (سَجِيْن) زیندانی راگیر کراوه
 (وَسْاق) و (سِلْسِلَة) و (قَيْد)

معنای زنجیره به بهمانش (مِشَق)

(مَنْ) به پیاوختی بهر ملا پکری
 (عَنَوَة) گرتی ولاته به فار
 (هُدْنَة) پیکهاتن جهنگ ماتل کردن
 (اِنْتِظَام) معنای مانه له ریزا
 (فَوْضَى) به معنای بی انتظامی
 (مُخَامِر) کسی بی راو بی تدبیر
 (طَائِش) بهوکسه بیلی
 (فِدَا) له تولی گیراوا به دری
 (صُلْح) ری کهوتن لسهو بیختیار
 (عَهْد) بهیمانته (حِلْف) سویند خواردن
 له گهل پرو رای خاوند ته میزا
 تهنجامی نی به غه پری ناکاسی
 خوی بخاته ناو موله کهو زنجیر
 به دوری ئیشی هله دا هلی

* * *

(عُنْصُر) یعنی نهصل، چواری ته واوه
 (مَوَالِد) نهوون شه بن له مانه
 (مَعْدَن) به معنی کان وهستاو یا ره وان
 (تَرَاب) گل (ماء) تاو (هَوَاء) ههوا به
 (یُسُوسَة) وشکی (رُطُوبَة) تهری
 (حَار) به معنای گهرم (بَارِد) به معنی سرد

پوشاک پیوسته بو روزی نه به درد

* * *

(ذَهَب) و (عَسْجَد) زیری بی غمسه
 (فِضَّة) به معنی زیو (کِبْرِیت) گوگرد
 (مَفْرَق) و (صُفْر) برنجی هلی زه رده
 (حَدِید) تاسنه (اَنْزَلْنَا الْحَدِیدَ)
 به منته فدرمووی خالیقی مه جید
 (رُصَاص) قهلابی (اَنْیَك) قورقوشم
 (رُخَام) مهرمه ره (بَشْم) مهر به شم
 کانی مهرمه شاری (هه ورامان)
 بهشمی (ده گاگا) هم (ده گاشیخان)

(مِلْح) کانی خوی له خاکی (بیجار)	(زَرْنِیخ) زرنیخه زوده له (مهوشار)
(قِیْرُوزَج) به معنی پیروزی خاصه	(زَبِیْبِق) جیویه به (ماسه) نه لاسه
(یاقوت) کانیکه به بههنا گران	(عقیق) نایقه رهنگ نالی جوان
یاقوت و مهرجان ناویان مه شهووره	(جام) و (زُجَاج) و (بَلْثور) بلووره
کانیکی سافه لاسه وینهی بهرد	(لا زور د) چی به معنای لاجیورهرد
بو بهندی شکاو خاوهن ته شیره	(مومیای) کانی بهوینهی قیره
بو درمان چاری خوی پی ته ریژن	(توتیا) کانه زورباش نهی بیژن
عاشقی چاورهش باری لومهیه	(کحل) چی کله (انمید) سورمهیه
هروه ها لای (دووز) بهره کهی دیاره	(سیمنت) چیمه تو له سه رجانه

* * *

مالی زیر زهوی له رووی جیهانا	(کنز) و (رِکاز) و (دقینه) مانا
ههلت گرتووه بو روزی تاله	(کنز) و (خزینة) هم بو نهو ماله
(مَسْکُوك) به معنای سکهی لی درازو	(تیر) و (سیکة) شووشی دارزوا
(زَیْف) و (سَتَوْقَة) قلبی بی ره وواج	(رابح) به نرخه بو باجو خهراج
صراف، تا ساعی و قلبی ده رکوی	(محک) بهردیکه له سکهی نهسوی

(مَفْشُوش) تیکه له (نقی) به معنی

(صیرقی) بی به شخصی صراف	نه گورینهوه نهختی به نهختی
بو خه لکی ولات لاسه پویستی	(عرض) به معنی وهج له مال له حیوان
(نقد) زیرو زیو خالیعی جوان	(ورقة نقدیة) کاغهزی ره وواج
له بهر گه نهچینهی باشای خاوهن تاج	

* * *

(مَنَهَل) سەرچاوه له ئاوی شیرین
 (نَضَاحَة) ئاوی ههلقولی له ئهرز
 (عَيْن) یا (يَنْبُوع) کانی و سەرچاوه
 (بَر) چالیکی قوول تا نه گاته ئاو
 (غَدِير) گومه لتهی خودا کردووه
 (بَحْر) و (يَم) ده ریا (نَهْر) رووباره
 (لُجَّة) هم (غَمْرَة) بو زورمه ی ئاوه
 (مَنَبَح) کانی به له گهله ههلقولین
 (سَلَالَة) تافی دابهری له بهرز
 (حَوْض) یش گومیکه به دست کراوه
 (قَنَاة) کاریزه و جوگهی ههلهکه نراو
 که کاتی باران به ئاو پسر بووه
 (شَط) و (سَاحِل) چی مهعنا ی که ناره
 (مَوْج) یش شه بوله له م لاو له ولاره

(مَدَة) و (جَزْر) ی به حر زیادو که می ئاو

(مَدَة) هاته ده ره و (جَزْر) چوونه نساو

(طَوْف) چی که له که ئه خریته سهر ئاو

ههروه ها (بَلَم) بو گوزهر یار او

(سَفِينَة) که شتی (رُبَان) که شتیوان

(دِمَاغَة) لووتکه ی ئه رزی ناوده ریا

(خَلِيج) شاخه یی ده رچی له ده ریا

(زَدَم) و (سَد) بهستی بهینی دوو کیوه

ئهو دیوی ئاوه یا وشکه شیوه

(جَزِيرَة) ئه رزی چوار ده وری ئاوه

(شَيْبَة جَزِيرَة) ههندی لای وشکه

ئهستیل کوردی به عه ره یی (بَرْكَة)

* * *

(حَيْز) و (مَحَل ، مَكَان) و (مَعَان)

یهعنی شوینی شت بی زیادو نوقسان

(قنّاج) ٿهري ندرمي بي چهقو بهرده
(رَبْوَةٌ) او (تَلّ) تبهه (وَهْدَةٌ) بو هدره

(سَهْمَةٌ ، مَفَاذَةٌ ، بَادِيَةٌ ، سَحْرًا) (تَنْوُهٌ) هموو به معنا سارا
(فَيْلَةٌ) او (قَيْفَاءٌ ، سَبَسَبٌ) او (بَيْدَاً)

ٺهمانهيش ناون بو دهشتو سارا

(آل) او (سَرَابٌ) چي ياني بهرده خوي که له دوورده وهك ٺاو دهرکهوي
(طَوْرٌ) او (عِلْمٌ) او (طَوْدٌ) او (جَبَلٌ) کيو

(أَوْجٌ) شويني بهرزه (خَفِيضٌ) بو تشيو

(شَامِحٌ) او (عَالِيٌّ ، شَاهِقٌ) او (رَاسِيٌّ)

بو کيوي بهرزي ناباري عاصي

(وَادِيٌّ) بهعني شيو (مَضِيْقٌ) دهرينده

(مَرْعِيٌّ) لهوهرگا هي دهولمهنده

(وَاطِيٌّ) شويني بهست (هَضْبَةٌ) شويني بهرز

بهوشهرته شويني زور بي لهسهر ٺهري

(عِرْنَانٌ) او (قُلَّةٌ) او (قُمَّةٌ) لووتکهي کيو

(مَرْتَمَعٌ) بهرزي (مُنْخَفَضٌ) تشيو

(حَصِيٌّ) ورده بهرد (حَجَرٌ) ههر بهرده

(حَارَةٌ) ٺهريزيکه پير چهقو بهرده

(بَطْحَاءٌ) سارايه (مَسِيلٌ) جي لافاو (سَيْلٌ) جي لافاو کاتي بههاراو

(جَنْدَلٌ) ٺهريزيکه که پره له بهرد ٺهري بي گيا (جَرْدًا) به يا (جَرْدٌ)

(ضَيْقُ) شوینی تنگ (وَاِیْح) گوشاده

جیت گوشاده نهی ژینت بهر باده

(جِهَةٌ) و (طَرَفٌ) نهوی شوینه (طَرَفٌ) نه نشته باشی بوینه

(جِهَاتِی سِتَّةٌ) شمش تهره فمان

(تَحْتٌ) لای خواروو (فَوْقٌ) لای ژووروومان

(اَمَامٌ) و (قُدَامٌ) بهمعنا بهردم

(خَلْفٌ) و (وِرَاءٌ) دوا به بی زیادو کم

(یَسَارٌ) و (شِمَالٌ) لای چپ (یَمِینٌ) راست

(وَسَطٌ) بهمعنا تاو (وَسَطٌ) تاو راست

(جِهَةٌ طَبِیْعِیٌ) نهوی نه گوری هر ژوورو زیره باقی نه گوری

(مَسَافَةٌ) ماوه له بهرزی و نهوی چ له تاآسمان چ له سه رزه وی

(اِزَاءٌ) و (حِذَاءٌ) به معنی مواقیل (تِلْقَاءٌ) بهر وروو تیا مه به مانل

(بَرِّید) چوار فرسه خ (فَرَسَخٌ) می میله

چوار هزار ههنگاو بو ماوهی میله

(خَطْوَةٌ) ههنگاو به معنی چوار قدم (بَرِّید) دوا زده میل بی زیادو کم

(مَسَافَةُ الْغَوَاثِ) ماوهی هاواره هاواری نه بییت نهوی ریواره

مهسافه (عَدْوِی) چوار سه عانه ری سه بیی نهرواو عصر نه گانه جی

(مَسَافَةُ الْقَمَرِ) دوو مه نزل ری به به روه تی عادهت بو نه هلی جی به

(اَفُقٌ) دائرهی قهراخی نه رزه چوار نوختهی بو تو زانستی فه رزه

(مَشْرِقٌ) خوره لات (شِمَالٌ) باکووره

(مَغْرِبٌ) خورنشین (جَنُوبٌ) باشووره

کاتی رووت کرده نوخته‌ی خورشین

لای راست باکووره و چپ باشوور یقین

چوار با مشهورن لهر روی دنیا

(صَبَا) نهجولی له مشرق زمین

له‌ناو گوردانا ره‌ش‌ه‌بای ناوه

چون سلیمانیم نه‌خاتوه بیر

له باکووره وه دیته ده‌شته وه

دنیا خوش نه‌کا به وینه‌ی به‌هشت

چون مزده‌ی باران نه‌دا به سات

نه‌شته نه‌به‌خشی به دل و به گیان

کاتی به‌هزاران دنیا گولزاره

دل سه‌ربست نه‌کا له‌ناو گولانا

(ریح) به‌معنا با شه‌پولی هوا

(دَبُور) بایه‌که دیت له خورشین

به‌شی له ص‌ه‌با به جوش و تاوه

به‌م بایه دلم زور نه‌بی زویر

(شَمَال) ده‌نه‌چی له‌لای پشته وه

نه‌م با پیروزه له‌بو کیوو ده‌شت

(جَنُوب) بای وه‌شته به فهر و خیرات

(نَسِیْمِ سَحْرَ) شنه‌ی به‌ره‌بان

خصوص نه‌سیمی چه‌می بیاره

بولبول مه‌ست نه‌کا له‌هر چلانا

* * *

له شونیی به‌رزا یا شونیی نه‌وی

بویه زوره هلم له گوشه‌ی ده‌ریا

ه‌دوریکه گه‌وره لی یه‌ره نه‌گری

(بَخَار) نه‌و همله‌ی ده‌رچی له زه‌وی

هوی بوخار زوره‌ی ته‌ری به‌و گه‌رما

خوا با نه‌یری بوخار هله‌نه‌گری

(عَارِض) و (غَیْم) و (غَمَام) و (سَحَاب)

ه‌وره وه له‌بو روز نه‌بی به‌نیساب

(جَهَام) ه‌دوریکه وشکی بی‌تاوه به مه‌هل له‌بو رزدان و تراوه

(رَعْد) ده‌نگی ه‌ور (بَرَق) برووسکه

(صَاعِقَة) مه‌نای ه‌وره تریشقه

(صَيَّب) و (قَطَر) و (مَطَر) بارانه (دِيْمَة) خورده می سر به هاران

(سَيْل) چی لافسای به جوش و تاوه

(دَيْم) نه رزی بی تاو (سَيْح) یش به راوه

(طَلَّ) ورده باران بیی ته لین زنه (نَدَى) شه ونه ، دل شادی منه

(حُبَاب) به معنا بلقی سهراره ناوه که می هواو تو بکه که می تاوه

(نَلَج) به معنا به فر (حَالُوْب) و (بَسْرَد)

به معنا ته رزه . سه هولیش (جَمَد)

(صَقِيح) شه خته به زوقمی پاییزان له سهرمای قهوسا له گه لاریزان

(ضَبَاب) یعنی تم زوره به زستان له سهر کیوانی خاکمی کوردستان

(زَمَهْرِي) ده می بوران و سهرما یاخوا تم سهرما نه دا به سهرما

(سَمُوْم) سه بوونه گره می گهرمایه لهشت ته سوونی به م نه وعه بایسه

(نَقْم) و (قَتَم) و (غُبَار) و (عَجَاج) توزو غوباره هاوار بو عیلاج

(اِعْصَار) و (تَكْبَاء) معنای گهرده لوول

(عَاصِفَة) گه لی به هیززه و به توول

(هَيْزَة) و (زَلْزَلَة) بومه له رزه به له بهر بورکانی ژیر ته و نه رزه به

ته لین پیری قوول زور بی لهو خاکه بو چاری هیزی زه لزه له چاکه

* * *

(فَلَک) و (سَمَاء) هه رده و تاسمان

(أَرْض) و (غَبْرَاء) چی بو نه رزی خومان

ماوه می مابه نیی نه رزو تاسمان (فَضَاء) یا (جَوَاء) ته می برای جوان

(مَالِيَة) به معنی پر (خَالِي) خالی به هه رچه ند له م چه رخا جی می خالی نی به

(شَمْس) و (ذَكَاء ، يُوْح) روزه بزانه (ضِيَاء) نووری روز نه صعی قورانه

(سَنَاءُ ، بَهَاءُ ، نُورٌ) هموو رووناکیین

(نُورٌ) هم سو مانگه برای به تهمکین

(هِلالٌ) مانگی نوی (قَمَرٌ) هم مانگه

(بَدْرٌ) بو مانگی جنواردهی شهن دانگه

(کَوْکَبٌ) و (نَجْمٌ) معنای هم تیره هندی که نووده و هه ندیکی تیره

(شَهَابٌ) تَاقِبٌ (بهیزی پرتو) نه کئی له سورا به تاویکه شهو

(نُورٌ) کویسه (میزان) تر ازوو

همو له خورده بران ، هم تهم سووژده در چوو

(سائِقٌ) و (سَمَرٌ) بو گه لاویزه له مانگی تلبدا پوشتیکه هلوویزه

جا مانگی نه یلوول کاتی (سَهیلٌ) دل بو گه ره سیر به ذوق و مهیله

(بَنَاتُ التَّعَشُّ) بو حه و از انان گه ره بو چوو کن له لای سیملان

(جَدَى) که تریبه له چوو کایه رای بگره و سیم و ده بگره بایه

(مَجْرَةٌ) ختی به رزی کاکشان پشینه بیکه له تهم تیره کان

(طُلُوعٌ) و (شُرُوقٌ) هه روه ها (اشراق)

ده در چوونی روزه له گونشهی اشراق

(غُرُوبٌ) تاو بوون (شَمَاعٌ) به عنبر سو

(قَبِيضٌ) و (ظِلٌّ) سیر به تاو دینه ناو

(فَجْرٌ) و (فَلَقٌ) چی رووناکیی به یسان

(شَفَقٌ) رووناکیی باش نویزی شیوان

سر له به یانی (غُدْوَةٌ) بهو (صَبَاحٌ)

سر له یواره (عَشِيَّةٌ) و (رَواحٌ)

(صَبَاحٌ) به یانی (مَسَاءٌ) یواره (ضَحَى) چشته تگا که ده من دایره

(أَصِيل) پاش عصره کانی لهطیفه میزاج موخته دیل ، ههوا خه قیفه
 (الْيَوْمَ) نهمرو (غَدًا) سهینی (اَمْسٍ) و (بَارِحَةَ) بهمهنا دوینی

* * *

(وَقْتُ) و (حِينِ) و (دَهْرٌ ، زَمَانٌ) بهعنی کات
 (آن) چاو برکه بی (سَاعَةٌ) بهک سعات
 (أَجَلٌ) واده به هم نهنجامی ژین (عُمْرٌ) هه موو عمر نهی خاوهن نه ممکن
 (أَزَلٌ) بی تاغاز شهولی نه به (أَبَدٌ) بی نهنجام پایانی نه به
 (قَدِيمٌ) بی شهول (حَادِثٌ) په یدابوو (اِبْتَانٌ) شهول کات یا کاته هه موو
 (نَهَارٌ) بهعنی روژ (لَيْلٌ) بهمهنا شهو

شهم بو تاسایش شهو بو شهولو و دهو
 (نَهَارٌ مُشْمِسٌ) روژیکی رووناک (لَيْلٌ مُقْمِرٌ) مانگه شهوی پاک
 (صَحْوٌ) سایه هه (غَائِمٌ) هه وره روژ (مُكْدَرٌ) ليله (مُغَيِّرٌ) خاوهن توز
 (دَيِّجُورٌ) و (دَاجِيٌ ، مُدْلِهِمٌ ، ظَلَمَاءٌ)

شهوی تاریکی بی صه فاو سیم

* * *

(سَنَةٌ) و (حَوْلٌ) و (عَامٌ) ساله بیزانه
 (شَهْرٌ) مانگ تهواو یا خود تو هسانه
 (عُرَّةٌ) شهو لینه (سَلْحٌ) تاخریه (مُتَّصِفٌ) ناوقه د (أُسْبُوعٌ) هه قته به
 (سَبْتٌ) و (أَحَدٌ) و (اِثْنَيْنِ ، ثَلَاثَاءٌ)
 (اَرْبَعَاءٌ ، خَمِيسٌ ، جُمُعَةٌ) راوه سبتا

شهمه پەكشەمە دووشەمە سوشەمە

چوارشەمە پینجشەمە هەینی موحەشمە

* * *

(قُصُول) چوار وەرزه (ربيع) بهاره

زهوی رهنگاورهنگ گولو گولزاره

(صَيْف) بهەنی هەوین گەر مه خەرمانه

(شتاء) زستانه ساردو سهرمایه

* * *

(سَعْد) یهروزه (نَحْس) نهگهته

لهسهر خواهیشی خاوهن قودرهته

ئهوه شوعووری نزیك به نهقه

چون کردهوهیان چهورو بی داد بوو

(عیدُ القِیْطْرِ) چی جهژنی رهمهزان

کاتی تهوافو خيرو ئیحصانه

مایه ی سهربه رزی و خه پرو ته مکین

دوازدهی (ربيعُ الاول) مه حدوده

به رزه وه بوونی شای خاوهن تاجه

یادی ره مسوولی خاوهن حسه به

ئه گهر بی شه رع ی نه بی لهو شوینه

لهسهر تهقلیده له رووی سه ریسات

* * *

(تَارِیخ) ده ریری کاتی کاره سات ههتا ون نه بی هیچ کاتی له لات

تہ نریخی ہجری کوچی تہینہ
 سالی دواترہ مانگ لیرہ جیساہ
 ہزارو سیصد ہشتاوی سالہ
 تہ نریخی میلاد لہسہر رووی عالم
 تہمہ شہ مسی یہ ، میزروی تہم حالہ
 تہ نریخ لہ عالم بیجگہ تہم دوانہ

* * *

لہ مککہ دہرچوو ، چوو بو مہدینہ
 میزروی نووسینی رووی تہم کیتابہ
 تہروا لہ کوچی تہو پر کہ مالہ
 لہدایک بوونی (عیسی ابن مریم)
 ہزارو نو صد شہصت و سیہ سالہ
 زورہ بہ یاسای گہلی ٹینسانہ

زہوی ہیلکہی یا کورہوی ہی
 (خطّ الاستواء) خہتی ناوہ راست
 لہ خورہلاتو کہ دہس پی تہکات
 زہوی بہش تہکا بہ دوو بہنی راست
 لہم خہتہوہ تا (شمال) یا (جنوب)
 وہزعی وہاہیہ تہم تہرزہ جوانہ
 لہ ہہردوولاوہ بولای قوطبہ کان
 لہ عہرضی سی (۳۰)وہ تا تہ گاتہ چل
 لہمہ بہولاوہ زور تہہی ساردی
 عہرضی عیراقی بہینی سی و چلہ

* * *

تہوولی طولیش لہو سہرزہمین بہحری تہطلہس بوو دہریای خورنشین
 ٹیستہ (گرینچ) تہکن بہ تہساس بو توولی ولات تہیکہن بہ میقیاس
 سی و شہش دہرہجہ عہرضی شارہزورور
 ہشتاویہک طولی بہ گویرہی مہشہوور

(کام) عذرشی نه ککه (غن) له بو طوولی بزیره (اجد) نه زمی معقولی

بیست و یهك دهرجهو چل دهقیه عرض

حفتاو حویشن طول شعی برای سه ربه روز

مهزچهند نم بانه دووره له مقام به نوانسته ونم . و السلام

* * *

دووم (شمسی) به بی دهردی سهری

مانگی یه کسهوه یته بهر دیدار

دهوی سیصدو په نجاو جوان روزه

ربیع الثانی ، جمادی الاول

زهمانی حج و فوج و تحسیاته

(رمضان ، شوال ، ذی القعدة) جوان

تا دینو نه جی سالی پاش کونوو

له گهل ک سریکا چواریه که به ناو

سالی که یسهی بو بکه به ناو

سالی روز له سهر سالی مانگ زیاده

سالی مانگ و روز به بورج دائه نری

بو ، به یان نه کم تا لهم خواره وه

(اسد ، سنبله) جا بورجی (میزان)

سال به دوو جموعه یه کم (قمه هری)

سالی (قه هری) وایه دوازده جار

مانگی بیست و نو مانگی سی روزه

(محرم ، صفر ، ربیع الاول

ذی الحجة) مه غای مانگی فوربانه

(جمادی الثانی ، رجب) و (شعبان)

وه هایه (شمسی) له کبری روز ده زچوو

سیصدو شصت و پنج روزی ته و او

سالی نه و که سهری تیا نه بی ته و او

سی سال به یازده سالی به دوازده

بهم چند روزانه حساب نه گوری

به حسابی بورج له به هاده وه

(حمل و (ثور و (جوزا و (سرطان)

(عقرب و (قوس و (جدی و (دلو و (حوت)

به هار هاته وه به یاسای مه زبووت

پووش بهر ، خهرمانان ، که لاویزی جوان

به فرآن بار ، ری به ند ، ره شفته نه نجام

نه و روزو ، گولان ، مانگی جوزه رطان

ره زهر ، که لاریز ، سه رماوه ز به نام

* * *

مانگی (رومی) یشت بو ته کم به یان له بهارهوه بیزانه جوان
(مارت) و (نسان) و (ایار ، حزیران) (تۆز) و (آب) و (ایلول) به میزان
دوو (تشرین) له گهل دوو مانگی (کانون)

(شباط) دوامانگه برای رهنمون

هوتیان سیویهک روز ، چواریشیان سی

(شباط) یست و هشت هاتوه به نهقی

له چوارساله دا چوارهم یستونو (کیسه) ساله زوو وتم به تو

چوار مانگی سی سی بهریزی معقول

مانگی (نسان) و (حزیران ، ایلول)

(تشرینی دووهم) باقی مانگه کان هه وو سیویهکن بیزانه عه یان

* * *

جا چون دائیره سیوه دو شهسته

حیسایی ناکهن دای نهین به تبار

شونینی ناوقه دی فهصلی بههاره

چونکه له هه رلا حیسانی بکهی

(فَرْد) و (وِتْر) تاق (ز و ج) و (شَفَع) جووت

(زوج) ههروه ها دی بهمهعنا هاوجووت

(عَدَد) دهه رتهچی له دوو تاکی رووت

(کَسْر) نهوهیه یهک تهواو نهکا

(نِصْف) و (ثَلَاث) و (رُبْع) ، خُمُس) و (سُدُس) ههه

(سَبْع) و (ثَمَن) ، (تَسْع) ، عَشْر) هه براکهم

نیوهو سییهکو چواریهکو وینجیهک

شهشیهکو و ههوتیهک ههشتیهکو و نهیهک

ئاخريان ده يەك كوسوورى عەدەد ئەمانە ھەموو بو كەسرى موفرەد

* * *

(واحد) يەك (اثنین) دوو بە یی ئازار (ثلاثه) سى یەو (اربعة) چوار
(خمسة) ، سته ، بعدها سبعة (ثمانية) بعدها تسعة)
پنجو شەش و ھەوت ھەشت و نو تەمام

ریزی ئاھادن لەلای خاس و عام

(عشرة) دە (عشرین) بیستی کامیلە (ثلاثین) سى یە (اربعةین) جلە
(خمسين) پەنجا (ستین) شەستە (سبعین) ھەفتایە (ثمانین) ھەشتا
(تسعين) نەو و دو (مائة) یەئنی صد
(الف) ھەزارە لە ریزی عەدەد

* * *

(أحد) و (واحد ، اثنین) لە بو نیر (أحدى ، واحدة ، نینتین) سى بزمیر
(ثلاثه) ھەتا (عشرة) بە تى یە بو نیر و ، بو مى بى تى بەجى یە
(أحد عشر) ھەم (اثناً عشر) بو نیر بە بى تى راستە و موعتە بەر
(أحدى عشرة) و (اثناً عشرة) بو مى بە تى وە باش موعتە بەرە
لەمە بەرە و ژوور لە بو (مذکر) دوو ھەم بى تى یەو یە کەم تى لەسەر
دەستوورى نەھوی راستى بونى دە (مؤنث) بو مى بەعە کسى ئەمە بخونىە
(رأيتُ أحدَ عشرَ كوكبًا) و جَدْتُ اِثْنَيْ عَشَرَ مَكْتَبًا)
(وَجَدْتُ أَحَدِي عَشْرَةَ صُرَّةَ) و اِثْنَيْ عَشْرَةَ مَنْظُومَةَ دُرَّةَ)
(تِسْعَةَ عَشَرَ رَهْطًا فِي الْبَلَدِ) تِسْعَ عَشْرَةَ نَلْسَةَ بِالْمَدَدِ)

* * *

لە سۆو و تا دە تەمیزی عەدەد جەمەو نەجروورە ئەى براى ئەسەد

تمیزی یازده تا نهوه دو نو
 تمیزی (مائه) و (آلف) و (مشتی)
 (مائه ، مئا ، مِئاتُ شَخْصِ
 مهصوبه و موفرده راستم وت به تو
 (جَمْع) یش موفرده دو مهجرووریان دانا
 أَلْفٌ وَّ أَلْفًا ، آلفُ نَفْسٍ)

* * *

(هُوَ) بو یساوی غائب و تراوه
 (هُمَا) دوو غائب له یساو یا له زن
 (أَنْتِ) یهك یساو (أَنْتِ) بو یهك زن
 (أَنْتُمَا) دوو كس له زنو له یساو
 (أَنَا) یهعنی من چ نیرو چ می
 (هِيَ) بو زنی وا دانراوه
 (هُمْ) گهلی یساوان گهلی زنان (هُنَّ)
 بهرابدر به تو كه (مُخَاطَبِ) بن
 (أَنْتُنَّ) و (أَنْتُمْ) گهلی زنو یساو
 (نَحْنُ) بو یمه ، بو یساوو زن دی

* * *

نهوهی دانراوه له بو یشاره
 (ذَا) نیری نزیك (ذَاكَ) میانه
 (تَا ، تَاكَ ، تِلْكَ) ههربه و قیاسه
 (ذَانِ) بو نزیك (ذَانِكَ) بو دوور
 (تَانِ) بو نزیك (تَانِكَ) بو دوور
 (أَوْلَى ، أَوْلَاءِ) گهلی نیرو می
 (هُنَا) لیریمه (تَمَّ) وا لهوی
 (قَرِيبَ) و (دَانِي) مهعنای نزیكه
 (ذَا ، تَا ، ذَانِ تَانِ ، أَوْلَى) دیاره
 (ذَلِكَ) بو دوور ههه بو یساوانه
 له بو (مَوْنَتُ) یشارهی خاصه
 له بو نیرانه به گویرهی مهشهور
 له بو زنانه به یساو دهمستور
 هم (أَوْلِيكَ) بهم شهرته دوور بی
 (هَذَا) جی دوور کاتی ریکهوی
 (بَعِيدَ) و (قاصِي) دوورو ته ریکه

* * *

(إِنْ) هم (أَنْ) به راستی و هه
 (كَأَنَّ) و هه (لَكِنَّ) بهلام
 (لَيْتَ) خوزگایه (لَعَلَّ) هیوا
 بو دهفیی و هه می یشوو له كهلام

(اِذَنْ) كه واي (اِلَا) مه گه ره
 (اِنْ) نه گه ر (اِذَا) به معنا كاتي
 (جَبْتُ) مهر شويني (مَتَى) مهر كاتي
 (مَا) و (مَهْمَا) هر چي (مِنْ) به معنی مهر كمن
 (كَلَّمَا) شـهـرتـه بو ته كـراره بس

* * *

(ف) بو باش كه وتن له گه ل فهوريهت
 (حَسْبِي) نه پوره له به رزي و نزمي
 (نَمَّ) باش كه وتن به لام به مولهت
 (بَلَّ) بو لادانه نه گه ر به فقه مي
 بو گه ياندي معنای تايه تي
 (لَا سِيَّأ) به وشه ي قيمه تي

نهو كه ليما ته ي كه به سي ئيعراب هاتوون

هه ندي كه ليما له سه ر سي ئيعراب
 به كه م به سه رو دو وه مين به ئير
 (اَنْبَر) جه نيش جه زه تي نمين
 (اَمَّ) به معنا قصد (اِمَّ) مونا صه به
 (اَمَّه) بو قصدي هم بو شكسته
 (بَأْس) به معنی هيز (بَيْسَن) ناباري
 (بَرَّ) خير و مه نده و (بَرَّ) به معنی ئيحسان

(جُرَّ) يش گه نمه كه نه كزي جه ننان
 (بَسَط) راخستن (بَسَط) وشـتـره
 (بَسَط) و دك (بَسِط) فه رشي روا خه ره
 (بَضَع) پارچه يه (بَضَع) سي تا نو
 (بَضَع) له زه ت گاه به لاني ژنانو

(جَوَار) چهند کشتی (جَوَار) به نایه
 (جَدِّ) بایره به (جَدِّ) تیکوشینه
 (جِرْم) برنی لقی دار خورما
 (جَزَع) ترس و بیم (جَزَع) به لهی چاو
 (جَلَّه) نه شرافه (جَلَّه) شه ریفه
 (جَلَّه) ده رجوونه (جَلَّه) رووناکي
 (جِنَّة) بیستانه (جِنَّة) شه یثانه

(جَنین) به چکه ی سک (جَنه) قه لغانه
 (حَب) له بو دانه (حَب) بو حه بیان
 (حَب) خوشه ویستی و زامه تازه کان
 (حَجْر) به دره رگا مایع له مروور
 (حَجْر) عه قلو (حَجْر) بو هودی مستور
 (حَجَّة) یه ك حجه (حَجَّة) یه ك ساله
 (حَجَّة) بوره انه و مایه ی که ماله

(حَرَم) نه رزیکي پر له به ردی رمش
 (حَرَم) رزیکي دوور له به نده گی
 (حِرَّة) تینوتی به وینه ی (عَطَش)
 هر ئازادی به مایه ی زینده گی
 (حِلَال) کاریکه به دین ره وایه
 (حِلَال) مه صدره به معنا منعه
 (حِلْم) کاله ی جهرم (حِلْم) جهوسه له
 (حِلْم) خهوی پووج به هه له و به له

(حَرْف) نه رزی پان (حَرْف) قسه ی خوش
 (حَرْف) بی عه قلی و نه زانی بی هوش

(خَطْبُ) نیشی زل (خِطْبَة) خوازینی

(خَطْبُ) صیفی جمع تیا دانه مینی

بو جمعی (اَخْطَبُ) نهرزی نشیوه گهلای خه زانی تیا داوه ریوه

(خَفَ) به معنی سووکی (خِفَ) شهخهی سووکه

(خَفَ) گوره ویی چه رم سافو بی تووکه

(خَلَّة) دامای (خِلَّة) بو هدر شت

له نیو دانیان (خَلَّة) مهحه بیعت

(دَعْوَة) مانگ کردن بو سهر چشت ونان

(دَعْوَة) بانگ کردن بو نیشی ژنان

(دَعْوَة) بانگ کردن بو شهر له جیهان

هم بریتی به له بانگی گران

(رَبَّ) پهروه ردگار (رَبَّ) گهلی به کار

(رَبَّ) ناوی گوشر او له نری و هه نار

(رَبُّا) به ززی به (رَبُّا) به معنی سوود (رَبُّا) بو گهلی ته پولکه ی مه محدود

(رَبَّاب) هه وریکه پر پی له باران (رَبَّاب) نه وزاده له منداله کان

(رَبَّاب) بو ماری گه وره ی گهلانه هم له ناله نی به زم و سههیرانه

(رَبَّع) مه نزه (رَبَّع) سیهرو (رَبَّع) چواربه که بو من بی یا تو

(رَسَل) جوش خواردن (رَسَل) شیری جوان

(رَسَل) صیفی جمع بو یغه مهران

(رَق) معنای کاغزه هم نهو پیستانه له سهریان نووسرا له دیرزه مانه

(رِق) چی بهنده گی (رِق) دلکی وا که میهره بانی مه وجود بی لهوا

(رَقَاق) پياويکي بالای عهلمه (رِقَاق) روبرو قهراغي چه

(رُفَاق) بو صينفي له او ژنانه بهرزو باريک و بالا ميان

(رَوِي) ئاوي زور (رَوِي) ئاوي کيو

(رَوِي) جی روانين له بهرز بو تشبیه

(زَأْر) دهنگي شیر (زُرْ) نهوپاوانه که دانیشتيان له گه ژنان

(زُور) زالمی به دره و شست و خو

خوت دوور بگره لی له هر کويدا بو

شهمه (سَبْت) و (سَبْت) کهوشی به مهنی

(سَبْت) گیای رواو به خوش دیمه نو

(سَقَط) باخچه به (سَقَط) بو منال که له باریچی و نه گانه که

(سَقَط) به معنا پارچه ناگری له تنوورا بی کاتی دایمري

(سَلَام) درووده (سِلَام) چه نه (سَلَامِي) ورده جمگه به دهنت

(سَم) به معنا ژار (سَم) به معنی کونجی

(سَم) له بو کونی سووزنو ده رزی

(رَوْح) ئاشیشه (رِیح) چی به بایه (رَوْح) گیانی شیرین سیرری خودایا

(سَوْق) لی خورینه (سِیق) لی خووردا

(سَوْق) به معنی بازار پردهنگ و ههرا

(سَهَام) که رمای سخت (سِهَام) بو چند تیر

(سَهَام) چند بهشی له بو بهش وه رگیر

(شَرَب) گوزه به (شَرَب) نوش کردنه

(شَرَب) یش دانیشستن بو خواردنه وه

(شَيْب) به معنای پشمیکه له خیل
 معنای (شَيْب) و (شَعْب) ریگهای گشت و گیل
 (شَمْر) یعنی مود (شَمْر) هوزراوه (شَمْر) نهو مووی له لیو. رواوه
 (شُكَل) وینه به (شُكَل) نازی زن (شُكَل) نه خشیکه به بدن نه یچن
 (صَبْن) وهنگ کردن (صَبْن) به معنی دهنگ
 وهنگی جوان. ذوقسه له بسو دلی نهنگ

(صَبْن) شمیکه کلکی یا رانی یا گوی سی بی مایه سی جوانی
 (صَدَق) نیزی تیز (صَدَق) راستی (صَدَق) ماره بی بو زن خواستی
 (صَرْم) برینه (صَرْم) گلی یوا (صَرْم) فیرانی دوستی دل پرزاو
 (صَرْمَة) نهونری بو گلی زنان وه صفه بو زوری قره و قاله یان
 (صَرْمَة) گینه یه کپری له درم (صَرْمَة) گینه یه کپری له درم
 (صَفْر) گرمی ست (صَفْر) خالی به (صَفْر) گانی مس یا قه لایی به
 (صَل) دهنگی تیره (صِلَة) تاری بینه زار

(صَتَل) چی تیزی به یا تامی نابار
 (صَوْرَة) زبانی ملک (صِرَة) به بجهکی حه یسوان
 (صِیرَة) نه خوشی به ییاززی ییشستان

(ضَعْف) خسته بی (ضَعْف) هم واتنه
 (ضَعْف) به بلوغهت معنای دووقاته
 (طَرَق) تلویکه پری له حه یوان (طَرَق) پیوی مهر (طَرَق) ریگه کان
 (طَلَا) به بجهک تلسک (طَلَا) بو ده رمان لیسره زامه کان (طَلَا) کرده نمان
 (طَبْو) پرستی (طَبْو) به معنای نیشی دووباره له رووی زمانا

(طوی) بیریکه بو جی نشینان لی بخونه وه ئاوی خوش و جوان

(ظَهْر) به معنی پشت (ظَهْر) باری کول

(ظَهْر) نیوره و نوژیکی مه قوول

(عار) رسوایی به (عیر) چی کاروانه (عَوْر) شهخی روت چاکی بزانه

(عَبْر) رابووردن (عَبْر) رووباره (عَبْر) وشتری می ییری بی کاره

(عَدی) دوژمنی (عِدَا) دوژمنان (عَدی) هوزیکه له عه ره به کان

(عَدَه) ژماره بهك (عِدَّة) چهن ژماره (عَدَه) به تهخفیف چهند وه عده ی یاره

(عَرَض) پانایی (عِرْض) چی نامووس

(عَرَض) داوینی نیشتگای مه ئووس

(عِشْر) به معنی ده (عِشْر) وشتری به ده روژی خشت جاری ئاو بدری

(عِشْر) ده به که به وینه ی زه کات له دانهی قووتا کاتی حاصلات

(عَض) معنای گه زتن (عَض) ئاوی سه قهر

(عَض) معنای جه ورو غه دری سته مگر

(عَقْد) بهستی وینه ی نیکاحه (عَقْد) گه ردن به ند وینه ی (وِشاح) ه

(عَقْد) بو جمعه چهند گه ردن به ندی بو ملی گه دا، یا ده وله مندی

(غَل) شوینی به رزه (غِل) میشوونه کان

(غُول) دیوی وه می ده شت و یابیان

(غَر) بایی بوونه (غِر) معنای و شتر

(غَر) تهویل سپی حه یوان و به شهر

(غَسَل) شورینه (غِسل) ده زمانی شتی پی ئه شون له رووی جهانی

(غَسَل) به وینه ی به که م شورینه دوو مورادیفن به کاریان ینه

(غَمَر) مالی زور (غِمْر) بو کینه
 (غَلَّ) خه یانه ته (غِلَّ) عه داوه ته
 (فَرَّق) جایی به (فِرَّق) به معنا
 بهشی له دووبهش و له قورئانا
 (فُرَّق) خانووی خاص به یساوی گهوره

شوینیکی نایاب له و چه زخو دهوره
 (فَمَّه) بهك تیکه (فَمَّه) تهوقی سهر
 (فَمَّه) مه مکی زن باش بیکه له بهر
 (قَبَّل) له مه و پیش (قَبَّل) چی تاقت

(قَبَّل) بهرده مه و چه ند ماچی روومنه
 (قَدَح) لیدانه (قِدَح) بزیسکه
 (قَدْر) پایهی بهرز (قِدْر) مه نجه له
 (قَدْر) بو گهلی گهردنیان کوله
 (قِرَّه) شهوی سارد (قِرَّه) سهرمایه
 (قِرَّه) نووری چاو له هه رچی دایه
 (قَرْن) سه ده ساله پاخود سی وشهش سال

(قِرْن) نزیککی به جهنگ و جیهدال
 (قِرْن) بو جمعی له و چه یوانانه
 (قِرْن) شاخدار بن له گاو بز و مهزانه
 (قَرَى) شوینی بهست (قَرَى) ضیافته

(قَرَى) چه ند دی بهك جهمه بی کنولفته
 (قَسَط) ستمه (قِسَط) عه دالهت
 (قَصَّه) بهشی خیر (قِصَّه) حیکایهت
 (قَطَّر) به هه ر سی ئیعراب بازاره
 (قَطَّر) به ضمه داری بون خوشه
 (قَطَّر) به هه ر سی ئیعراب بازاره
 (قَطَّر) هم ته نشتی ئهرز قوطری کیو خوشه
 (قَطَّع) برینه له هه رشتی بی
 (قَطَّع) به معنا بهشی له شهو بی

(قَطْع) شاذروان خواجه نشینہ زیادہ دیواری دہر گای رہنکینہ

(قَعْدَة) دانیستن (قَعْدَة) ههینه ته (قَعْدَة) نهسیکی خوش نزمو رهوته

(قَوی) عهرزی چال (قَوی) یه عنی هیز

(قَوی) بو جهمی (قَوَة) نهی بهریز

(کَلَا) گیاهه جهمه کهی (کِلَا) (کِلِیَه) گورچله جهمه کهی (کَلَا)

(مَدَّة) حهرفی (مَدَّ) • (مِدَّة) زووخ و کیم

(مَدَّة) ماویه نهی برای کهریم

(مَرَّة) جاریکه (مِرَّة) قووته (مَرَّة) شتی تال لای طهبعته

(مَلَأ) بهمهنا پری میعهدهیه (مَلَأ) بهمهنا پری می کاسهیه

(مَلَأ) بهمهنا نهورافی زوره (مَلَأ) بهوشه رت رووه کهی به نووسین بوره

(مَلَّ) خوله میش له کاتی گهرمی (مِلَّة) ناینه وه دربگره نهزمی

(مَلَّ) گهلیکه خاوهن زیان بن (مَلَّ) له خزمه تی نهوهی ئینسان بن

(مَلَّك) نهومالهی وا له لای ئینسان له نهختو له وهج له باغو حه یوان

(مَلَّك) مالداری نه هلی دنیایه (مَلَّك) سه لطنهت وه صفی پاشایه

(مَنَّة) ناوی زن (مَنَّة) منه ته (مَنَّة) به ضمه معنای قووته

(وَجَد) شهوق و ذوق (وَجَد) بو بوونه

(وَجَد) ناسانه لهم دنیای دوونه

(وَدَّ) ناوی بته (وَدَّ) ناوی شهخصی (وَدَّ) مهحه بیه ته له گهل ههر کهسی

* * *

وا نهواوم کرد ثم سی ئیرابه شایستی شهخصی خاوهن نادابه

بو شیعرو نهدهب بو ئینشانامه بو موکاله مهی ییای عهلامه

بو فہرقی معنای گہ لیک کہ لیمات (مشقبات بن لہناو عیارات
مترجم بہندہی پادشای صمد (عبدالکریم) بناو کوری (محمدا)
خودا بہنحسان رازی بی ایمان ہم خزمہ تانہ بنوسی بومیمان

لی ہومہوہ لہ نووسینی ہم نامیلکہ یہ چیشیتہنگای روژی جومہی

نوزدمی (ربیع الاول) سال ۱۲۸۳ ای ہجری لہ

حوجری دہرسوتنہوہ لہ بارہگای حمزرتی

عبدالقادر گہ یلانی لہ بہ غنا

وآخر دعوانا ان الحمد لله

رب العالمین